

๒
๒๕๑

บทละครโรงนอก

เรื่องนางมโนห์รา กับ เรื่องตั้งชัฏของ

พรพินิจ

ในงานฉลองดี ไมตรีหยาทหรรบก กองพลที่ ๓

ห้องสมุด

ของมูลนิธิชาวกรุงรัตนโกสินทร์

พระนครศรีอยุธยา

ณวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๒

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทย ถนนรองเมือง

กรุงเทพฯ

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

เรื่องนางมโนราห์ เรื่องสังข์ทอง

ในงานฉลองวัดโมลีมาศวิหารบก กองพดที่ ๓

หอสมุด

ของมูลนิธิหอสมุดแห่งชาติบก ก

ในพระบรมราชูปถัมภ์

พระมหากษัตริย์สยาม

ณวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทย ถนนรองเมือง
กรุงเทพฯ ๑

อธิบายเรื่องบทละครกรุงเก่า	หน้า ๑
นิทานเรื่องนางมโนห์รา	„ ๗
บทละครเรื่องนางมโนห์รา	„ ๒๕
นิทานเรื่องสังข์ทอง	„ ๗๖
บทละครเรื่องสังข์ทอง	„ ๘๔

อธิบายเรื่องบทละครครึ่งกรุงเก่า

หนังสือบทละครในหอพระสมุด ฯ มีมาก แต่
เป็นบทแต่งในกรุงรัตนโกสินทร์เป็นหนังสือ ครบจบ
บทละครที่เชื่อได้ว่าแต่งแต่ครึ่งกรุงเก่าไม่กี่เรื่อง แต่
ยังไม่เคยพบฉบับที่บริบูรณ์สักเรื่องเดียว มีแต่
ขาดต้นบางปลายบางเป็นกะตอนกะแท่งทงหน คง
เป็นด้วยเหตุนี้ จึงไม่ปรากฏว่าบทละครครึ่งกรุงเก่า
ได้มีใครเคยพิมพ์มาก่อน ฯ กรรมการหอพระ
สมุด ฯ คิดเห็นว่าควรจะพิมพ์ขึ้นไว้ ถึงโดยฉบับ
จะไม่บริบูรณ์ ก็มีประโยชน์อยู่ที่ผู้อ่านจะได้
ทราบว่าเป็นบทละครที่เขาเล่นกันครึ่งกรุงเก่า เป็น
อย่างไร จึงได้เลือกบทละครครึ่งกรุงเก่าเอามา
พิมพ์ไว้ในสมุดเล่มนี้แต่ ๒ เรื่องก่อน คือเรื่องนาง
มะโนहरา เรื่อง ๑ เรื่องสังข์ทอง เรื่อง ๑

เมื่อท่านทงหายได้อ่านบทละคร ๒ เรื่องที่พิมพ์
 ในสมุดเล่มนี้ จะสังเกตเห็นได้ ว่าบทเรื่องตั้งช
 ทงหน เป็นของแต่งขึ้นหลังลงมา ด้วยกระบวน
 กตอนไม่สู้ผิดกับบทละครกรุงรัตนโกสินทร์นัก ถ้า
 ใครชำาของพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ ยังจะสังเกต
 เห็นได้ต่อไป ว่าเมื่อทรงพระราชนิพนธ์บทละคร
 เรื่องตั้งชทง ที่ไซ้เด่นดครกันอยู่เป็นพื้นเมืองทุก
 วันนั้น คงได้บทเดิมฉบับนี้มาเป็นโครง เพราะ
 มีกตอนเดิมหลายแห่ง ที่โปรดจนเอาไปใช้ใน
 พระราชนิพนธ์ เช่นบทว่า “เมื่อนั้น ท้าวดำมนต์
 ไต่พงซ่งหน้าหน้า” นี้เป็นต้น แลความบางแห่ง เช่น
 ตรงท้าวดำมนต์เข้ากระท่อม ทรงพระราชนิพนธ์
 เทียบกับความเดิมทีเดียว ความที่กล่าวมานี้เป็น
 หลักฐานให้เห็นว่า บทเรื่องตั้งชทงที่พิมพ์ใน
 สมุดเล่มนี้ คงเป็นของนับถือกันว่าเป็นอย่างดีใน
 กรุงเก่าด้วย

ส่วนบทละครเรื่องนางมะโนห์รา ที่พิมพ์ไว้ข้าง
 ต้นนั้นแปลกไปอีกอย่าง ๑ ท่านผู้อ่านคงจะสังเกตเห็น
 เห็นได้ว่า ไม่เป็นกตอนแปดแต่เช่นบทละครสามัญ
 แต่งปนภาพย้อย่างที่ดคร “โนรา” มณฑนคร
 ศรีธรรมราช ฤๅที่เราเรียกกันว่าดครชาติรื่อง
 บทอย่างนี้ โนชอนมีปาดดอย่างหนึ่ง ที่ชาว
 นครศรีธรรมราชเรียกดครชาติว่า “โนรา” ถ้า
 เราจะไปเรียกว่า “ดคร” ก็ไม่เข้าใจ อันคำว่า
 “โนรา” นี้คงมาจากชื่อนางมะโนห์ราในบทละคร
 เป็นแน่ไม่มีที่สงสัย เพราะวิไลยชาวดครพูด ย่อม
 ตัดควดหูกที่อยู่ต้นคำเดี่ย เช่นตะเกาพูดแต่ว่า “เกา”
 ตัดตางค์พูดแต่ว่า “ตางค์” เป็นต้น อยู่จนทุกวันนี้
 อนึ่งดครตัวตดกที่เด่นโนราก็ยังเรียกกันว่า “พราน”
 อันเป็นควดสำคัญแต่ในเรื่องนางมะโนห์รา จึงเป็น
 หตักฐานมั่นคงดังกต่างมานี้ คำนานของดคร
 โนรา มีในคำไหว้ครูของเขา ว่าครูเดิมชื่อชุน

ศรัทธาอยู่ในกรุงศรีอยุธยา มีความผิดต้อง
 ราชทัณฑ์ให้ดอยแพไปเสียจากพระนคร แพขุน
 ศรัทธาดอยออกปากนำไปคิดอยู่ที่เกาะตั้ง พวก
 ชาวเรือตเดพบ จึงรับไปส่งชนที่เมืองนครศรี
 ธรรมราช ขุนศรัทธาจึงได้ไปเป็นครูฝึกหัดโนรา
 ให้มีชนที่เมืองนครเป็นเดิมมา ตามตำนานว่ามา
 ดงนี้ พิศเราะห์ข้อความทั้งปวงที่กล่าวมา นำ
 ต้นนิฐานว่าบทละครเรื่องนางมะโนห์ราที่พิมพ์ใน
 ต้มุดเล่มนี้ เป็นบทละครชนแรกในกรุงเก่า คง
 ชอบเด่นกันเป็นพื้นเมือง ตาขุนศรัทธาเป็นตัวละคร
 ดั้งเดิมเดียวในการ์ตูนเรื่องนางมะโนห์รา ครั้นถูก
 เนรเทศออกไปอยู่เมืองนครศรีธรรมราช ไปหัดให้
 ชาวดงเดินตามแบบเก่าเมื่อกระนั้น ให้เด่นเรื่อง
 นางมะโนห์ราที่ตัวชำนาญ ชาวดงจึงเคยเรียก
 ละครว่า "โนรา" จะเป็นดังนคอกกรรมัง ความ

ต้นนิฐานข้าพเจ้าไม่ยืนยันว่าจะถูกต้อง ว่าแต่
ตามทศคดีเห็น

แต่เห็นพอจะยืนยันได้อย่าง ๑ โดยหลักฐาน
ทางกระบวนกตอน ว่าบทละครกรุงเก่า ๒ เรื่อง
ที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ บทเรื่องนางมะโนห์ราเป็นรุ่น
ก่อนเก่ากว่าบทเรื่องสังข์ทอง ส่วนบทเรื่องสังข์
ทองนั้นเป็นรุ่นหลัง เห็นจะแต่งเมื่อราวในแผ่นดิน
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศขอให้อ่าน
จงพิเคราะห์คิดเตอญ

อนึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ในหอพระสมุดฯ
ยังไม่มี บทละคร กรุงเก่า ที่ เป็น ฉบับ บริบูรณ์
เพราะฉนั้นบทละครที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ พิมพ์เพียง
เท่าที่มีอยู่ในหอพระสมุดฯ ผู้ที่จะได้รับสมุดเล่มนี้
ไป บางคนเคยรู้เรื่องนิทานพระสุพรรณ นางมะโนห์รา
แต่เรื่องเจ้าเงาะสังข์ทองอยู่แต่แล้วก็จะมี ที่ยังไม่เคย
รู้เรื่องนิทานทั้ง ๒ เรื่องนั้นก็จะมีบ้าง ผู้ที่ไม่รู้บางที่

จะดีเทียบกรรมการหอพระสมุด ฯ ว่าเอาหนังสือ
 มาพิมพ์ให้อ่านไม่ได้เรื่องได้ราว ที่จริงกรรมการก็
 พิมพ์โดยประสงค์จะให้เห็นจำนวนกตอนเป็นสำคัญ
 จริง ๆ ด้วย แต่ไม่อยากจะให้ใครบ่นว่า จึง
 ได้เรียงเรื่องนิทานพิมพ์ไว้ข้างหน้าบทละครทั้ง ๒ เรื่อง
 ด้วย ท่านผู้ใดทราบเรื่องอยู่แต่ก็ไม่ค่อยอ่าน ที่
 ยังไม่เคยทราบ ใครอยากจะรู้เรื่องให้ตลอดก็จะ
 ได้อ่านทราบตามประสงค์ หวังว่าจะพอใจของ
 ท่านทั้งหลายทั้งไป

กิ่งวงษ์พภาพ. ต่อกษานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ ที่ ๓๐ พฤษภาคม

ปีมะแม พ. ศ. ๒๔๖๒

นิทานเรื่องนางมโนहर่า มีในปัญญาสชาตก เรียกว่าสุทธชาตก

ท้าวอาทิตย์ยวงษ์กับนางจันท์เทวีมีเหี้ยมครอง
เมืองอุดรปัญจาต พระโพธิสัตว์จุติมาเป็นราช
โอรสทรงนามว่าพระสุทธกุมาร เพราะมีขลุวิเศษ
เมืองอุดรปัญจาตนั้นมั่งคั่งใหญ่อยู่ใกล้เมือง ปาก
ปล่องเมืองบาดาดมาชนทรมลระนน พระยาจักร
ชมภนาคราชเจ้าเมืองบาดาดจึงมักชวนมาจำศีลอยู่
ที่ใดคนหวาใหญ่ทรมลระนนเฝ้า ๆ หาทำอันตราย
แก่ผู้ใดไม่ ท้าวอาทิตย์ยวงษ์กับชาวเมืองอุดร
ปัญจาตก็พากันหนีถอยพระยานาค ถึงปีพร้อมกัน
ไปสมโภชไม้ชาด บ้านเมืองจึงบริบูรณ์ภูตศุขหา
ภัยอันตรายมิได้.

คตายหายไ้ ก็เข้าใจว่าพรานบุญคงบังคับให้ห่มอ
 คตายมนต์ได้แ้แล้ว จึงจำแดงเปนมมนุษย์กดับช่น
 มายังปากสระ เห็นพรานบุญฆ่าห่มอมนต์ตาย
 อยู่ทนนกียนคี่ ชวนพรานบุญพาตงไปยงเมือง
 บาดาด แ้แล้วพระยานาคจิ่งذنองคุณพรานบุญ
 แบ่งเมืองบาดาดกดับทงบริวารนาคทงปวงให้พราน
 บุญครอบครองกิ่งหนึ่ง พรานบุญครองเมืองนาค
 อยู่ได้ ๗ วัน ไม่มีความตบาย จึงคั้นเมืองให้
 พระยานาค แ้แล้วขอตากับมาอยู่เมืองมนุษย์
 พระยานาคก็ตามใจ ให้แ้แล้วแหวนเงินทองแ้
 พรานบุญเปนอนันมาก แ้แล้วตั้งว่าถ้ามีความทุกข
 รอน ฤาอยากจะได้ตั้งอันใดเมื่อใด ก็ให้มา
 บอกให้พระยานาครู้ พรานบุญก็ตาพระยานาค
 กดับมาอยู่ยงบ้านเดิม ได้แ้แล้วแหวนเงินทองมา
 ให้ภรรยา มิ่งมีศรัคู้ช่นกว่าแต่ก่อนเปนอนันมาก.

อยู่มาวันหนึ่งพรานบุญไปเที่ยวหาสัตว์ป่าตาม
 อย่างเคยมาแต่ก่อน ตามรอยสัตว์เข้าไปถึงป่า
 หิมพานต์ ไปพบสระใหญ่แห่งหนึ่ง แล้วไปพบ
 ฤษัที่อยู่ในป่า^๒ ถามฤษับอกว่าสระนั้นเป็นที่
 นางกนิรเคยมาอาบน้ำในวัน^๓บิณฑนรดี อันจะถึงใน
 วันรุ่งขึ้น พรานบุญอยากเห็นนางกนิรจึงอาไ้รย
 คางคนอยู่ทกุฤษั ครนรุ่งเช้าก็ไปแอบคอยดู
 อยู่ยังพุ่มไมेतไกลดสระนั้น ฝ่ายนางกนิร ๗ คน
 แปนธิตาทำวประทุมกับนางจันทกนิรอยู่เมืองที่ชา
 ไกรดาศ นางที่เป็นน้องสุดท้อง ชื่อนางมโนहर่า^๔
 ครนถึงวันบิณฑนรดีก็ตามารดาพากันมาเด่นน้ำที่ใน
 สระตามเคย จนเวดาเย็นจึงพากันบิณฑนไป
 พรานบุญเห็นนางกนิรรูปงาม อยากจะได้ไป
 ถวายพระสุธน จึงมาปฤกษาฤษั ๆ ห้ามว่าอย่า

๑ ตามชาตคภาษาบาฬี นางมโนहर่าเป็นพี่สาวใหญ่ แต่
 ตามเรื่องทีแปลมาเป็นภาษาไทยว่าเป็นน้องสุดท้อง

ไปจับเลย กิรรมีปีกหางสำหรับได้ให้บินไปได้
 ในอากาศ จะไปจับอย่างไร ดั่งที่จะจับกิรรมได้มี
 แต่บ่วงนาคบาทของพระยานาคอย่างเดียว พราน
 บุญได้ยินก็ตั้งใจรีบกลับมา แล้วดงไปหาพระยา
 นาคอ้อนวอนขอขอยืมบ่วงนาคบาท พระยานาคไม่
 ยากจะให้ แต่สนใจด้วยพรานบุญได้มีคุณช่วย
 ชีวิตไว้ จึงต้องให้พรานบุญยืมบ่วงนาคบาทไป
 ครั้นถึงวันบณณรดี พรานบุญไปคอยชุ่มอยู่ที่
 ริมสระอีก คราวนี้โหรในเมืองกิรรมทำนายว่านาง
 มโนห์ราเคราะห์ร้ายนัก นางมารดาจะไม่ให้ไป
 เล่นน้ำ นางกิรรมทั้ง ๗ ก็ไม่ฟัง พอถึงเวดาก็พากัน
 หนีไปเล่นน้ำตามเคย พรานบุญจึงปล่อยนาคบาท
 ดั่งให้ไปคล้องนางมโนห์ราซึ่งเปนกิรรมน้องสุดท้อง
 ไว้ นางพี่ทั้ง ๖ พากันกลัวนาคไม่อาจจะช่วยน้อง
 ได้ ต่างก็ได้ปีกหางแล้วรีบบินหนีไป พรานบุญ
 จึงเก็บปีกหางของนางมโนห์ราเสียก่อน แล้ว

เปิดองนาคบาทจากตัวนาง . ตั้งให้นางเดินตาม
มาจากป่าหิมพานต์ พอเป็นวันพระสุรชนออกไป
ประพาศป่า เห็นพรานบุญพานางมโนहर่าเดินมา
พระสุรชนก็มีความรักใคร่ในรูปโฉมของนาง จึง
ให้หาพรานบุญมาถาม พรานทูลเรื่องแต่หน
หลังแต่ก็ถวายนางแก่พระสุรชน ๆ จึงไต่ถามนาง
ทราบว่าเป็นธิดาท้าวประทุมเจ้าเมืองกนิรที่เขากไกร
ลาด ก็มีความยินดีประทานบำเหน็จรางวัลแก่
พรานบุญเป็นอันมาก แล้วยรับนางมโนहर่ามาอยู่
ด้วยกันที่ตำหนักในสวน แล้วยให้ไปทูลความแก่
พระบิดามารดา ท้าวอาทิตย์ยวงษ์กับนางจันทเทวี
ได้ทราบว่าพระสุรชนได้ราชธิดาของท้าวประทุมมา
เป็นมเหษัถยินดี เสด็จออกไปทำการพิธีอภิเศก
ที่สวน แล้วยรับพระสุรชนกับนางมโนहर่าพากลับ
เข้าพระนคร ให้อยู่ด้วยกันต่อมา.

ครองนันทาวาตติยวงศ์มีพราหมณ์เปเนปโรหิต
 คนหนึ่ง ปโรหิตมีลูกชายถวายเป็นข้าอยู่ในพระ
 ดุชน อยู่มาในกาลวันหนึ่ง พระดุชนทรงสดกกับ
 ดูกอำมาตย์คน ๑ ที่ในท้องพระโรง ดูกอำมาตย์นั้น
 ทูลขอพรว่า ถ้าพระดุชนได้ครองราชสมบัติเมื่อใด
 ขอให้คนได้เปเนปโรหิต พระดุชนก้ำดังชอบพระ
 ไทยก็ประทานพรให้ตามปรารถนา ดูกปโรหิตได้
 ยินจึงนำความไปเล่าให้บิดาฟัง พราหมณ์ปโรหิต
 ก็โกรธแค้นพระดุชน ว่าถ้าพระดุชนได้ครองบ้าน
 เมืองที่ไหน ดูกของเราจะได้เปเนปโรหิตสืบสกุล
 ต่อไป จึงคิดบอกร้ายพระดุชนอยู่ไม่ขาด อยู่
 มามีข้าศึกสามนครประเทศยกพลดั่งงแตนจะเข้า
 มาตีเมืองอัครบญจาดี ท้าวอาตติยวงศ์ให้พระ
 ดุชนยกกองทัพไปปราบปรามข้าศึก วันเมื่อพระ
 ดุชนมีไชยชนะ ทางนันทาวาตติยวงศ์ทรงพระ
 ดุบินว่าได้ของพระองค์ออกมาโอบเอาจักรวาทไว้

บรรทมคืนชนตกพระไทย จึงให้หาพราหมณ์
 ปโรหิตมาทำนายพระสุบิน ปโรหิตรู้ว่าลักษณะ
 พระสุบินเป็นศุภมงคล แต่มีความแค้นพระ
 สุชนเป็นกำลัง คิดจะให้ไต่ความทุกข์ยากถึง
 ต่ำหัด จึงแกดงทูตพยากรณ์ว่าพระสุบินนั้นร้าย
 นึก จะเกิดโภยอันตรายใหญ่หลวง ท้าว
 อาทิตยวงษ์ก็ยั้งตกพระไทย รับสั่งให้ปโรหิตคิด
 แก่ไขอ้อมมงคล ปโรหิตได้ชองจึงทูลขอให้ทำ
 พิธีบูชาญี เอาสัตว์ดีเท่า ๑๐๐ สัตว์ดีองเท่า ๑๐๐
 มนุษย์ ๑๐๐ ฆ่าบูชาญีในโรงพิธี แดทูตว่าใน
 เวลาคำการพิธี ๓ วันนั้น ให้ท้าวอาทิตยวงษ์
 เสด็จอยู่ในที่สงัด อย่าให้ผู้ใดเข้าเฝ้าแหนเพ็ดทูล
 การอันใดเป็นอันตราย ครั้นจัดเตรียมการพิธี
 พร้อมแล้ว ปโรหิตทูลว่ายังขาดคนธรรพ์อยู่อีก
 อย่างหนึ่ง ท้าวอาทิตยวงษ์ว่าคนธรรพ์อยู่ถึงป่า
 หิมพานต์ จะไปเอามาบูชาญีได้อย่างไร ปโรหิต

จึงทูลว่า ในตำราว่าต้องเอาคนธรรมดาผู้ชายญด้วย
 จึงจะแก้ปริมมงคลได้ ก็ถ้าจะหาคนธรรมดาไม่
 ได้ เช่นนางมโนहरาก็เห็นจะใช้ได้ ด้วยเป็นเชื้อ
 วงศ์คนธรรมดาแต่ป่าหิมพานต์ ทำวาทิตยวงศ์
 ไม่ยอม บโรหิตก็อุบายเพ็ดทูลว่า แต่ก่อนมา
 บ้านเมืองก็อยู่เย็นเป็นสุขดี คงเป็นเพราะเส่นียด
 จัญไรที่พระสุชนไปเอาชาวป่าหิมพานต์เข้ามาตั้ง
 ไว้ในพระนคร จะเกิดเหตุร้าย จึงบันดาลให้ทรง
 พระสุบินวิปริตไป ถ้าเอานางมโนहरาผู้ชายญ
 เสียให้เส่นียดจัญไรแล้ว ถึงจะหานางกษัตริย์
 ที่วิเศษกว่านางมโนहरามาประทานพระสุชนแทน
 นางมโนहरาก็คงจะหาได้ไม่ยาก ทำวาทิตย
 วงศ์กำลังกตวก็เห็นชอบด้วย จึงประทานอนุญาต
 ให้บโรหิตเอานางมโนहरาไปฆ่าผู้ชายญเสีย.

ขณะเมื่อบโรหิตทูลทำวาทิตยวงศ์นั้น นาง
 สาวใช้ที่รักใคร่นางมโนहरาได้ยิน จึงรีบมาบอก

ความแก่นางมโนहरา นางทราบก็ตกใจรีบไปทูล
นางจันทเทวีผู้เป็นชนนีของพระสุชน นางจันทเทวี
จะชวนไปทูลทักทายน้าวาทิตยวงษ์ ก็ถูกห้าม
ตามคำปโรหิตที่มีให้ผู้ใดผู้หนึ่งเข้าไปเฝ้า นาง
ก็จวนใจ ฝ่ายนางมโนहरา ก็คิดถึงกตอุบายอย่าง
หนึ่ง จึงทูลแก่นางจันทเทวีว่า ไหน ๆ ก็จะตาย
แล้ว ขอให้ไต่เต่างตัวด้วยเครื่องประดับที่เคย
แต่งมาแต่ก่อนให้ดังงามเป็นที่สุดเดียดสักวันหนึ่ง
นางจันทเทวีจึงให้ไปหยิบเครื่องประดับของนาง
มโนहरาออกมาให้แต่งตามใจ นางมโนहरาจึง
แต่งเครื่องประดับ แล้วเดยสอดดมปักหาง
อย่างกนิร พร้อมร่าให้นางจันทเทวีดูจนเพติด
เพติน ขณะนั้นพอบปโรหิตเข้ามาจะเอาตัวนาง
มโนहरาไปบูชาญี นางก็บินหนีไปทางช่องพระ
แกลด ครั้นไปถึงป่าหิมพานต์จึงแวะไปหาฤษัษเด้า
ความแก่หลังให้ฤษัษฟัง แล้วตั้งไว้ว่า ถ้าพระ

ดุชนออกมาตาม ให้ห้ามพระดุชนอย่าให้ตามนาง
 ค่อยไปเดย ด้วยหนทางกัณดาร แดภยอันตราย
 ในหนทางมีมากนัก ให้กลับคืนไปบ้านเมือง หา
 นางกษัตริย์อันมาเปนมเหษีเถิด อย่าให้อาโดย
 ถึงนางเดย นางฝากภาษากับขามรงค์ไว้ถวาย
 พระดุชน แล้วมาคิดว่า บางทีฤษัห้ามพระดุชน
 จะไม่ฟัง จะขึ้นตามไปให้ได้ นางจึงมอบยาให้
 ฤษัไว้ด้วย แล้วตั้งว่าถ้าห้ามพระดุชนไม่ฟังจะ
 ขึ้นไปให้จงได้ จงแนะนำให้ไปทางทิศอุดร แล้ว
 ให้ระวงผลไม้ที่ในป่ามีพิษมีอยู่เป็นอันมาก ให้
 จับเอาวางนรไปด้วย ถ้าจะเสวยผลไม้ให้วางนร
 กินเสียก่อน แล้วบอกสถานที่ตั้งมีภยอันตราย
 ต่าง ๆ ไว้แก่ฤษัทุกสถาน นางมโนहरาเอาไครย
 อยู่ทุกฤฤษัคนหนึ่ง พอรุ่งเช้าก็สวมปีกหางบิน
 ไปยังเมืองของบิดามารดา ท้าวประทุมกับนาง
 จันทกนิรี แตนางกนิรพิดารู้ว่านางมโนहरากลับ

มาได้ ก็พากันมีความยินดีออกมาต้อนรับ แต่
 ทำวประทุม กตวพวก กิทรคน ธรรมพิทังหตายจะมี
 ความรังเกียจ เพราะนางมโนहरาได้ ไปสมด้อยู
 กับมนุษย์ชานาน จึงให้อยู่ที่ปราสาทนอกเมือง
 กำหนด ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน ให้ตั้งกตัมมนุษย์
 ก่อน จึงจะรับนางมโนहरากลับเข้าไปอยู่ในบ้าน
 เมืองอย่างเดิม.

ฝ่ายพระสุธนมเมื่อมีไชยชนะข้าศึกแล้ว ยกทัพ
 กลับคืนมายังพระนคร ทราบเรื่องทีนางมโนहरา
 จะถูกบุชายญแฉวหนีไปก็คตง ครนค้อยคตาย
 ษณ จึงทุดตานางจันท์เทวีจะไปเที่ยวตามหานาง
 มโนहरาแต่โดยดำพิง พิเตยงแฉบริวารจะตาม
 ไปด้วย พระสุธนกัห้ามเตียมให้ ใครตาม จึง
 ออกจากเมืองอุดรบุรีญจาดตรงไปยังบ้านพรานบุญ
 ให้พรานบุญนำทางไปยังภูฎฤษี อันเป็นที่สุดทาง
 ซึ่งพรานบุญได้เคยไป พรานบุญจะขอคิตตามค่อ

ไป พระสุชนก็ไม่ยอมให้ไป ให้พรานบุญกดขี่
 มาเสียแล้ว ก็เข้าไปหาฤๅษีถามถึงนางมโนห์รา
 ฤๅษีจึงเอาภูษากับขำมรงค์ซึ่ง นางมโนห์ราฝากไว้
 ให้แก่พระสุชน แล้วบอกความที่นางสั่งห้ามปราม
 มิให้ตามไป พระสุชนก็ไม่ฟัง ฤๅษีจึงบอกอุบาย
 แดให้ยาที่นางมอบไว้แก่พระสุชน ๆ ก็ดาฤๅษีตาม
 นางมโนห์ราต่อไปตามทางกัณดาร ได้พบภยัน
 ตรายต่าง ๆ หลายนาน รอดพ้นไปด้วยฤๅษี
 ทัถ่อไปจนถึงเมืองนางมโนห์รา.

วันนั้นสาวไซ้ของนางมโนห์ราพากันมาตัดก้น
 ในสระ พุดกันว่าแต่ตัดก้นมากกว่า ๗ ปีแล้ว ยัง
 ไม่อีกเท่าไรก็จะเสร็จ พระสุชนได้ยินพวกสาว
 ไซ้พุดกันดังนั้น จะใคร่ทราบเรื่องนางมโนห์รา
 จึงอธิฐานว่าขออย่าให้นางคนสุดท้ายยกหม้อน้ำ
 หนึ่ง ด้วยอำนาจอธิฐานนางสาวไซ้ดำดังอยู่คน
 หนึ่ง พระสุชนจึงออกมาหา นางเห็นเป็นผู้ชาย

วานให้ช่วยยกหม้อน้ำให้ พระสุชนจึงถามว่า
จะคักน้ำไปทำไม นางบอกว่าทำวประทุมให้คัก
น้ำไปส่งนางมโนห์ราราชธิดา ด้วยมนุษย์จับ
ไปได้แล้วกลับมา จึงให้ส่งน้ำขดตีมาได้ ๗ ปี
กับ ๗ เดือน กับ ๗ วัน วันนั้นจะรับนางเข้าไปทำ
ขวัญที่ในเมือง พระสุชนได้ทราบจึงถอดขำมรงค์
ได้ลงในหม้อน้ำ แล้วอธิษฐานว่า ถ้านอกจากนาง
มโนห์ราแล้วอย่าให้ผู้ใดได้ขำมรงค์นี้ แล้วก็
ยกหม้อน้ำให้นางสาวใช้รับเอาทูนหัวไป พระสุชน
ก็คอยฟังข่าวอยู่ที่ศาลาข้างนอกเมือง.

ฝ่ายนางมโนห์ราถึงเวดาศาเช้าที่รุ่งจึงรับหม้อ
มารดน้ำ ครนลงหม้อทมิขำมรงค์ ด้วยอำนาจคำ
อธิษฐานของพระสุชน ขำมรงค์ก็เดือนลงมาตั้งมออยู่
ที่หัวของนาง นางจำได้ว่าขำมรงค์ดวงที่ฝากฤษ
ไว้ จึงถามนางสาวใช้ก็ทูลความทั้งปวงให้ทราบ
นางมโนห์ราก็รู้ว่าพระสุชนมาตาม จะออกไปหา

ก็เกรงบิดา นางจึงจัดผ้าทรงกับเครื่องกระยาหาร
ให้ต่างใช้ ไปถวายพระสุชน แล้วนางมโนห์ราก็
รีบเข้าไปหานางจันทกนิรผู้เป็นมารดา นางจันท
กนิรเห็นนางมโนห์ราเข้ามาก็ปลาดใจ จึงถาม
ว่าพระบิดาจะไปรับเข้ามาทำขวัญเป็นการใหญ่ใน
วันนี้ เหตุใดจึงรีบร้อนเข้ามาเสียก่อน นาง
มโนห์ราจึงบอกนางจันทกนิรว่า เดียวนี้พระสุชน
ผู้เป็นภักดีตามมาถึง นางจันทกนิรไม่เชื่อ ว่า
ทางที่จะมาจากเมืองมนุษย์ให้ถึงเมืองกนิรที่เขา
ไกรดาศ เป็นทางแสนก้นดาร์ กอปรด้วยภัยอัน
ตรายยิ่งนัก มิ่งพระสุชนจะมีความดีเนหาอาไโดย
สักเท่าใดก็เป็นมนุษย์ไซ้วิสัยที่จะติดตามมาให้ถึง
เมืองกนิรได้ นางมโนห์ราจึงเอาขำมรงค์ถวาย
นางจันทกนิรเป็นสำคัญ แล้วเล่าความแต่หลังให้
ฟังทุกประการ นางจันทกนิรจึงเชื่อ ก็พานาง
มโนห์ราขึ้นไปเฝ้าท้าวประทุมทนต์ความทั้งปวงให้

ทราบ ท้าวประทุมจึงว่ามนุษย์ผู้ นมบุญญาภิหาร
 แดความพากเพียรยิ่งนัก ถ้าเป็นผู้หนักหน่วงจะกล้า
 มาจนถึงเมืองของเราได้ นำปราชญ์อยู่ แต่จะยกนาง
 มโนहरา ให้อยู่ด้วยกันก็เกรงเทวดาแดคนครรพ
 กิรจะนิทา ครั้นจะไม่ให้เดาก็ส่งสารตูก ท้าว
 เธอจึงสั่งให้ ไปรับพระสุชนเข้ามาในเมือง เห็น
 พระสุชนก็ให้มิใจรักใคร่ ได้ถามไต่ความว่าพระ
 สุชนไปได้เพราะอำนาจชนิดป์ไชย ท้าวประทุม
 จึงให้ประชุมเทวดาแดพวกคนครรพ แล้วให้พระ
 สุชนดองฤทธนูให้ดู แล้วให้ยกศรสำหรับเมือง
 ซึ่งบุรุษพันหนึ่งจึงยกไหว พระสุชนก็ยกขึ้นได้
 โดยกำลัง แล้วให้ยกศรดาแห่งใหญ่อีกแห่งหนึ่ง
 พระสุชนก็ยกได้ พวกเทวดาคนครรพแดกนิรที่มา
 ประชุมกัน ก็พากันต้องสารุการชมฤทธิพระสุชน
 ออออกไป ท้าวประทุมยังประสงค์จะดองใจพระ
 สุชน จึงให้แต่งราชธิดาทั้ง ๗ องค์พามาหนึ่งเรียง

กัน แล้วให้หาพระสุธนเข้าไป ให้รู้ว่าคนไหน
 เปนมเหสี ค่อยชกจึงจะอภิเษกให้อยู่ด้วยกัน
 พระสุธนแลดูเห็นรูปร่างนางเหมือนกันหมดทั้ง ๘
 คนไม่อาจจะรู้ได้ แต่ด้วยอำนาจความดีของ
 พระสุธนรื้อนถึงพระอินทร์ จึงจำแดงเปนมแดง
 วันทองมาจับตมที่มของนางมโนห์รา พระสุธน
 กชศวฤก ทำวประทุมจึงให้พระสุธนอภิเษกกับ
 นางมโนห์รา จบเนื้อความเรื่องนางมโนห์รา
 . ๕
 เทาน ๆ

บทละครเรื่องนางมโนห์รา

คอนนางมโนห์ราถูกจับไปถวายพระสุริน

๑ ไต^๒พัง พราหมณ์^๓ทนต์^๔นอง^๕อยู่^๖ซา^๗ขา นาง^๘นาฏ
แม่^๙นายา นาง^{๑๐}แม่^{๑๑}ฉัน^{๑๒}ว่า^{๑๓}ประกา^{๑๔}ไร^{๑๕} ไต^{๑๖}เจ^{๑๗}ญ^{๑๘}มา^{๑๙}บอก
เต^{๒๐}่า^{๒๑}ให้^{๒๒}เข้า^{๒๓}ใจ ฉัน^{๒๔}ใช้^{๒๕}จะ^{๒๖}ไ^{๒๗}ด้^{๒๘}มา^{๒๙}ทำ^{๓๐}นาย ตัว^{๓๑}แม่
ผ^{๓๒}น^{๓๓}ค^{๓๔}ฤ^{๓๕}ผ^{๓๖}น^{๓๗}ร^{๓๘}าย จะ^{๓๙}ทำ^{๔๐}นาย^{๔๑}ให้^{๔๒}นาง^{๔๓}เท^{๔๔}วี

๑ ยาม^๑ผ^๒น แม่^๓ผ^๔น^๕เม^๖ื่อย^๗าม^๘ไม่^๙สุ^{๑๐}ดี ม^{๑๑}ัน^{๑๒}ค^{๑๓}อง^{๑๔}นาง
อ^{๑๕}ก^{๑๖}ข^{๑๗}มุ^{๑๘}ช^{๑๙}ี อ^{๒๐}า^{๒๑}ท^{๒๒}ค^{๒๓}ย^{๒๔}มา^{๒๕}ท^{๒๖}บ^{๒๗}ก^{๒๘}บ^{๒๙}พ^{๓๐}ระ^{๓๑}จ^{๓๒}ัน^{๓๓}ท^{๓๔}ร์ พ^{๓๕}ระ^{๓๖}ค^{๓๗}ระ^{๓๘}ะ^{๓๙}ห^{๔๐}ี
บ^{๔๑}ี^{๔๒}พ^{๔๓}ระ^{๔๔}ค^{๔๕}ระ^{๔๖}ห^{๔๗}ี^{๔๘}เด^{๔๙}เ^{๕๐}น พ^{๕๑}ระ^{๕๒}ค^{๕๓}ระ^{๕๔}ห^{๕๕}ี^{๕๖}ค^{๕๗}น^{๕๘}พ^{๕๙}ระ^{๖๐}ค^{๖๑}ระ^{๖๒}ะ^{๖๓}ห^{๖๔}ี
ว^{๖๕}น ใน^{๖๖}ด^{๖๗}ัก^{๖๘}ษ^{๖๙}ณ^{๗๐}า^{๗๑}มา^{๗๒}ด^{๗๓}ม^{๗๔}จ^{๗๕}ัน^{๗๖}ท^{๗๗}ร์ พ^{๗๘}ระ^{๗๙}ค^{๘๐}ระ^{๘๑}ะ^{๘๒}ห^{๘๓}ี^{๘๔}นาง
น^{๘๕}น^{๘๖}มา^{๘๗}ค^{๘๘}ก^{๘๙}ค^{๙๐}ิน ด^{๙๑}่วน^{๙๒}ช^{๙๓}น^{๙๔}ม^{๙๕}ัน^{๙๖}อยู่^{๙๗}ข้าง^{๙๘}อ^{๙๙}ุ^{๑๐๐}ตร ด^{๑๐๑}่วน
ม^{๑๐๒}อ^{๑๐๓}ญ^{๑๐๔}ม^{๑๐๕}ัน^{๑๐๖}อยู่^{๑๐๗}ข้าง^{๑๐๘}ท^{๑๐๙}ัก^{๑๑๐}ษ^{๑๑๑}ณ พ^{๑๑๒}ระ^{๑๑๓}ค^{๑๑๔}ระ^{๑๑๕}ะ^{๑๑๖}ห^{๑๑๗}ี^{๑๑๘}นาง^{๑๑๙}น^{๑๒๐}น^{๑๒๑}มา
ค^{๑๒๒}ก^{๑๒๓}ค^{๑๒๔}ิน ไ^{๑๒๕}ด้^{๑๒๖}เจ^{๑๒๗}า^{๑๒๘}บ^{๑๒๙}ุ^{๑๓๐}ญ^{๑๓๑}ป^{๑๓๒}ด^{๑๓๓}ุก^{๑๓๔}ด^{๑๓๕}ุก^{๑๓๖}ด^{๑๓๗}ุ^{๑๓๘}ค^{๑๓๙}อง เ^{๑๔๐}กร^{๑๔๑}ง^{๑๔๒}เ^{๑๔๓}อ^{๑๔๔}อ^{๑๔๕}ย

เกรงอี่ ให้เกรงทงพเกรงทงนอง บัญญัติ
ให้ไค่ถูกสุดท้อง โฉมน้องผู้เจ้ามโนห์รา เจ็ด
วันพระองค์เอย อย่าให้ขุ่นหน้าต่า แม่
ว่าไม่ได้แก้โจรป่า จะได้นายพรานที่เดินไพร

นักขัตตโตวา นาคาจะรัดเอานางไว้ นาคราช
เกิดออกกล้า ในฝั่งน้ำพระคงคา ฯ เสรจฯ ฯ

๑ ไค่ฟัง ทักขยรอยคำดาโหรา เขมยงคอยู่ก่อน
ดาโหรเอย เขมยงคอยู่ก่อนดาโหรา จะให้ไป
เขมยงคอยู่ก่อน ข่า โฉมเจ้ามโนห์รานางไท อย่า
เพิกไปไกล เหวยเหวยตาพราหมณ์โหรา จะ
ให้นางมาฟังเอาด้วยหู จะให้นางมาดูเอาแก้ตา
ว่าแล้วครัดสั่งมิไค่ชา นางนมพี่เดยงข้างฝ่ายใน
เร็วเร็วไวไว ดงไปหาเจ้ามโนห์รา

๑ แม่นม รับผิดชอบคมแล้วกราบดา หมูนางแม่
นมทงซ้ายขวา กราบดาท้าวแล้วก็ดงไป นางจึง
เดินมาด้วยเร็วไว ถึงไท้เจ้ามโนห์รา ฯ เสรจ ฯ

๑ ครนถงนงตงยอมมือไหว อีกทงซางซายทง
ซางชวา เจ้าสาวสุดรักของพี่อา พระมารดา
ให้เชิญเจ้าขึ้นไป พี่ตายสุดรักของน้องอา พระ
มารดาทำนบประการใด ทำนบเจ้ารูปโอ้ พรู
ไม่ได้เจ้าทรมไวย พระมารดาให้เชิญเจ้าขึ้นไป
แต่คงควเร็วไวเถิดน้องอา

๑ เมื่อนน โนมตรฐเจ้ามโนห์รา ได้ฟังถ้อยคำ
นางทษา นายายเอยย่องเข้าห้องใน นาง
จึงทรงผาดัชมภู รัตเกิดำจรหลุดรอดได้ แล้วจึงแห่
หอมต้อมกันไป อีกทงซางซายซางชวา ฯ เพลง ฯ

๑ บัดเด็ยบทนหิ่ง ถึงวงพระราชมารดา นังตง
กราบไหว อีกทงซางซายซางชวา องค์ไท
พระราชมารดา ให้หาตุกมานัว่าไร เชิญแม่
บอกเล่าให้เข้าใจ องค์ไทพระราชมารดา

๑ ตุกรักเจ้าแม่เอย ตุกรักเจ้าแม่อา ไหรามัน
ทายว่า พระเคราะห์เจ้ารายเปนเหตุใจ

๑ นางแม่ของตุ๊กตา ตาโหรโหราแกอยู่ไหน
เชิญให้ทำนายเด้า องค์ท้าวพระราชมารดา

๑ ไตพัง นางร้องเรียกโหรอยู่ชานา เข้ามา
ข้างนคาโหรเอย เข้ามาข้างนคาโหรา จะให้
มาตุกของข้า โคมแจ่มโนห์ราแม่นางไท

๑ กะยี่กะหยด โหรากะถดเข้ามาโกด มานี้จะ
ทำนายให้ หัวเหวนแขนซ้ายแจ่มโนห์รา เชิญ
เจ้าเชิญแม่ มาเดมาแทงเอาดำตรา แทง
ให้มันถนถนถึงดำมตรา ให้แม่ให้แท้แก่หัวใจ

๑ กะหยดเข้า นางเจ้าแม่ทรงดำตราไชย จับ
ใต้เหนือเกษา ดูรางคนางนอกใน ถ้าตองที่ดให้
ชอนา ถาคองทรายให้ชอไฟ จะดีจะร้ายประการ
ใด ให้เห็นข้างในตำรา

๑ แทงตอง เมื่อพระฤษัแก่ไถนา พบนางดีดา
คุคค้อยู่ในะอบทอง ตองฝนตองฟ้า หน้าตากัรา
เค้รำหมอง คุคค้อยู่ในะอบทอง ฤษัเธอ

พามาเลี้ยงไว้ บัญญัติให้จึงได้ หิวแหวนแซนไท
 เจ้ามโนห์รา แทงที่หนึ่งแล้ว เชิญแก้วมาแทง
 เอาเต่ารา ให้ถวนถึงสามครา ให้แม่นให้แท้แก่
 หัวใจ

๑ กระทบตเข้า นางเจ้าแม่ทรงดำตราไชย นาง
 จับตไปมาห้อยบ่า ค่อยแอะระแนเข้าไป นาง
 จึงจับได้เหนือเกษา ตรางคนางนอกใน ถ้า
 คองทตให้ชอนา ถ้าคองทรายให้ชอไฟ ตราย
 เปนโฉน บอกข้าตักน้อยตาโหรา

๑ แทงตอง ถูกทนางดำมหนักชา ขหน้าตดา
 พระรามตคตคนตนมอเตย ทาวชงวาชเอาหน้า
 ถูก ทาวโกรชวาชเอาหน้าเมย พระรามตค
 ตนมตนมอเตย กรานคอไปไวทนอกเมือง ถ้า
 เจ็บถ้าไซ ทายว่าจะไซมอมเหตอง กรานคอไป
 ไวทนอกเมือง นางเจ้าก็ทรงพระโคกา ๆ โอด ๆ

๑ แหวงส่องที่แฉ้ว เขิญแก้วมาแหงเอาเด้ารา
ให้ถวนถึงสามครา ให้แม่นให้แท้แก่หัวใจ

๑ กระทบเข้า นางเจ้าก็ทรงดำตราไซย จับ
ไล่เหนือเกษา ค่อยแอะระแนเข้าไป ถ้าตองตด้
ให้ชอน้ำ ถ้าตองทรายให้ชอไฟ จะดีจะร้าย
ประการใด บอกข้าด้กน้อยเดี้ยยังแฉ้ว

๑ แหวงตอง เมื่อพระยาหงษ์ทองมาตองแฉ้ว แม่
ชอออกจากตัวเดี้ยแฉ้ว ไปอยู่ด้ระนำพระคงคา
ตัวแม่ก็เกิดเมื่อมีชาติ ออกถวน้องคารเดือนห้า แม่
หมบุญเปนนักหนา เกิดมาจะได้แต่ผิวเขา ตัวแม่
มีบุญจริงจริง แต่ไม่ได้อยู่ในเมืองเรา ตัวแม่
จะได้ผิวของเขา ถูกชาวมนุษย์ในไค้หัด้า

๑ ไค้พัง นางแม่ชงโกรธาโกรธา อ้ายเถ้ากระ
ยาจก มาทายโกหกเต็มมือหมา อ้ายเถ้าจุมก
โค้ง กูแฉ้วเต็มมือโพงเขาวิคปตา อ้ายเถ้าหัวหอก

กูแต่เดิมอ่อนคอกหม้ายคา อ้ายเถ่าปากหว้า กูแต่
 เดิมอ่อนถาคหา จะทายมิตายก็อย่ารา ไม่จ๋าม
 กรานค่อมันตงไป แก่อย่ามาอยู่ที่วังใน ตงไปให้
 พันจากปรางปรา

๑ แม่เคยไปกรานเอาคอกหมู แม่เคยไปกรานเอา
 คอกหมา มากรานคอกอ้ายโหรา ไซ้ว่าเปนชำแม่
 เมื่อไร

๑ โหรา มิ่งชำของพ่อกูมิไซ้ กูจะตากหัวมิ่ง
 มาไซ้ คัวไอ้พราหมณ์เถ่ากระยาจก มิ่งเอา
 เท็จมาปนจริง จะให้ผู้หญิงรุมกันชก อ้ายเถ่า
 กระยาจก ชกให้หัวต๋น

๑ อีเอยอน มิ่งอย่าชยชยัน จะชกหัวกูให้ต๋น
 ไซ้ว่ามิ่งหนเอาเงินไถ่ ดีคนห้าคนไซ้กู จะกต๋น
 เมื่อใด พวกต๋นเข้ามาจงเร็วไว กต๋นไภยผู้เจ้า
 มโนห์รา

๑ ตัวเอยของกู แกดัวเด่มือนจะตายห้า อด
 ต้าห์มาตายเจ้ามโนหารั นางแม่มาดำได้ให้ กูจะ
 นิ่งอยกมไต่ เต็มที่เข้าแฉวงนะตัวอา

๑ ร้องให้ โหราม่าฟายเอาหน้าตา ตัวแกนั่งอยู่ที่
 เกยไชย ที่ไผเกยทองชาดา ๗ โอด ๗

๑ ไต่ยนิ องค์ไท้พระราชมารดา นางแม่กั้ว
 ออกมา มาห้ามแก่ดุกทรามไวย เจ้าตายสุดรัก
 ของแม่อา ดำตาโหรานัว่าไร ตัวแกก็ไม้โกหก
 ไช้ แกก็ตายไปตามซึ่งคำรา เจ้าฟังคำแม่เถิด
 ดุกแก้ว ครนแฉวงจะเป่นกรรมเวรา

๑ พระแม่ของดุกเอย ดุกนัอยจะอดก็ไม้ได้
 นัอยถาหงคราญมารดาไท้ เข้าด้วยไ้อัพราหมณั
 โหรา

๑ ไต่พง นางร้องเรียกโหรอยุ้ชานา เข้ามาชาง
 นตาโหรเอย เข้ามาชางนตาโหร

๑ ไต่พัง พราหมณ์ที่ต่งของอยู่ชานา ไม่ได้จะ
 กดำเข้าไป กตัวโภยผู้เจ้ามโนห์รา ยกมือประ
 นมบังคมมา โหราจึงต่งบังคมไป .

๑ ว่าแล้วนวดนางก็ตรัสตั้ง นางนมพเดียวข้าง
 ฝ่ายใน เอาทองที่แท่งใหญ่ใหญ่ รางวัดคา
 พราหมณ์โหรา ๆ เจริจา ๆ

๑ ไต่แล้ว นางแก้วยื่นไห้มีไต่ชา คาโหรโหรา
 รับประทานท่านให้ ประทานท่านเอย ไต่เตียง
 ร่างกาย ประทานท่านให้ ไต่เตียงแม่่อหมา
 ท่อนหนึ่งจะช้อข้าง ท่อนหนึ่งจะช้อม้า ท่อนหนึ่ง
 จะไต่ซ่า เมียดาวกอดนอน กอดให้ด้หนัก รัตไว้
 หย่อนหย่อน เมียดาวกอดนอน กอดซ้ายกอดขวา
 ไต่แล้วเต็มใจ คาพราหมณ์โหรา นางนาฏนยา
 ด้จะตาแม่ไป จากแต่เกยไชย เกยต้อง
 ชาตา ๆ เชิด ๆ

๐ เมื่อนั้น องค์ไท้พระราชมารดา พังโหโรโหรา
 ทำนายว่า มโนห์ราเคราะห์ร้ายมากมายไป ถ้า
 ว่าเจ้าเด่นพระคงคา ต้องบ่วงนาคาพรานพาไป
 พัดดาวทงหกขนเด้าไซ้ จะพานางไปเด่นดระศรี
 กจะห้ามปรามไว้มิให้ไป จะเปนกระไรก็ตามที่
 จะไปให้ใดก็จะเขียนคี่ มิให้เทวีเจ้าโคตคดา

๐ เมื่อนั้น ทงเจ็ดนวดนางกัถยา ครนว่ามาได้
 ชึ่งปีกหาง ทงเจ็ดนวดนางย่างออกมา ๆ เพดง ๆ

๐ ถึงองค์นงคราญพระมารดา นังดงกัถยกมือ
 ใหว่ พระแม่ของตูกอ ตูกหนอชอตาแม่นางไท
 แม่มาแถมมือตูกใหว่ องค์ไท้พระราชมารดา

๐ เจ้าแม่ ตูรักผู้เจ้ามโนห์รา ตาโหโรโหราแก
 ทายว่า พระเคราะห์เจ้าร้ายเปนเหตุอใจ แต่ก่อน
 ตูกเคยเคยไปเด่น ไม่เว้นแม่ห้ามเจ้าเมื่อใด พระ
 เคราะห์เจ้าร้ายมิให้ไป การอะไรจะห้ามเจ้าเด่นา
 พระเคราะห์ของเจ้ามาร้ายแรง เมื่อเจ้ามาแทง

เอาตำรา ต่องครึ่งเปนนตำครา จะดีดักทักหา
 ไม่ เจ็ดวันเจ้าบังอร เจ้างดอยู่ก่อนเกิดนางไท
 ไหวว่าพระเคราะห์ของเจ้าไร เจ้างดให้ได้ดักเจ็ด
 วัน ฟังคำแม่ว่าเกิดเจ้าหน้ามัน แม่จะเข้ามาณฑ
 ดักเจ็ดชั้น แม่จะเอาเพดานมากางกัน มีให้νω
 นางเจ้าไปไหน

๑ พระแม่ของตุกอา มาฟังโหราอ้ายจ้งไร อ้าย
 ถ่่ากระยาจกโกหกไซ้ เอาน้ำปดราว่าสระห้วมัน
 แต่ก่อนอย่างกระไรแม่ไม่ห้าม ยอมตามใจตุก
 ทุกตั้งอน พระเคราะห์หนักรายทแม่มัน ไม่ใช่
 อย่างนั้นเดยมารดา วันเดียวเท่านั้นแดแม่ชา พุก
 เข้าเด่านากไม่ไป ตั้งฤาพระแม่แกไม่คิด เหมือน
 ตั้งชวตฺรจะดักไซ้ย วนนควตุกมารอนรณ ตุกน้อย
 จะทนงไม่ได้ แม่เอยอย่าห้ามควตุกไว้ ตุกไม่
 ฟังคำพระมารดา

๑ เจ้าแม่ ดูกฤกษ์เจ้ามโนห์รา ร้อนหนักเจ้าแม่
 อ่า ไปอาบน้ำที่ในกะพดุยแก้ว น้ำเย็นเจ้าหน้ามน
 แม่ใช้คนไปตักเอาไว้อแล้ว ไปอาบที่ในกะพดุย
 แก้ว แล้วทากระแจะจวงจันทน์ ดูกเอยเจ้าทา
 ทงหน้าอบ ครอบหอบไปด้วยทงน้ามัน กระแจะ
 จวงจันทน์ แม่แต่งเอาไว้ให้เจ้าทรง จะคิดอย่าง
 กระจไรสุดใจแม่ จะทิ้งเสียแต่เรือนไปนอนดง
 ดูกเอยเคยฟังแต่เลี้ยงหงษ์ หงษ์เอยมันร้องถวาย
 เลี้ยง เจ้าคิดอย่างกระจไรสุดใจแม่ จะไปนอน
 ที่ป่าไม้เรียง จักระจันเรไรมาส่งเลี้ยง เตชะ
 เพราะเพรียงในพงไพร ดูกเอยเคยฟังแต่บ่แก้ว
 พร่อมแล้วทงบ่ไหน อย่าอย่าเจ้าอย่าไป สวรรค์
 สัตว์ใหญ่หนักอินทรีย์ นกนั้นเจ้าแม่เอย มันอยู่บน
 จอมเขาคีรี เรียวแรงราว มันกินแต่ข้างสารใหญ่
 ดูกเอยกดัวหมาจิ้งจอก อีกทงหมานอกหมาใน
 อีกทงครดัดห่มมากไป มันกินแต่คนเป็นอาหาร

อิกทั้งเดื่อต่างตกต่างป่า ผู้ภักตมารยาในท้อฮาร
 คิ้วแม่เห็นไม่เป่นการ จะไปพบนายพรานที่เดิน
 ป่า ถ้าพบจับตัวเจ้าไปได้ พระเคราะห์เจ้า
 ร้ายเป่นนักษหนา โอเจ้าขวัญเข้าของแม่อา จะ
 จากอกแม่ไปเดื่อตาย ส้มบัตทั้งเมืองพระภารา
 ของพระมารดาจะยกให้ แม่นว่าเจ้าแม่มาบ้วยไซ้
 แม่จะได้รักษาทุกเพศ แม่เกิดพพทงหกนาง
 บังเกิดแต่ข้างกับม้า ประสูตเจ้ามโนहरา เกิด
 ภูเขาเงินภูเขาทอง ส้มบัตทั้งภารา ภูตเกิด
 ษนมากายทอง ภูเขาเงินภูเขาทอง เรื่องรองทง
 ดีมุ่มปราสาท หัวใจของแม่มาคิดปอง จะให้
 เจ้าครองเมืองไกรดาศ ทั้งดีมุ่มยอดปราสาท
 ประดับไปแต่ดวนหัวแหวน แม่จะประดับไปด้วย
 แก้ว เปนแสงวาวแววอยู่พตามแพตม ประดับ
 ไปแต่ดวนหัวแหวน เปนแสงเหมือนหน้าจะย้อย
 จะเอามรกฎเข้ามาราย เปนแสงพรายพราย

พริ้วพริ้ว ประคองค้ำหึ่งห้อย นดูไปด้วยดาว
 ดารา ส้มบัตของตุกแก้ว ภูตเกิดมาแดงทงภารา
 ฤาใครมาแกดั่งฤษยา ควักดวงชีวาของแม่ไป
 พวกอชรายอัจโร ไม่มาฟังคำแม่รู้ว่า

๑ ไต่ฟัง องค์ไทพระราชมารดา พระแม่แก
 อย่างมาห้ามซ้ำ เชิญขึ้นไปว่าพระบิทร ผิดชอบ
 ดั่งไรตุกไม่รู้ ตุกทำตามคำที่พ่อสอน เมื่อนำ
 ให้แก่ตุกก่อน ทั้งเจ็ดนวนนางได้บักหาง ไม่ฟัง
 แม่แล้วพระมารดา แม่อย่าห้ามซ้ำให้เป็นตาง
 พพทงहनาง แม่มาไม่ห้ามตามใจมัน แม่มา
 ว่าได้แต่ควธา ครันพระพยาไม่ว่ามัน แม่มา
 รักตุกไม่เท่ากัน เต็มือนตุกมาทำซึ่งความผิด

๑ หกนางเจ้าแม่อา ตายเดี่ยวทำเนาแม่ไม่คิด
 ตัวแม่ไม่รักแต่ถักนิต เต็มือนเจ้าตุตท่องมโนहरา
 ไว้แม่จะห้ามเจ้าต่างเดื่อ ไว้แม่จะห้ามเจ้าต่างผ้า
 ขวัญเข้าเจ้าแม่อา จะจากอกแม่ไปเบตาใจ ฟัง

คำแม่ว่าเกิดบุญเรื่อง จะทิ้งเสียเมืองไปนอนไพร
 ออย่าอย่าเจ้าอย่าไป ทรามไวยมาฟังแม่เกิดนา

๑ แม่เอยแก่อย่ามาห้ามซ้ำ ตัวของตูกยากก็ไม่ฟัง
 แม่มารักตูกไม่เท่ากัน เต็มือนหนึ่งพระจันทร์พระ
 ราหู แม่มาว่าไต่แต่ตัวซ้ำ เหมือนพระมารดา
 ไม่เอนดู พระแม่ไม่เหมือนนักบิตราช เต็มือน
 ตูกมาทำซึ่งความผิด

๑ ทกนางเจ้าแม่เอย ตายเสียทำเนาแม่ไม่คิด
 แม่ไม่รักแต่เด็กนิต เหมือนเจ้าสุดท้องมโนห์รา
 ไร่แม่จะห่มเจ้าต่างเสื้อ ไร่แม่จะห่มเจ้าต่างผ้า
 ขวัญเข้าของแม่อา ใครใครมาขอแม่ไม่ให้

๑ ดั่งสาร พระมารดามาหวงเอาตูกไว้ แก่แล้ว
 จะคอยให้ ให้ตูกเปนใหม่อยู่ทนทศ แต่เพื่อน
 ดาวด่าง คราวคราวเขามัวด้วยเดียด ให้ตูก
 เปนม่ายอยู่ทนทศ กตางวังพระราชมารดา

๑ เจ้าแม่ ถูกรักผู้เจ้ามโนहरา ขวัญเข้าของ
 แม่อา แม่คิดว่าเจ้าไม่דםพ่อ วันนั้นชั้นหมาก
 ของพระพรหม เขาได้พนมตากด้อ แม่คิด
 ว่าเจ้าไม่דםพ่อ ใครใครมาขอแม่ก็ไม่ให้

๑ หน้าตงตำรพระมารดา อนิจจามาหวงเอาถูกไว้
 แก่แล้วแม่จะค่อยให้ ผู้ชายที่ไหนจะเห็ดยวเด
 ธรรมเนียนมาแต่ไหน ใหญ่ใหญ่มานอนอยู่กับแม่
 แก่ถึงหวงเอาไว้ให้เถาแก่ ผู้ชายมาแต่ก็น่าเกดียด

๑ เปนหญิงเจ้าแม่อา อย่าทำกระริงกระเรียด ตัว
 เจ้ายังน้อยดักเท่าเขียด เจ้ามาวอนแม่จะมีผัว
 เมื่อจะทอหูกไม้ถูกกัน มันจะเอาตะกรนมาไซกหัว
 เจ้ามาวอนแม่จะมีผัว ดูกเอยจะยื่นดักเท่าใด ดูก
 เอยจะ^๕เดยงเอาผัวแขก ดูกเอยจะ^๕เดยงเอาผัวไทย
 เดยงไว้ให้หน้าใจ ส่งให้อ้ายมอญมะกาดัน ส่งให้
 อ้ายจันปากมอด ให้มันกอดจนตายคืน อ้ายมอญ

มะกาดัน ตั้งให้ยี่ปุ่นหัวโกน^๕ เดียงถูกชาวบ้านเอย
 อื่นใจยักษ์ใจโดน อ้ายยี่ปุ่นหัวโกน หน้าใจผู้
 เจ้ามโนहरา

๐ ถูกไทเจ้าแม่เอย แม่ให้ผิวไทยแก่ตุกรา จัน
 จามพราหมณ์คุดา ตุกยาจะเอามันทำไม เชิญ
 แม่เอาเองเถิดนางไท เปนผิวพระราชมารดา

๐ เดียงถูกชาวบ้านเอย อื่นใจแข็งใจกล้า กูจะ
 พัดหวงชา หน้าตากูจะตบให้ยับไป ไว้กูจะ
 หยิกเอาหัวตบ ไว้กูจะยับเอาหัวใจ ปากร้าย
 มาได้ใคร พวกอชรายชะดากา ขวัญเข้า
 เจ้าแม่อา ตัวแม่ก็ทำเป็นไม้ตู้ ู่มากอูปากกล้า
 มิ่งไปได้มาแต่ไหน พระพายพัดไป ดมเพศดม
 พัดอืดอกทอง

๐ นางแม่ของตุกอา แม่มาด่าตุกไม่ถูกต้อง
 ทงพทงนอง เหตารวดอกทองเล่มือนกัน ดอก

๑ ยี่ปุ่นหัวโกนมีในเมืองไทยในหว่างแผ่นดินสมเด็จพระ
 นเรศวร จนแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์

ทองด้วงทั้งแม่ เหต่าเราดอกทองด้วงพันธุ้ ดอก
ทองเต็มือนกัน ทั้งองค์พระราชมารดา

๑ อีเอยอน น้พวกอชรายมโนห์รา ขวัญเข้าเจ้า
แม่อา หัวใจแม่ร้ายเหมือนแตน ถูกอ้ายหมุด
ถูกอ้ายชวาดนแดน หัวใจแม่ร้ายเต็มือนแตน
หัวเหวนแขนไทมโนห์รา ปีกหางของนางแม่ นาน
แล้วปะรำปะรา ขวัญเข้าของแม่อา ปีกหางโรย
ราเค้รำหมอง ให้มาแก้แม่เกิดถูกอา แม่จะดง
แต่รักมาบีดทอง โรยราเค้รำหมอง ขอให้แก้แม่
เกิดนางไท

๑ ฉนุอยู่แด้วพระมารดา แม่แกดงจะมาเอา
ปีกไว้ คีร้ายถูกไม้ให้ องค์ไทพระราชมารดา

๑ โครมเอยโครมเอย ไต่กันบนเกยชาดา นาง
แม่ก็วงไป มโนห์ราทรมไวยก็วงมา ตักตซ้าย
ตักตขวา พระมารดาจะชิงเอาปีกไว้ แกจิ่งมัด
มือของนางไท อิกทั้งข้างซ้ายทั้งข้างขวา พระ

แม่แกแย่งไป มโนห์ราทราญไวยก็แย่งมา ที่ใน
 เกยท้องชาดา แต่ตากันมาตากันไป แรง
 แกของแม่น้อย ถูกเอยมันตากจนหัวไถ ถูก
 ดาวมาตากเอาแม่ไป ใครเห็นเป็นหน้าเวทนา

๑ ออย่าพนั้นเคยมารดา มาจะเดินแต่ควายตะพาย
 แยก ต้องมือแม่ไม่วาง ปีกหางของนางจะขาด
 แหก ด้วยมือแม่ชนแบก เอาไว้บาเดียว

๑ ดั่งดาร์พระมารดา อนิจามาร้องอยู่เกรียว
 เกรียว เนื้อหนังของแม่มาแห้งเหี่ยว เรียวแรง
 จะมาแต่ไหน แรงของแม่น้อย ถูกเอยมาดาก
 เอาแม่ไป เรียวแรงจะมาแต่ไหน เพียงดังจะ
 ขาดหัวใจตาย

๑ ออย่าพนั้นเคยแม่เอย จะเดินแต่งพินไม้ ดี่ร้าย
 ถูกไม้ให้ องค์ไทพระราชมารดา

๑ แรงแก่เจ้าแม่เอย ทะแยกกันไปกลับมา แก่
 แล้วนะตัวอา ถูกเอยมาทะแยแม่เดิน ออย่าให้

เดี่ยเช่น ดูกรักผู้เจ้ามโนหรีรา แก่แแต่ัวนะคัวอา
 แรงแม่ก็มาแห่งโหด ผอมเหมือนนกวางโกรก
 โกรด วางมาแก่แม่เกิดนางไท จะคี่จะร้ายดู
 ไม่ให้ องค์ไทพระราชมารดา

๑ รวิรว คัวแม่ก็ตั้งคี่คี่ปดา แต่่น้อยกุดีง
 มา กูโถมหนดนางด้วยกด้วยอ้อย ทนนางสาว
 น้อย จะโถมหนดนางด้วยไม้หวาย เด็กเอย
 เร็วไปหียบไม้ กูจะโถมโถมฉายมโนหรีรา

๑ กรากกราก นางแม่ก็ตากเอาไม้มา ครน
 ถึงกคี่ชาย นางแม่ก็ย้ายมาคี่ชวา โถมเจ้า
 มโนหรีรา นางแม่ก็วางบีกให้ ๆ เชิด ๆ

๑ ด่งด่ารพระมารดา แม่มาคี่ตูกด้วยไม้หวาย
 ตูกยกมือไหว้ ไม้เอยก็อ่อนด่งด่าร

๑ แม่เอยขผง มั่นอ่อนนไปด้วยได้พาน ไม้อ่อน
 ด่งด่าร อ่อนใจพระราชมารดา ยังใครที่ไหนดจะ
 ไปท่ง ยังใครที่ไหนดออกไปนา กูจะเดียดห่อผ้า

ตามหลังผู้ชายไปเร่นอน ยังใครที่ไหนจะเด็ดฟูก
 ยังใครที่ไหนจะเด็ดหมอน จะพาชายไปเร่นอน
 ให้ชายหน้าพระราชมารดา

๐ เมื่อนั้น นางแก้วเกษณผู้ดีพา ครนนางมา
 ใต้ซึ่งบึงหาง ใต้दैวก็่างวางเข้ามา องค์ไท
 พระราชมารดา มีชาก็พาเอาบึงไป ๆ เชิด ๆ

๐ ครนถึงห้องใน นางแม่ได้สดักประตูไว้ นาง
 ได้กดอนประตูยนต์ มีให้ผู้คนเข้าไปได้ นาง
 มาเห็นคเห็นอยเมื่อยกาย โนมฉายหัดบัสนิทนิตรา

๐ เมื่อนั้น นวดนางพระพิศุรจุตา พัพพิมพัพพิต
 พิตุ์จตุคณภักดา คิน่าเอนดุมโนห์รา มาเราจะ
 คิดประการใด วันนั้นเห็นเจ้าไม่ได้ไป จะคิดอย่าง
 กระไรละน้องอา

๐ พงพิ เทวเจ้าพรอองร้องตอบมา องค์ไทพระ
 ราชมารดา พระแม่แกชิงเอาบึงไว้ มาเราจะคิด
 ประการใด พิไซ์ช่วยคิดให้ของรา

๑ เมื่อนั้น โฉมหมวดพระพิศรัจจุตา เจ้าอย่าได้
 ทุกขเดยน้องยา คิวพิจะดักเอามาให้ พี้จะเข้า
 ไปดักมาได้ เจ้าสายสุดรักของพ้อ

๑ ค่อยค่อยย่อง นางเจ้าค่อยย่องเข้ามา โฉม
 หมวดพระพิศรัจจุตา มีซำก็่างวางเข้าไป ๆ เพดง ๆ

๑ บัดเดี่ยวมิทหนึ่ง นางเจ้ามาถึงประตูไฉ่ ย่าง
 มาเจ้าก็่างไป นางย่างแต่ซ้ายมาหาขวา กูจะ
 เข้าไปก็ไม่ได้ นางไทถอยหลังออกมา มาบอก
 เจ้าสุดท้อง โฉมน้องผู้เจ้ามโนห์รา ไผษยนต์
 พระมารดา มั่นคงตรึงตราเปนเหตุอใจ วนัน
 จะคิดประการใด จะได้ไปเล่นพระคงคา

๑ เมื่อนั้น โฉมหมวดผู้เจ้ามโนห์รา ไผษยนต์
 พระมารดา ไฉ่พนักงานข้าจะแก้ให้ โฉมเจ้า
 มโนห์ราแม่นางไท มีซำก็่างวางมาไฉ่ หมวด
 นางจิ่งร้ายพระคาถา มีซำก็่างเป่าตมไป ไผษยนต์
 ษไน จิ่งหุดุดออกไปมิได้ซ้ำ ๆ รัว ๆ

๑ โฉมเจ้ามโนห์รา แม่กตบ้อออกมาที่เกษไชย
เร็วเร็วไวไว โฉมนวดพระพิศรัจจุตา

๑ ค่อยค่อยย่อ่ง นางเจ้าค่อยมอย่อ่งเข้ามา
โฉมนวดพระพิศรัจจุตา มีชากี่ย่างวางเข้าไป ครั้น
ถึงห้องใน นางเจ้าคว่าไปคว่ามา นางมาคว
ด้นมื่อด้น กตวองค์ทรงธรรมพระมารดา แดไป
แดมา ฉายาก็คว่าเอาบักได้ เอามายื่นให้ แก่
องคนองโหมโตธา

๑ เมื่อนั้น โฉมนวดผู้เจ้ามโนห์รา ได้บักได้
หาง ทังเจ็ดนวดนางชาวฟ้า เจ็ดนางฉายา พา
มาแต่งควทเกษไชย ครั้นแต่งควเดร์จ เจ็ดนาง
ก็ชวณกันบินไป ๆ เชิด ๆ

๑ เมื่อนั้น โฉมยงนงคราญมารดาไท ได้ยิน
ครั้นครั้นมาหวนไหว ทรามไวยแม่กพันตนชนมา
กุงบักไว้มให้ไป เตียงอโรมันดังเปนหนักหนา
ว่าแควแทนนมทันทธา พระมารดาคว่าหาจงเร็วไว

หาจบไม่พบปีกหาง นวดนางก็มาเร่งตกใจ คิ้ว
 กุไม่เต็มไม่พดงคงไวทนน อ้อปรีมนมาดักเขาไป
 อี้คร้จตุตาอ้อจิงไร อี้ดอกก่วงไวตักไปได้ คนอื่น
 คนโตมันไม่ตัก อี้พดัดกจะตักให้ กัดบมากจะตี
 ให้แทบตาย จับได้ไม่ไวมันเดยนา กูจะตีทั้งตัว
 ให้หัวแตก ให้แหดกไปทั่วทั้งกายา อี้ตูกจิงไร
 ใจมันกต่า กูจะพดัวหัวขาให้หน้าใจ

๐ ว่าพดาง นวดนางย่างมาที่เกยไชย นางเบ็ด
 พระแถดแถดไป เห็นองค์อโรไทยมโนहरา อี้
 จิงไรก็บินไปเดี่ยเด้อ นางแก้วร้องให้ฟายหน้าตา

๐ เมื่อนั้น เจ็ดนางสวรรค์กัถยา บังอรร้อนไป
 ในเวหา โกดเที่ยงมันมาอยู่ไรไร ๆ เซ็ด ๆ

๐ ครั้นว่ามาโกดชายส์ระตรง ชวนกันตีวงร้อน
 ดงไป วรรณชันทานดำรายใจ ตีวงดงไปมิได้ซ้ำ

๐ เรื่องราวจะกต่างพระบทไป นายบุญขุนพราน
 ทฤด่า นอนงุดคุดคู้หยุกอยู่ท่า ชานานมาได้หตาย

ราตรี แดเห็นนวดนางสว่างใจ เปนกระไรเปน
 กันในวณนี้ ใจนึกคึกคักดังอศศิ จับตึงคณังมีอยู่
 เกี้ยวกราว แฝงตัวเอาไว้มิให้เห็น ระวังตัวเย็น
 เมื่อเห็นสาว เหตุอุปตาชำเื่องดูชาวชาว ยึดคอ
 ยาวยาวดูชาวฟ้า ฟูบกกบกระหีบเบงี่ยมมิเกี้ยวได้
 เข้าแค้แดไวพ้อหมายหน้า ให้พระวงหงดรักนาง
 ชาวฟ้า รูปร่างช่างมาหน้างามงาม อดเข้าเพรา
 งามมิได้กิน ทั้งหลายหายตั้งนมาอิมหนาม ในจิตร
 พระวงหงดดมตาม อยากกินมะขามกตั้งหน้าตาย
 ถึงเคียวไม้ออกจะทอกกตั้ง อ้อยแถมแรมคั้นพอ
 ชนได้ ฟูบกกบกระหีบเบงชิงแขงตัวไว้ โกรกรากไม่
 ไตจะเดี่ยที่ คอยเมื่อมันตงดรงคงคา นางใดกิริยา
 ของมันดี ถูกที่หญิงชวตวอปริ จะพาไปบุรีเดี่ย
 ที่หนา ถูกหญิงที่ไรไม่ชอบกต ไม่ได้ดีกคนก็อย่า
 ราว เขาจะติณินมานินทา เขาจะว่าพรานบ้าคนไม่ดี
 จะเปนกระไรก็ตามที่ จะคอยคเหตุให้เต็มตา

- ๑) เมื่อนั้น เจ็ดนางดาวสวรรค์ก็ด่า มาถึงดั่งระ
 ดรวงพระคงคา จะมีกิริยาก็กัหาไม้ เป็ดองพระ
 ภูษากองเขาไว้ ชวนกันโถมตงในคงคา ดำมุด
 ครนผุดขึ้นมาได้ ร้องเรียกโฉมฉายมโนห์รา เชิญ
 ตงมาเถิดนางน้องรัก จะอยู่ข้างกว่ากระไรนา
 เชิญตงมาเถิดนะเทวี ผู้ชายที่หมั้นไม่มา แต่แรก
 เราอยู่ใกล้พ่อแม่ มันมายกคิ้วหน้าหน้า เมื่อเรา
 มาใกล้พระมารดา มันนั่งซ้าอยู่ว่ากระไร เรา
 จะเด่นให้สบายคตายใจ อยู่ซ้าว่ากระไรไม่ตงมา
- ๑) เมื่อนั้น เสด็จวรรณขวัญเข้ามาโนห์รา บอกแก่
 พระพิศรุจดา น้องไต่ยินมาเหมือนเดียงคน แม่
 แทะแก่ห้อยตงน พุดจาพาที่เป็นหตายหน หยุด
 ยงนงทราบเหมือนดำบคน แพร่งพรายหตายหน้า
 ขนพอง พระพรอยซ้งมาฟังน้อง ซักถวขนพอง
 เปนหนักหนา

๐ เมื่อนั้น โฉมนวดพระพิศวีร์จุตา ว่าเจ้าโฉม
 ทรุมโนห์รา หกนางฉายามาแหว่หู เตี้ยงนกกกระ
 ว่ามาค้ดงาน นกรงหงษ์ห้าหรือชานคู้ นกงังตั้ง
 กองมันหรืออยู่ ชนั้หม้หม้อกชูไป โน้นแน่ก
 เจียกมันเรียกตูก โพรระคูกมันกินซึ่งตูกไทร นก
 งังตั้งกองมันหรือไป ถึงข้างกตางไพรมันก็ร้อง
 กระจ่ายกระเตนเม่นหมูหมี่ ผุ่งด้ด้วมากมีด้งมี
 กอง เคดาคู่อยู่กันบ้างหรืออ ทงผุ่งยงทองกัก
 กองมา ฟังพ่อย่ากด้วหมู้ด้ด้วบ้า เขิญเกิดอย่า
 ชำนะเทวี

๐ เมื่อนั้น โฉมนางมโนห์รามารศรี นางเจ้าได้
 ฟังถ้อยคำพิ เทวีเจ้านักอยู่ไปมา ข้าจะไหว้ภูมิ
 ฐานท่านเจ้าที ทงนางธรรณเมชดา ข้าไหว้พระ
 ไพรในคงคา เมตดาอย่าได้มาถือใจ ข้าจะตง
 ด้รงในวันนี้ เมตดาปราน้อย่ามีไทย เจ้าน้ำเจ้า
 ทำสุราโดย อย่าได้ถือใจขัดขวาง ประภาคด้ว

เท่านั้นนางโฉมยง ปิดดเปิดองเครื่องทรงดวงวาง
 ทรามชุมห่มผ้าสไบบาง เห็นนมรวงรวงอย่างงดงาม
 ๑ เมื่อนั้น นวดนางพระพิศวีรจตุดา ว่าเจ้าโฉมทรู
 มโหฬาร มาเราจะเดินกระไรดี เดินให้สบาย
 คดาชทุกซ์ เดินให้สนุกในวันนี้ จะเดินให้ชันกัน
 ดักที่ เดินกันให้สนุกจริงจริง มาเราจะวิ่งถึงชิงเด้า
 ข้างโน้นนะเจ้าเป็นแดนพิ ข้างนี้แดนเจ้านี้ เดิน
 ถึงชิงเด้าเสมอกัน ถ้าใครวิ่งเร็วไปข้างหน้า ถ้า
 ใครวิ่งช้าอยู่หลังนั้น เอาบัวเป็นเด้าเข้าชิงกัน
 ขยิกได้ผายผืนกันไปมา

๑ เมื่อนั้น โฉมนวดพระพิศวีรจตุดา บอกเจ้าโฉม
 ทรูมโหฬาร มาเราจะเดินปลาดวงอวน บัวมุดสุด
 ท้องน้องเป็นปลา ดอยดองท้องมาเจ้าหน้านวด
 จะชิงมื่อกันไว้เป็นสายอวน ดักทำหน้านวดเจ้า
 ต้องมา ออกหน้าทีใครจับตัวได้ คุณตัวเอาไว้ว่า
 ได้ปลา

๑ เมื่อ^๕นั้น เสด็จ^๕บรรณ^๕ขวัญ^๕เข้า^๕เจ้า^๕มโน^๕หิ^๕รา เป็น
ปลาคะ^๕เพี้ยน^๕ทอง^๕ดอง^๕น้ำ^๕มา คือ^๕คัง^๕พระ^๕ยารา^๕ช^๕หงษ์^๕
ทอง ดอง^๕เข้า^๕ใน^๕อวน^๕ชวน^๕ให้^๕ร้อง มี^๕ก้อง^๕ใน^๕สระ
พระ^๕คง^๕คา ฯ เพดง^๕ฉิ่ง^๕ ฯ

๑ บัด^๕นั้น นาย^๕บุญ^๕ชุน^๕พราน^๕ทฤ^๕ดา เพื่อน^๕จึง^๕ดัด
แดง^๕แฝง^๕ป่า ต้อ^๕ค้อ^๕ออก^๕มา^๕จาก^๕โพรง^๕ไม้ ตาก^๕ถุง^๕
ตาก^๕ไถ่ จึง^๕ตั้ง^๕อ้าย^๕นาค^๕นาคา ถัด^๕นั้น^๕อ้าย^๕นาค^๕เอย
เขา^๕เรียก^๕สะ^๕ด่าน^๕ทาน^๕ภริ^๕ยา ยัก^๕ดุ่ม^๕หน้า^๕รา ไร^๕หน้า
มัน^๕ทุน^๕เพดง รูป^๕ร่าง^๕มั่ว^๕ที่^๕เหมือน^๕หมู^๕ป่า นม^๕มัน^๕ยาน
อยู่^๕เต่ง^๕เต่ง ยัก^๕ดุ่ม^๕ทุน^๕เพดง นาค^๕เอย^๕จะ^๕คด^๕ต้อง^๕เอา
ไป^๕ไหน เป็น^๕หญิง^๕แตร^๕กตุ^๕ก ตะ^๕โพ^๕กมัน^๕ร้อน^๕เหมือน
ไฟ จะ^๕คด^๕ต้อง^๕เอา^๕ไป^๕ไหน เหวย^๕เหวย^๕อ้าย^๕นาค^๕นาคา
ถัด^๕นั้น^๕อ้าย^๕นาค^๕เอย ชม^๕ภู^๕ห้อย^๕บ่า นาง^๕นั้น^๕แแต่^๕หน้า
คด^๕ต้อง^๕มา^๕ให้^๕ได้ ถ้า^๕ผิด^๕นาง^๕ไท กู^๕จะ^๕กิน^๕ทั้ง^๕เป็น
นาย^๕มิ่ง^๕อยู่^๕ไถด ไคร^๕จะ^๕มา^๕เห็น กู^๕จะ^๕กิน^๕ทั้ง^๕เป็น
กู^๕จะ^๕บึง^๕พะ^๕แวง กู^๕จะ^๕ตี^๕บหัว^๕ห้อย เต็ด^๕คย^๕อ้อย^๕แดง

แดง กุจะบั้งพะเนง กุจะกินคนเดียว กุจะเคียว
 กรบกรบ กุจะเคียวเกยวเกยว กุจะกินคนเดียว
 เหวยเหวยอายนาคนาคา

๑ ตั้งแต่นั้นหมิ่นช้ำ ปล่อยนาคนาคามา
 ยืมหัว นาคจึงเดียดงในคองคา นาคจึงว่ายามา
 อยู่รวรว นายพรานจึงเด็ดเอาใบบัว บิดหัวอาย
 นาคนาคา นาคเขี้ยวเขำรดเอาคันท้าย นาคตาย
 เขำรดเอาคันทวา ๑ เชิดนึ่ง ๑

๑ เมื่อนั้น เหวววรรณขวัญเข้าแจ่มโนห์รา ตก
 ใจตัวนั้นขวัญหนี ช่วน้องเกิดพิศรัจจุตา อะโรมา
 รัดเอาน้องไว้ คายคายทั้งสองบาทา มันมารัดไว้
 ตรึงตรา จะยกบาทาก็ไม่ไหว นางมาตระหนก
 ตกใจ อรไทยตัวนั้นตั้งตีปดา ๑ โอด ๑

๑ ศรัจจุตาตกใจอะไรระน้อง นางเจ้าก็ต้องเข้า
 มาหา เร็วเร็วมาช่วยเอาน้องช้ำ โนมแจ่มโนห์รา
 แม่คำแดง จึงองค์พระพิศรัจจุตา ตัวแก่ก็เป็นคน

เร็วแรง นางจึงดำน้ำลงไปดู พบงูมันรัดอยู่ที่
ที่แข็ง แตะเห็นหน่วยตาอยู่แดงแดง รัดแข็งอยู่
ผูกมาไวไว

๑ พังศรีจุฑา ชวนกันว่ายมาจางเร็วไว นางหนึ่ง
ดำน้ำลงไปดู คว่าพบหัวงูก็ตกใจ นางจึงผูกมา
ด้วยเร็วไว ต่างต่างตกใจมาร้องไห้ ไม่รู้ที่จะทำ
อะไรได้ ร้องให้อยู่ในซิงตระครี ๆ โอด ๆ

๑ นาคเขี้ยว นาคตาย มันคิดกันอยู่เดียงอิ่งมี
ตัวก็จะรัดอยู่ที่นี้ มีให้เทวี่หนีไปได้

๑ บัดเดียว นาคเขี้ยวก็ผูกขยิกได้ ถกคอบ
แบนกระหวัดรัดเอาไว้ ทั้งหกนางไท่ว่ายน้ำ
มา ๆ เชิด ๆ

๑ เมื่อนั้น เศวตวรรณขวัญเข้าเจ้ามโนห์รา เรียก
พี่ว้ายว้ายให้กัตบมา ดูใจน้องราหนาพี่เอ๋ย น้อง
นี้จะตายในคงคา น้องจะได้เห็นหน้าคนใดเดย
หยุดทำนองก่อนนะพี่เอ๋ย จะได้ถึงความถึงมารดา

ปราสาทของน้องพระพี่เอ๋ย อย่าให้พระแม่แก่ไว้
 ซ้ำ ให้แม่แก่ทำเป็นศาตา ให้ยกบูชาแก่เจ้าไท
 ให้แก่ทอดตะพานด้วยไม้แก่น ให้แม่ทำด้วยไม้
 ไม้ ให้แก่ทำบุญตั้งไป ยังเมืองสุวรรณคัพภ
 พ้า ๆ โอด ๆ

๐ เมื่อนั้น ทังहनารได้ภา ได้ฟังนางตั้งหัด
 ฟ้าตา นายามีใครจะจากไป ครั้นจะตั้งไปหา
 มโนहरา ก็กลัวนาคาเป็นเหตุใจ ชวนกันร้อง
 ให้รำไร โคกกาอาโดยริมคงคา ๆ โอด ๆ

๐ บัดนั้น นายบุญขุนพรานทฤดา ออกจาก
 โพรงไม้มิได้ซ้ำ ร้องหิวซาซาแต่ว่าไป ร้องว่า
 เชี่ยวอ้ายงูตาย เร่งคตายซึ่งนางทราวมไวย จะรัด
 ไว้ให้ชาว่ากระไร คตายคั้นทราวมไวยเดี่ยเกิดนา

๐ นาคี ได้ฟังคดีนายพรานป่า ตระหนกตก
 ใจเป็นนักหนา เค็ดอนคตายบาทานางทราวม
 ไวย ๆ รัว ๆ

- ๐ มีข้า นาคเด็อยมาหา นายพรานไพร
- ๐ พรานป่า จับนาคคาไต้ยามใหญ่ เพื่อนจึง
 เดินมาบัดเดี้ยวใจ พรานไพรจึงหยิบเอาบักหาง
 วรรณชันใจเป็นนักษา เครื่องทรงนางพ่างาม
 ต่างต่าง นายพรานดีใจมาได้นาง ได้บักไต้หาง
 นางด้วรรค กุเอยครงนให้คนกฏ ให้เจ้านายนับ
 ถือกุดักวัน กุไต้บักหางนางสาวด้วรรค ทนจะ
 ไต้ตั้งหัวใจ ยัดไต้ไต้ยามมิไต้ชา พรานบุญทฤธา
 ร้องว่าไป ชนมาหาพีเกิดครัดมร โคกกาอาวรรณ
 อยู่ว่ากระไร ควันบ้ายเวดาจะคดาโคด พีจะพา
 นางไปพระบุรี เขมูเจ้าชนมาเถิดน้องแก้ว เย็น
 ระยาค่าแแดงน้องแก้วพ ออย่าไต้เห็นชาเดยนา
 ชนมาหาพีจงเร็วรา
- ๐ เมื่อนน เอดวรรณขวัญเข้าเจ้ามโนห์รา แด
 เห็นพรานบุญทฤธา รูปร่างกายาฤว่าผี หน้าคา
 หัวกรกเป็นชน ดุสง่ากระหว่าคนฤาพนทรี ไครง

ห่างคางยาวพันชาวดี้ พยัคฆ์เด็อดดีที่ฤว่าไร
 ความกตวักวักันพรันท์องค์ โฉมยงเจ้าไม่มีจิตร
 ใจ คิวัดันรวิรวักตัวบรโดย อรไทยเจ้าทรง
 ไศกา ๆ โอต ๆ

๑ บัดนั้น นายบุญขุนพรานทฤธา เห็นเจ้าโฉม
 ทรุมโนห์รา เจ้าไม้นั้นมาจากสระศรี

๑ เจ้าขวัญเข้า กตวพิโยเด่าเจ้าเทวี เขมยเกิด
 กตยามาตามดี ชนมาหาพิเถิดนองฮา ยันร้อง
 อยู่โยว่ากระไรน่อง แค้นคตขัตของตั้งโตหนา ขอ
 เขมยเทวับอกพมา ฤจะให้พรานบ่าไปอุ่มชู เจ้า
 ไม่เจรจาเหมือนบ่าไบ้ จะดีจะร้ายจะได้รู้ บัด
 เดยวณไซ้ดังไปด ดีร้ายจะได้รู้ช่งคดี ถกเขมณ
 บันเดยวบดเดยวใจ ทำที่จจะดังไปในสระศรี

๑ เมื่อนั้น โฉมเจ้ามโนห์รามารศรี ดูเห็นพราน
 บ่าจะจรดี แต่งกายกายจะดงมา

๑ นางทราวมไวย ทรงครึกนั้กในใจจินดา กจะ
 แขงตัวอยู่ไม่สู้ดี พรานป่าก่าตั้งจะยอคร่า คิดแเดว
 เถ้านนไม่ทันชา ดำเนินเดินมามิทนนาน

๑ ถึงฝั่งนั่งตงกั้กราบไหว้ ตัวตั้งนั้พรนั้ใจกตัว
 นายพราน นางยอประนมบังคมไป พุดจาปราได้
 คำอ่อนหวาน อย่างทรงพระโกรธได้โปรดเกล้า
 เมตตาข้าพเจ้าโดยโปรดปราน บั้กทางนั้องไซ้พื้
 หม่อมพราน โปรดให้ตั้งฉานเกิดทำนอา นั้องจะ
 ไต่กดับคั้นไปถิ่นฐาน พื้พรานมาได้เอนดูข้า ฤ
 พื้ชดของเงินทองตรา เครื่องทรงของข้าพาเอาไป
 รัตเกล้ากำไ้โตทงบั้นตุ คาบตั้งร้อยห้อยหมั้ถมไป
 เพ็ชรจามรงค์ของข้าพพรานไพร พื้พาเอาไปจะ
 ไต่ดี บั้กทางของข้าพพรานป่า ถึงจะขายกินค่า
 กั้เต็มที พื้ไต่เมตตามาปรานั้ พระตั้งร้อยเย็นแเดว
 นั้องจะขอตา

๑ บัดนั้น นายบุญขุนพรานทฤดา พังนาง
 โฉมครามโนहरา ซออ่อนวอนว่าขอปีกหาง จึงตอบ
 กัดยานางนารี เจรจาพาทีให้บ่วยการ แหวน
 เพ็ชรรามรงค์ของนงคราญ ตักว่าได้ค่าควรเมือง
 พี่จะเอาที่ไหนสุดใจอา เงินทองเต็มผ้ามากนอ
 กเมือง พี่ก็เที่ยวในป่าได้ความยาก ตกระกำ
 ลำบากได้ความเคือง ทนอดทนอยากลำบากมา
 ถอดตัดตัดป่าหาบุญเรื่อง พี่จะพาเจ้าไปให้ครอง
 เมือง เนื้ออุ้นบุญเรื่องอย่าเคืองขำ จะพาไป
 ถวายพระพันปี พระภูมิเธอเป็นนายของขำ จะ
 ได้ครอบครองพระภารา ไปด้วยพี่ยาเกิดเทวี มิ
 ให้ผมคัดแม่ขัดใจ จะให้เป็นใหญ่ในบุรี ดุชน
 ทรงศักดิ์พระจักรี เห็นนางเทวีจะดีใจ

๑ เมื่อนั้น โฉมเจ้ามโนहरาทรามโดย ได้พัง
 พรานป่าว่าพิไร โฉมงามทรามไวยมีวาจา เป็น
 สาวชานอกคอกพี่ชา จะครองภาราไม่สมควร

จะอธิบายชายหน้าหม่มมนตรี คิดจนจะมีเป็นถักถวน
 ตกเมียเจ้าฟ้าจะเด็ดรวด ยัยวนชวณชายจะคำค
 พึ่งจะได้ความอายพดอยชายหน้า พี่พรานป่าจะ
 พดอยโคบคดี พังค่านองวาคิดให้ ราชังให้ค
 เกิดพี่อา

๐ นายพรานไพร จึงตบคำไปมิไคชา ถ้าเจ้า
 ไปถึงพระภารา พระองค์ทรงฟ้าจะปรานี้ พระ
 ดุชฌฎาตผ่านเกด้า ทำนทำวเชอด้กออกแคช
 พี่ไม่ด้อตวงเดยเทอ พังด้กแคช้อออกมาใหม่
 พังคำพ้อวเกดคบุญเหต้อ ช่างนำจะเชอพี่พรานไพร
 พี่มาพบนางที่สระใหญ่ จะพาเจ้าไปยังไฮตวรวิษ
 ถว้ายพระองค์ผู้ทรงฟ้า เป็นนายของช้ายอด
 นกขรรมิ อย่าได้ทรหวนมาป้อนัน จอมชวณ
 จะได้เป็นภรรยา เชิญน้องแต่งองค์ทรงภษา ควัน
 บ่ายเวดามาจะไป

๑ เมื่อนั้น มโนห์รานาวรผู้ศรีได้ ได้ฟังพรานบ่่าว่า
 พิไร คิดแก่นแน่นใจเป็นนักหนา เหมือนพระภาพ
 มาตตัญโญอกทรวง ชดโหยไหลดรวงอาบภักตรา
 จะเห็ดยวหน้าหาใครดุดใจอา แต่เน้เดนาใครจะ
 ปรานี้ ครั้นจะแข่งศิวไว้ก็ไม่ได้ พรานไพรใจร้าย
 จะย่ำยี้ จะได้อัดสูใครจะคุดี้ เดียงคามบารมึนน
 เกิดนา ไทรทายซาตาว่าเคราะห์ร้าย กำจัดพดัด
 พรายได้พรานบ่่า พระแม่ห้ามปรามตวงตามมา
 ด้วยกรรมเวรามาตามถ้อง คิดแต่วโณมยงทรง
 ฤษา หน้าตาเจ้าตงอยู่พุ่มพอง ๆ โอด ๆ

๑ พรานบ่่า เห็นนางฉายามารำร้อง พราน
 จิงโตมเถ้าคองถ่มร จะโค่กาอาวรณ์ไปเดยนา
 ว่าแต่ถ่านหมิทันซ้า จับเอาย่ามผ้ามาตะพาย
 จับเอารนุไชยดงใจหมาย มือซ่ายถือพร้าพานาง
 ไป ๆ เชิด ๆ

๑ เมื่อนั้น หกนางผู้พี่เจ้าทราญไวย หกนางนารี
 บินหนีไป ทราญไวยมาถึงซึ่งภารา

๑ บ้างเปิดต้องปีกหางวางเอาไว้ อรไทยกราบ
 ทูลพระมารดา ว่านางโฉมตรูมโนห์รา ต้องบ่วง
 นาคาพรานพาไป

๑ เมื่อนั้น นางเทพกนิษฐ์ผู้ศรีได้ ฟังดูกทนต์
 แจ้งแถดงไซ อรไทยนางทรงไศกา ฯ โอต ฯ

๑ กัดงเกิดออกเดื่ออกกายให้รำร้อง ชวัญเข้าเค้รำ
 หมองเบนนักหนา แม่ห้ามแล้วเด้าชวัญเข้าแม่
 แแต่ระแนแท้ไม่ฟังคำแม่ว่า มาตัดดวงใจไปแล้ว
 หนา ครองนมารดาจะเห็นใคร แม่นตงจตรมา
 คิดปอง จะให้เจ้าครองพระเวียงไชย มีกรรม
 จำพรากมาจากไป เดินตงพงไพรหน้าเวทนา โอ
 เจ้ามโนห์ราของแม่เอ๋ย ไม่เคยจากแม่ไปเดยนา
 พรานป่าพาไปเดินในป่า กินแต่น้ำตาไม้เว้นวัน

มารดาครวญคร่ำมาร่ำพรรณ จอมขวัญก็ทรง
ไศกา ๑ โอด ๑

๑ เมื่อนั้น ท่านท้าวทুমพรรณาถา ได้ยินมเหสี
ภริยา เจ้าฟ้าเดชะจมาเร็วไว ท้าวศรีธรรมาภรณ์
มีทนต์ เดียงอังกิ่งจำเป็นไฉน

๑ บัดนั้น ทาษาซำด้าวของท้าวไท กราบทูลไป
พดนมิตนต์ ว่าเจ้ามโนห์ราเด่นสระใหญ่ ต้อง
บ่วงนาคาพรานพาไป หกนางทราวมไวยบิณฑิมา

๑ ท้าวพังด้าวไซ้เฉดยไซ้ ตระหนกตกใจเป็นนัก
หนา องค์ดั้นขวัญบิณฑิมา ดังควักดวงไฉนนา
ของพ่อไป สุดจิตสุดคิดพระบิดา แต่ดำได้ฟ้า
จะหาไหน มโนห์ราโฉมงามเจ้าทราวมไวย จาก
อกพ่อไปเสียเดฉวนา จะเดินกตางไพร่สุดใจอา
ดูงยาของพ่อเจ้าไม่เคย ๑ โอด ๑

๑ เมื่อนั้น เกษณ์โฉมงามเจ้าทราวมเซย ครั้น
ได้ดมประคัมมิตนต์ เจ้ายังไศกาไม่เดบย ออก

แน่นแค้นใจกระไรเลย ว่าพระคู่เซยผู้สามี หน้า
 ใจแค้นแค้นท้าวไท ช่างทำปึกให้นางเทวี ทุก
 วันเวลายามราตรี นางเทวีบินเด่นบนเวหา ด้ระ
 กว้างกลางไพรที่ในป่า แนะนำดูกยาไซ้ให้ไป
 ๑ พังนาง คำวิศตรัสพดางทางปราได้ ไปด้มา
 ด้เจ้าพ้อา จะโกรธโทษว่าพ้เมื่อใด กรรมของ
 เรามากจากกันไป เปนกรรมจำประโดยให้พ้ด้
 กัน ชนหมากพระพรหมมาชอกด้าว จะให้ด้ก
 ด้่าไม่ด้งด้น หนักหน่วงหวงไว้ไม่ให้ด้น อย่ำขง
 โกรธโทษกันเดยน้องอ่า ชดาโฉมตรูอยู่ไม่ด้
 ไหมมันทำนายด้กก่อนมา โฉมตรูมีด้อยู่ภารา
 ตามกรรมเวรออย่าร่ำไร พังคำพี้ว่าอย่าด้กเศร่ำ
 กรวดน้ำให้เจ้าแผ่นดินไป บุญยังไม้ตายเจ้าด้าย
 ใจ ไม้ข่ำเท่าไรจะพบกัน พังคำพี้ว่าอย่าเศร่ำด้ก
 อย่ำอาวรณร์อนโรคเดยจอมขวัญ ๆ เจรจา ๆ

๑ บัดนี้ นายบุญขุนพรานทหารชั้น พานาง
 ทรามไวยเข้าไพร่วัน รกรุกบุกบันในอรัญวา
 นายพรานฟังไม้ที่ขีดขวาง เอนคณวดนางเป็น
 นั้กหนา พานางสาวสวรรค์ก็ดยา ดอดดัด
 ตัดป่ามาในไพร

๑ เมื่อนั้น มโนห์ราหนีผู้ศรีได้ ตามนายพราน
 ป่ามาในไพร อรไทยเจ้ากินแต่น้ำตา เห็นดเห็นอย
 เมื่อยตัวทวงกายา จะยกบาทาก็ไม่ไหว

๑ นางเทวี ตรัสว่าพระพี่นายพรานไพร น่องเดิน
 ไม่ได้ทำไฉน พรานไพรได้โปรดเหนือเกษา ใ้
 พี่พรานป่าของน้องเอ๋ย ตัวน้องไม่เคยมาเดินป่า
 เปนสาวชาวสวรรค์ในชนป่า ตัวข้าไม่เคยได้
 เดินดิน ฝาคั้นของน้องแตกพุงทอง แตกข้า
 เปนหนองพองไปสิ้น เห็นจะบรรโดยไปแน่จึง
 ที่ไหนจะถึงพระเวียงไชย ถ้าพรานน้องนั้นว่า ตั้ง
 ปีกให้ข้าอย่าตกใจ น้องจะได้เดินตามพี่พรานไพร

เห็นไฉนจะถึงพระบุรี โยยพิพรานป่าของน้องเฮ้ย
 อย่าตกใจน้องเดยนะหม่อมพี่ พี่ได้เมตตามาปรานี่
 ปีกหางน้องนพให้มา แดงพิพรานป่าเดินนำไป
 ซ้ำไซ้จะบินตามพี่ยา พระพี่ได้โปรดเกล้าเกษา
 ดั่งปีกหางมาบัดเดยวัน พังค่านองว่าพิพรานไพร
 เห็นไฉนจะถึงพระบุรี พี่ได้โปรดเกล้าซ้ำเจ้าน
 เมตตาปรานี่น้องเกิดนา ฯ เจรจา ฯ

๑ บัดนี้ นายบุญขุนพรานทฤดา ได้ฟังโณม
 ตรุมในहरา ซออันวอนว่าขอปีกหาง พรานมี
 วาจาจึงว่าไป เจรจาปราได้ผิดที่ทาง เขี่ยบ
 เต่าเอาไวเจ้าเอวข้าง จะให้นางนงคราญได้ฤ
 นา เสมือนปลด้อยปลาไหลให้ดังคม ชูดงมที่
 ไหนสุดใจอา คิวพิมิใช่คนใบ้บ้า เจ้าอย่า
 เจรจาให้ป่วยที่ ถ้าเดินไม่ได้เจ้าทรมไวย พี่
 จะอุ้มสำใจไปบุรี ที่จะส่งปีกให้มิใช่ที่ เจ้า
 อย่าหุดอกพี่เดยน้องอา ถึงเดินมิได้เจ้าสำใจ

ที่จะดั่งปีกไปอย่าสงกา พึ่งจะดั่งเคราะห์เจ้าเทวี
 หงคราญมารศรีเร่งเดินมา ควันบ้ายโกตจะค้ำ
 พระเวดา โคถึกมฤคาร้ายราวี่ แรตข้างกวาง
 ทรายมากหลายพัน รกรุกบุกบันไม่ถอยหนี มีด
 ค้ำในดงป่าพงพี พนคตมากี่น่ากตวิ มันมาพบ
 พานมารศรี สัตว์ร้ายราวี่มิใช่ชั่ว เดือดต่าง
 กดางป่าพีน่ากตวิ มาประดบพบตัวมันกตตาย
 อดด่าให้เดินมาเกิดทรมวโย ถึงคั่นพระไตรดั่ง
 ใจหมาย หงคราญมารศรีพึ่งพชชาย พอได้
 โพลดาจะอาไศรัย

๐ นางเทวี พึ่งพรานพาที่ค้อยดีใจ นางค้อย
 ยุรยาครนาคกรายไป มาถึงคั่นพระไตรมิได้
 ช้า ๆ เชิด ๆ

๐ บัดนั้น นายบุญขุนพรานทฤศา ปดคยามดง
 พดนมัทนช้ำ พรานป่าคตไม่มาเร็วพด้น เรียบ
 เขาเป็นหางมีไตชา พรานทำเผื่องปลาให้แขงขัน

เดี๋ยวจ้แแต่้วบัตใจจงไวพด้น เขิญนางจอมขวัญขึ้น
 หนึ่งโน ขอเขิญน้องรักหยุดพักก่อน ให้คตาย
 หายร้อนเกิดอรไทย

๑ มโนहर้า ได้ฟังพรานป่ามาปราได้ นางจึง
 ย่างเท้าก้าวขึ้นไป อาไครยในห้ำงที่กตางดง

๑ พรานไพร จุดไต้ก่อไฟเร่เตี้ยวตั้ง พัททษ
 รักษานางโฉมยง กต้วนางจะดงหดบหนีไป

๑ นายพรานป่า หนึ่งผ้าฉายาไม้หัดบโหด หนึ่ง
 สุ่มอ็คค้ที่กองไฟ หนึ่งโหกโงกไปในราตรี

๑ เมื่อนั้น โฉมแจ่มมโนहर้ามารศรี นอนอยู่ใน
 ห้ำงกตางพงพี นางเทวีครวญครำรำไร ไ้อพระ
 มารดาของข้าเจ้า พัททษหกเด่าจะอาไโดย พระ
 ชนนรู้แทแนแกใจ ว่าไต้พรานไพรจะไคก้า แม
 ห้ามปรามไว้ดูกไม้พั้ง ดุคันทุตั้งเบ้นักหนา
 ปานฉนทรวงฤทธิพระบิดา รู้ข้าวดูกยาจะไคก้า ไค
 ยินจกระจันเวไรร้อง สันนหมกองโนพงพี เสมือน

เลี้ยงบีโชนในบุรี เหมือนเลี้ยงมโหรีเพราะวังเวง
 แต่ก่อนเคยฟังแต่เตภา ฟังเลี้ยงสัตว์ป่าร้องระเบง
 เตณะเพราะพร้องต้องบทเพลง วังเวงพระไทย
 นางเทวี แต่นางครวญคร่ำมาร่ำพรรณ โคกค้ำด้ย
 อยู่ในยามราตรี โคกเค้รำโคกามาหมองศรี เทวี
 มิได้มาหัดบ่โหด แต่นางครวญคร่ำรำไพโร จน
 พระอุไทยสว่างศรี

๑ รุ่งราง พระอาทิตย์สว่างกตางพงพี พราน
 บุญทฤดาพนาดี ร้องเชิญเทวีให้ลงมา เชิญ
 ลงมาเถิดนางน้องแก้ว รุ่งขึ้นมาแล้วแก้วพี่อา
 เราจะไปในภารา ฟังคำพี่ว่าเกิดเทวี

๑ เมื่อนั้น โนมเจ้ามโนห์รามารศรี ฟังนาย
 พรานป่ามาพาที โนมศรีเค็ดอนองค์เจ้าลงมา

๑ ลงมาถึงพันบถพี พรานไพรใจดีมีวาจา เชิญ
 น้องแค้นองค์ทรงภษา จะไปภาราพระเวียงไชย
 ว่าแล้วเท่านั้นหมิตนชา พรานป่า นำนำเดินคตาโคด

พรานแผนพรานถางหนทางไป บัดใจถึงไร่ที่ชาย
ป่า ๆ เขต ๆ

๑ พรานป่าจึงบอกนางเทวี ไร่น้อยนอกพระ
ภารา จะหยุดอาไศรยก่อนเกิดนา พอหาย
เด็ยดำจะคดาคิด

๑ มโนห์รา ฟังพิพรานว่ากดีใจ นองเห็นอย
เด็ยดำสุดอาไศรย เชิญหยุดอาไศรยก่อนเกิดนา

๑ พรานไพร ฟังนางทราวมไวยคิดเมตตา พา
เจ้าเข้าไปมีไศรย ถึงที่เคหาต้องตายาย ครัน
เข้ามาถึงซึ่งเคหา พรานไพรใจกดักดำอภิปราย
บรรดาชาวไร่อยู่แคไก่ดี ข้าไศรยจะบอกให้เข้าใจ

๑ ตายายไศรยแห่งนายพราน งุ่นง่านดงมาด้วย
เร็วไว เชิญนางให้ขึ้นบนเคหา ต้องราตระหนก
มาตกใจ เด็ยดำคดาคบให้อรไทย ตายาย
ถามไถ่อยู่ไปมา เจ้าบุญพ่อพามาแต่ไหน รูป

ทรงทราบไวยงามนักหนา ฤกว่าพัดพรากจาก
เมืองมา พ้อไปได้มาแต่แห่งใด

๑ พรานป่า พึงย้ายกะตามาถามไถ่ ครั้นไม่
บอกเล่าให้เข้าใจ ชาวไร่ไม่กั้วซึ่งอาญา นวด
นางเจ้าอยู่เมืองไกรลาศ ไคคดาคัดตงมาแต่
เมืองฟ้า ทังเจ็ดนารีพระธิดา ดงตรงกงคา
ชดาโดย ฉันท้องมาได้แต่ฉายา ทังหกเชษฐา
บิณฑ์ไป ฉันทจะพาโฉมงามเจ้าทรมไวย ไป
ถวาท้าวไทพระสุชน คาไปบอกกต่างหมู่ชาว
ไร่ พาตุกสาวมาไวยอย่าเห็ดอหด มาอยู่เป็น
เพื่อนนางโฉมยง เป็นของต้องประสงค์คนนักหนา
ผู้ชายให้มาอยู่ห้อมล้อม อย่าให้คนปลดอมแปดก
เข้ามา คาไปบอกกต่างบ้างว่า ถ้าใครไม่มาจะ
เขี่ยนคี่ จะให้นางสบายคตายกายา ที่นาง
เดินมาแต่ไพรศวี จะหยุดอยู่ชำสามราตรี จะ
พาเทวีเข้าเวียงไชย

๑ ตาขาวไว้ ได้ฟังคำนายก็ตกใจ ดงจากเคหา
มาเร็วไว เทียบบอกกันไม่มีได้ช้า ๆ เชิด ๆ

๑ พรานบุญพานางมาแต่ไพร่ บัดนี้ให้ไปอยู่
รักษา ใครมีดุกด้าวให้พาไป เปนเพื่อน
ทรมไวยนางชาวฟ้า ดุกยังซ่อนไว้ไม่เอาไป
พรานไพร่จะดงซึ่งอาญา ด้วยนางด้ววรรคไชน
ฟ้า พรานจะพาถวายนายเรา จะไม่มีไป
ก็ตามที่ ถ้าเขาเขียนค้เจ็บเบต่าเบต่า

๑ ชาวไว้ได้ฟังนั่งวงเหงา เห็นจะเจ็บเบต่าเบต่า
เพื่อนเราอา ต่างคนต่างว่าจะกลัวโย เราจะ
พาตูกไปตูกชาวฟ้า ว่านายพรานไพร่ไปได้มา พุด
เบต่าเดาว่าฤๅไหน พดจว่าไปมีได้ช้า พาดุก
ด้าวมาด้วยเร็วไว ผู้หญิงผู้ชายมากมายไป ดีใจ
จะไปตูกนางชาวฟ้า ๆ เชิด ๆ

๑ มาถึง เห็นพรานนั่งอยู่บนเคหา ผู้คนที่พา
กันเข้ามา จะใคร่เห็นนายนางเทวี

๑ นายพรานป่า จึงมีวาจาไปทันที บรรดาชาว
ไร่อยู่ที่นั่น หมดแด้วเท่านั้นฤาไรนา

๑ ชาวไร่คอบพตั้นมาทันที หมดแด้วเท่านั้นเด
นายชา ท่านให้ไปป่าวเราว่า มาพร้อมแด้ว
หนาดั้นทุกคน เด็กเด็กโตมาด้ห้าคน ตาม
แต่พ่อบุญไค้เมตตา

๑ บัดนั้น นายบุญขุนพรานทฤดา เราให้ไป
บอกกันเข้ามา เปนเพื่อนมโนห์รานางนารี นาง
เปนชาวป่ามาแต่ไกล อยู่เดี่ยวเปลี่ยวใจนาง
โฉมศรี เด็กเด็กด้าวด้าวเข้ามานี้ อยู่ด้วยเทวี
ในเคหา

๑ หมู่เด็กด้าวด้าวจึงเข้าไป เห็นองค์อรไทยเจ้า
มโนห์รา ต่างคนต่างมาก้มกราบไหว้ ทูล
ถามนางไทมไค้ชา บ้านเมืองเวียงไชยอยู่ไหน
นา บิตามารดาไปแห่งใด พรานป่ามันพามา
กตางไพร บอกให้เข้าใจน้อยเกินนา

๐ นางเทวี ได้ฟังคดีที่ถามมา ครั้นไม่บอกเล่า
 ให้เข้าใจ นางทงหนไชจะสงกา คำนับนอยู่
 เมืองไกรดาศ พระบาทบพิตรเป็นบิดา ท่าน
 ทุมพรพระราชา ครอบครองภาราพระบุรี อัน
 องค์สมเด็จพระสารดา นายาชือเทพกนิรี นั้น
 มีพนองถึงเจ็ดองค์ หนึ่งลงมาเด่นในสระศรี พราน
 คดองไคชาแดงพาหนี ทงหกพระพบินหนีไป นาย
 พรานจึงพาเอาฉันทมา เดินในกวางป่าพนาโดย
 บาทาพูปองเป็นหนองไป เหมือนจะม้วยบรรโดย
 ที่ในป่า เต่าพดางหวดนางมาร่ำไร ชดเนตร
 แจกให้ลดตอาบหน้า คิดถึงนงคราญพระมารดา
 นายาเจ้าทรงไคกาโดย ๆ โอด ๆ

หมดยกบทนมแทน

นิทานเรื่องสังข์ทอง

มีในคัมภีร์บัญญัติชาดก เรียกสุวรรณสังข์ชาดก

เดิมท้าวยศวิมลอยากจะได้ราชโอรสสำหรับ
 ผู้บวช จึงสั่งให้แม่เหี้ยแดงก่ดนมบวงสร่วงขอ
 บุตร ต่อมาท้าวยศวิมลทรงดูบินว่า พระอาทิตย์
 กับดาวตกลงมาตรงพระภักตร์ ท้าวเธอฉวยไว้
 ได้ แต่พระอาทิตย์หายไปเสีย ต้องโศกาลัย
 มากมายจึงได้คืนมา ประหมด้นจึงให้หาโหรมา
 ทำนายดูบิน โหรพยากรณ์ว่า พระแม่เหี้ยจะ
 มีพระราชโอรสซึ่งมีบุญญาธิการมาก แต่จะต้อง
 พัดตพรากจากกันไปเสียคราวหนึ่ง แดพระดนม
 จะมีราชบุตรองค์ ๓ ครั้นต่อมานางจันทร์เทวแม่เหี้ย
 กับนางจันทาพระดนม มีครรภ์ชดด้วยกัน นาง

จันทาอยากจะเป็นใหญ่แต่ผู้เดียว จึงตอบให้ไป
 บนขุนโหร ให้คอยหาเหตุได้ร้ายนางจันทร์เทวี
 มเหสี.

ฝ่ายนางจันทร์เทวีพระโพธิสัตว์ดวงดั่งครรภัก ครอบ
 กำหนดคดออกออกมาเป็นหอยตั้งชื่อ ทำด้วยศัวิมต
 ดงนสนเทห์พระไทย จึงเรียกขุนโหรมาต่อว่า ว่า
 ไหนพยากรณ์ว่าพระมเหสีจะมีราชโอรส มีบุญญา
 ธิการมาก ไยจึงมากตายเป็นหอยตั้งชื่อไป ส่วน
 ขุนโหรได้รับดินบนของนางจันทาไว้ จึงแค้นตั้งพูด
 ว่าที่พยากรณ์ไว้นั้นจะผิดหามิได้ ถ้าหากเป็นพระ
 ราชกุมารก็จะมีบุญจริง ๆ แต่นี้กรรมของนางมา
 บันดาลให้กตายเป็นหอยตั้งชื่อไปหากภิกษุไป ถ้า
 เอาไว้ในเมืองก็จะเกิดทุกข์ภัยใหญ่หลวง ทำว
 ยศัวิมตมีความอาไโดยนางจันทร์เทวีมเหสียิ่งนัก
 แต่เพราะความกตัญญูเป็นกำลัง ก็ขับนางไปเสีย
 จากเมือง นางจึงพาหอยตั้งชื่อไปอาศัยอยู่กับ

ยายตาที่ไผ่ป่า นางช่วยยายตาทำไร่อยู่ทีนั้น ฝ่าย
 พระกุมารซ่อนตัวอยู่ในสังข์ค้อยเจริญขึ้น เห็นแม่
 ตกทุกข์ได้ยากมีความสงสาร เวลากลางคืนออกไปป่า
 จึงออกมาจากสังข์ หุงเข้าเผาปลาไว้ให้แม่กิน
 แล้วช่วยไถ่นกไถ่กาที่มากินเข้าของแม่อยู่ที่นาเรือน
 ฝ่ายนางจันทร์เทวีกลับมาเห็นพระกุมารแต่ไกลไม่รู้
 ว่าเป็นใคร พอพระกุมารเห็นแม่ก็กลับมา ก็หันเห็ด
 เข้าไปซ่อนเสียในสังข์อย่างเดิม นางมาถึงเที่ยว
 ค้นหาก็ไม่พบ รุ่งขึ้นจึงอุบายทำเหมือนจะออกไป
 ไร่ไผ่ป่าตามเคย แต่นางไปแอบอยู่ข้างหลังเรือน
 ฝ่ายพระกุมารดำคัญว่าแม่ไม่อยู่ ก็ออกมาหาเข้า
 ปลา แต่ไถ่นกไถ่กาให้แม่ตั้งแต่ก่อน นางก็รู้ว่า
 กุมารนั้นเป็นลูกแกตั้งซ่อนอยู่ในสังข์ นางจึงวิ่ง
 มาค้อยสังข์เดี่ยวจนแตกยับเยิน ก็ได้พระกุมาร
 เดียงค้อยกับตัวต่อมา.

ฝ่ายนางจันทาพระธนม คดอดตูกเป็นราชบุตรี
 มีนามว่านางจันทิ แต่ท้าวยศวิมตยังมีไต่ยกย่อง
 ชนเป็นใหญ่ ด้วยท้าวเธอยังอาไต่โดยถึงนางจันทร
 เทวี่มเหสีเค็รว่าโคกอยู่ไม่หาย นางจึงให้ไปหา
 ขยายเฒ่าตุ้เมธามาทำเด่นหี่ ท้าวยศวิมตถูกเด่นหี่
 ก็หงนางจันทา จะว่าไรก็เชือฟังแต่่นมา นาง
 จันทาได้ข่าวมาว่า ตูกของนางจันทรเทวี่ออกจาก
 สังข์มาเป็นคน จึงแกตั้งทูลท้าวยศวิมตว่า ได้
 ยินว่าเดี่ยวนางจันทรเทวี่ที่ถูกขับไต่ไปนั้น ไปอยู่
 กับยายตาทีไต่ป่า ไต่มีตูกเป็นผู้ชายอีกคน ๑ ไต่
 ยินว่าผู้คนพากันหงว่าเป้นตูกของพระองค์ ถ้า
 ทังไต่เห็นจะเป้นขบถเป่นมันคง ท้าวยศวิมตกำตั้ง
 หงเด่นหี่ก็เชือถื่อให้เสนาไปจับเอาพระสังข์มา
 แด่วสังข์ให้ฆ่าเดี่ย แต่พระสังข์มีบุญญาธิการทำ
 อย่างไร ๆ ก็ไม่ตาย ท้าวยศวิมตแคงพระไต่
 ว่าฤพระสังข์จะเป้นตูกเราทีไต่ไรทำนายว่าจะมี

บุญดอกกระมัง ให้ไปเรียกพระดังชัเข้ามาไต่ถาม
ทราบเรื่องทีพระดังชัเดำกัเชื่อถือรักใคร่ ครั้นนาง
จันทาเค็กเบำเอาด้วยมนต์แต่ด้วยงให้เอาไปถ่วง
น้ำเตี้ย ทำวยศัวิมตถักถับหดเชื่อนางจันทาให้
เอาพระดังชัไปถ่วงน้ำตามนางยุ พระดังชัไม่เปน
อันตราย จมน้ำตงไปถึงเมืองพระยานาค.

ฝ่ายพระยากัมพตนาคราชเปนใหญ่อยู่ในเมือง
บาดาด วันนั้นบุญของพระดังชับันตาดให้ไม้ดบ้าย
จิงออกมาเที่ยวถ่นตามวิไถยนาค มาเห็นพระดังชั
ถุกถ่วงจมน้ำอยู่ พิเคราะห์หัดเห็นลักษณะเปนผู้มี
บุญ จิงพาพระดังชัตงไปเตียงไว้เปนบุตรบุญธรรม
แต่วมาคิซันไถว่าพระดังชัดีเปนมมนุษย์ ไหนจะอยู่
กับนาคในเมืองบาดาดไถ่ ออย่าเตยจะฝากไว้กับ
นางยักษัพันธุรัต ซิงดำนีเปนด้หายกันั้นมา ด้วย
นางเปนหมำยไรรุณาติวงษัพงษา จะไถ่เตียงพระ
ดังชัไว้เปนบุตร พระยานาคคิซันแต่ว จิงพา

พระดังช้ชฌมายังชายทะเล ผูกดำเกายนตรชฌน
 ดำ ๑ เขียนหนังสือบอกไว้ในเรือให้นางพันธุรัต
 ทราบเรื่อง แล้วเอาพระดังช้ใส่ลงในเรือดำเกาย
 นตรชฌนปล่อยไป เรือไปถึงเมืองยักษ์ นางพันธุรัต
 ทราบข่าวก็มีความยินดีอยากได้ดูมาแต่ช้ แต่
 วิคกว่าตัวเพนยักษ์พระกุมารเพนมนุษย์จะกตัวเดี่ยว
 จึงจำแดงตัวกับพวกนางสาวใช้ให้เพนมนุษย์ แล้ว
 ลงไปรับพระดังช้มาแต่ช้ไว้เพนบุตรบุญธรรม นาง
 พันธุรัตมีความรักใคร่ในพระดังช้ยิ่งนัก พระดังช้
 อยู่กับนางพันธุรัตมาจนอายุได้ ๑๕ ปี คิดถึงนาง
 จันทรเทวีมารดาอยู่แต่หม่อมมิได้ขาด.

ฝ่ายนางพันธุรัต โดยปรกคิยอมไปเที่ยวจับ
 มนุษย์แต่สัตว์ป่ากินตามวิไลยยักษ์เอง ๆ นาง
 กตัวพระดังช้จะรู้ความว่าเพนยักษ์แล้วจะหลบหนี
 ไปเดี่ยว จึงแกตั้งตำรายามีให้พระดังช้รู้กำหนด
 เวลาไปมาของนาง ถ้าบอกว่าจะไปเที่ยวสักวัน

หนึ่งต้องวันนางก็เที่ยวไปหาย ๆ วันจึงกลับ ถ้า
 บอกว่าจะไปหายวัน ก็แกดงกลับจุมมาในวันต้อง
 วัน พระสังข์จึงเกิดเห็นมาเด่มอ อยู่มาวันหนึ่งนาง
 พันธุรัตจะไปป่า บอกพระสังข์ว่าจะไปสัก ๗ วัน
 จะกลับ แต่กำชับว่าอยู่ทาง^๕นออย่าให้พระสังข์เข้า
 ไปในครัวไฟ อย่าให้ไปที่บ่อน้ำช้ำชวา แต่
 อย่าให้ไปบนหอข้างหัวนอน ครั้นนางพันธุรัตไป
 แล้ว พระสังข์คิดพะวงดังได้ยว่า เหตุไฉนนาง
 พันธุรัตถึงบอกกำหนดไปมาไม่แน่นอน แต่มา
 ห้ามปรามไม่ให้ไปตามที่ต่างๆ เหตุอันนี้ด้วยเหตุใด
 พระสังข์จึงดอบเข้าไปในครัวไฟ เห็นกระดูกผู้คน
 แดกระดูกสัตว์เกิดนอนอยู่ที่ในครัวไฟ ก็ตกใจนึก
 ว่าแม่^๕เพียงเห็นจะเพนยักษ์เพนแม่แล้ว จึงไปดื่ก
 บ่อน้ำ ดองเอาน้ำจุ่มลงในบ่อ ๓ แล้วยกขึ้นมาดู
 เห็นผิวทเนื้อเป็นดีเงิน เอาน้ำ^๕นั้นไปจุ่มดูอีกบ่อ ๓
 ยกขึ้นมาผิวเป็นทอง ก็รู้ว่าเพนบ่อเงินบ่อทองของ

นางพันธุรัต พระสังข์จึงตอบขึ้นไปบนหอ เห็นมี
เครื่องเงาะป่ากับเกือกแดงระบองสำหรับเงาะอยู่
บนนั้น พระสังข์จึงเอาทองแดงตัวเข้าดู ตัวก็ตอย
ขจรว่าเหาะได้ จึงไปเที่ยวดวงเหาะเด่นเดี่ยวพัก
หนึ่งแล้วกลับมาถอดเครื่องเงาะวางไว้เดี่ยวอย่าง
เดิม แล้วกลับลงมายังห้องที่เคยอยู่ เอาผ้าเช็ด
นิ้วที่เปื้อนทอง ทองก็ไม่หลุดออกไป พระสังข์ตก
ใจจึงเอาผ้าพันนิ้วไว้ ครั้นนางพันธุรัตกลับมาถาม
บอกว่ามีคบิดมื่อ นางก็ไม่สงสัย

อยู่มานางพันธุรัตบอกว่าจะไปป่าสักวัน ๑ ครั้น
นางพันธุรัตไปแล้ว พระสังข์รู้ว่าคงไปหลายวัน
ถึงเวลาดากลางคืนจึงตอบไปชุบตัวที่โถงของ แล้ว
ไปเอาเครื่องเงาะแดงตัวเข้า เหาะหนีไปจากเมือง
นางพันธุรัต ประสงค์จะไปเที่ยวหานางจันทร์เทวี
ผู้มารดา ฝ่ายนางพันธุรัตถึงกำหนด ๗ วันกลับมา
เมืองไม่เห็นพระสังข์ ไปดูโถงของพร้อมไป ทัง

รูปเงาบนหอก็หายไป ก็รู้ว่าพระสังข์หนี จึง
เรียกพวกยักษ์บ้างไพร่ได้ติดตามพระสังข์ไป นาง
พันธุรัตไปได้รวดเร็วด้วยกำลังยักษ์ ไปทันพระ
สังข์ที่ภูเขาส่ง ๑ พระสังข์เห็นนางพันธุรัตตามมา
ก็ตกใจ จึงตั้งสัตย์อธิษฐานขอย่าให้นางพันธุรัต
ขึ้นไปบนภูเขาได้ ครั้นนางพันธุรัตไปถึงเชิงเขา ชู
พลอบอันวอนเรียกพระสังข์ดักเท่าใด ๆ พระสังข์
ก็ไม่ลงมา นางจะขึ้นไปบนเขาก็ตั้งกำลังขึ้นไป
ไม่ได้ นางพันธุรัตเศร้าโศกเสียใจเป็นลำดับ เห็น
ว่าอกจะแตกตายอยู่แล้ว จึงเขียนมนต์เรียกเหิน
เรียกปลาไว้ให้พระสังข์ ๒ บท แล้วนางพันธุรัต
ก็ขาดใจตาย พระสังข์เห็นนางพันธุรัตตายก็ตก
ใจ ลงมาร้องไห้ขอขมาแล้วให้ยักษ์พาค้พกดับ
ไปเมือง ฝ่ายพระสังข์เขียนมนต์ที่นางพันธุรัตเขียน
ไว้ให้โตชำนาญแล้ว ก็แต่งเครื่องเงาะเหาะต่อมา
ถึงเมืองท่ามนต์ ไม่รู้ว่าจะเป็นเมืองของบิดาฤ

เมืองใคร จึงตงพักอยู่ที่บ้านปดาหนา ประดงค์
จะคอยลับถามข่าวของมารดาต่อไป

ฝ่ายท้าวดำมนต์ผู้ครองเมืองพนมมเหษชอนนาง
มณฑา^๑ มีราชธิดา ๗ องค์ ห้ามมีราชบุตรไม่
ครั้นราชธิดาเจริญวัยควรจะมีคู่ครองได้ ท้าว
ดำมนต์กับนางมณฑาจึงปรึกษากันว่า ถ้าจะหา
มาให้แก่ธิดา ถ้าไม่ชอบใจก็จะไม่มีความสุข
ให้นางเดือกหาสามีเองตามชอบใจจะดีกว่า จึง
ให้เชิญพวกหมอกษัตริย์ต่างเมืองมาประชุม แล้ว
ให้ธิดาเดือกคู่ นางพิศาว ๒ คนเดือกได้หมอก
ษัตริย์ที่ชอบใจ แต่นางรจนาน้องสุดท้องไม่ชอบ
หมอกษัตริย์เหล่านั้น ท้าวดำมนต์จึงให้บ่าวร้อง
เรียกพวกราษฎรชาวเมืองมาให้นางเดือกอีก นาง
ก็ไม่ชอบใจ ท้าวดำมนต์ขัดพระทัยว่า เจ้าก็ไม่

๑ ในบทละครครั้งกรุงเก่าเรียกนางสมณฑา

ชอบ ไพร่ก็ไม่ชอบ จึงตรัสประสดว่า ได้ยินว่า
 มีเงาะป่าเข้ามาคนหนึ่ง ฤนางรจนางจะชอบเงาะ
 คอกกระมัง ให้เสนาไปพาเจ้าเงาะเข้ามา แล้ว
 ให้นางรจนางออกไปดู พระตั้งช้เห็นนางรจนางก็มี
 ความรักใคร่ ฝ่ายนางรจนางพอเห็นพระตั้งช้ก็รู้
 ว่าเป็นผู้มีฤทธิศักดิ์แต่งแต่งเป็นเงาะปลอมมา นาง
 จึงทิ้งพวงมาลัยให้เจ้าเงาะเด็กเอาเป็นคู่ครอง
 ทำว่ตามนต์ทราบก็กลัวจะให้ฆ่าเสีย นางมณฑา
 ขอชีวิตไว้ จึงให้เษเทศ์ออกไปอยู่กระท่อม
 ด้วยกันที่ปลายนา ครั้นไปอยู่ด้วยกัน พระตั้งช้
 จึงถอดเงาะออกเล่าเรื่องเดิมให้นางรจนางทราบ
 แล้วก็อยู่กับด้วยกันต่อมา ฝ่ายทำว่ตามนต์ยังมี
 ความตอขาย คิดจะฆ่าเจ้าเงาะเสียให้จงได้ จึง
 อูบายให้ม้หมายรับตั้งไปยิงเขยทง ๗ ว่าจะมีกา
 ตั้งเวรเทวดา ให้หาปตามาถวายคนละ ๓๐๐ ให้ได้
 ถ้าใครไม่ได้มาจะเอาโทษถึงชีวิต ครั้นถึงวัน

กำหนด พระสังข์จึงไปทูลฝั่งแม่น้ำ ถอดรูปเงาะ
ออกซ่อนไว้ แล้วร้ายมนต์ที่นางพันธุรัตบอกให้
เรียกปลามารวมไว้มากมาย ฝ่าย ๖ เศษไปเที่ยว
หาปลาไม่ได้ ตามมาพบปลาอยู่ที่พระสังข์ เห็น
พระสังข์นั่งอยู่บนตลิ่ง ผิวพรรณเป็นทองเข้าใจ
ว่าเป็นเทวดา ต่างเข้าไปกราบไหว้วิงวอนขอปลา
พระสังข์ ๆ ว่าถ้าจะเอาปลาจะต้องให้เดือนปลา
จุมุกไว้คนละหน้อยจึงจะยอมให้ปลา หกเขยก็
จนใจ ด้วยไม่ได้ปลาก็ดัวทำว่ตามนต์จะฆ่า
จึงยอมให้พระสังข์เซอคปลาจุมุกทุกคน พระ
สังข์ก็ให้ปลาไปแต่พอให้คุ้มความผิด ครั้นหก
เขยกลับไปแล้ว พระสังข์จึงเด็อกปลาโต ๆ ได้
เป็นอันมาก เหา รูปเงาะแต่งเข้าแล้วหาปลา
ถวายทำว่ตามนต์ให้เกินต้องการ ทำว่ตามนต์ก็มี
ฤทธิ์จะทำประการใด ต่อมาคิดจะพาเอาผิดเจ้า
เงาะอีก ตั้งให้หาเนื้อมาถวายก็เป็นเหมือนหนหลัง

ด้วยพระตั้งชื่มนมต์เรียกเนื้อได้ คราวนั้นเดือน
 เขาใบหูหกเซยไว้เสียทุกคน ท้าวสามนต์พยายาม
 จะเอาโทษเจ้าเงาะไม่สำเร็จถึงสองคราว ก็จน
 พระไทย

ด้วยบุญญาภิหารของพระตั้งชื่อ บันดาลให้ร้อน
 ชื่นไปถึงพระอินทรปรารภว่าเคยวันพระตั้งชื่อได้คู้
 ครองแล้ว แต่ยังไม่ถอดเงาะ ถ้าไม่ช่วยก็จะต้อง
 ทนลำบากกรากกรำอยู่นานนัก พระอินทรจึงยก
 กองทัพลงมาล้อมเมืองสามนต์ แล้วมีราชดำรัส
 เข้าไป ว่าให้ท้าวสามนต์แต่งใครมาตีคึดพันกัน
 ถ้าชนะจะเลิกทัพกลับไป ถ้าแพ้จะริบเอาเมือง
 ให้หมด ท้าวสามนต์ให้หกเซยออกไปตีคึด ก็แพ
 พระอินทรทงหกคน พระอินทรทำเป็นถามว่า
 เซยน้อยไปอยู่ที่ไหนจึงไม่ให้มาตีคึด ท้าวสามนต์
 ได้คิดจึงให้นางมณฑาออกไปวิงวอนว่าถ้าวให้
 เจ้าเงาะมาตีคึด นางมณฑาออกไปถึงบ้านปลาดาย

นา ไปปรับทุกข์กับนางรจนา นางรจนาตั้งตำ
 มารดา จึงอ้อนวอนเจ้าเงาะ ๆ ชัดเมื่อยไม่ได้ อิด
 ออกว่าไม่มีเครื่องทรง นางมณฑาให้ไปขอเครื่อง
 ทรงทำวตามนต์มาให้ก็ไม่ใช่ใจ จนพระอินทร
 เอาเครื่องทรงมาให้พระตั้งชัจึงถอดเงาะ นาง
 มณฑาเห็นลูกเขยตัวเบบทองก็ดีใจ ให้มาเชิญ
 ทำวตามนต์ออกไปหาพระตั้งชัที่บ้านปดายนาน ได้
 ตามเข็มนาฬิกาว่าเบบนักษัตริย์แกดงปดอมมา
 โดยอิทธิฤทธิ์ก็มีความยินดี จึงพากันกลับเข้า
 เมือง ให้พระตั้งชัออกไปดีดดีกับพระอินทร ๆ ก็
 ทำแพด้วยกัทพักดับไป ทำวตามนต์จึงอภิเศก
 พระตั้งชักับนางรจนา แล้วมอบบ้านเมืองให้
 พระตั้งชัครอบครองต่อไป

ฝ่ายพระอินทรปรารภว่า เดียวนี้พระตั้งชัได้
 ครอบครองเมืองแล้ว แต่ยังไม่ได้พบกับมารดา
 มารดาจะต้องทนทุกข์ร่ำกร่ำลำบากอยู่กับยาย

คา จำจะต้องช่วยให้สำเร็จตลอดไป ค็นวันหนึ่ง
 พระอินทร์จึงถือกระบองเหล็กเข้าไปในปราสาท
 ทำวยศิวิมต ปดุกชั้นชู้ว่าให้ไปรับพระตั้งช้กับ
 นางจันทร์เทวีกลับมาเดี๋ยโดยเร็ว ถ้าไม่ไปรับ
 กลับมาจะตีให้ตาย ทำวยศิวิมตว่าพระตั้งช้ให้
 ถ่วงหน้าตายเดี๋ยเดแล้ว พระอินทรบอกว่พระตั้งช้
 ไม่ตาย เดี๋ยวนไปโตคู่แต่โตครองเมืองดำนนค้อยู่
 ให้ไปพานางจันทร์เทวีไปรับพระตั้งช้มาให้จงได้
 พระอินทรกลับไปแล้ว ทำวยศิวิมตก็ตระเตรียม
 จะออกไปตามนางจันทร์เทวี นางจันทร์เขาช้น
 ไปเยาะเย้ยห้ามปรัมกไม่ฟัง กลับเขียนค่นาง
 จันทา ฝ่ายนางจันทาเข้าใจว่เด้นห้เด้นห้มนคห้
 ทำไว้เดื่อมทราวมไปเดี๋ย จึงให้ไปตามยายเฒ่า
 สู่เมธาเข้ามาทำเด้นห้อก ฤทช้เด้นห้เด่นไปถึงทำว
 ยศิวิมต กลับหวนรักนางจันทาช้นมา จึงตามตง
 มายังค่านัก หมายถึงว่จะมาขอโทษที่เดี๋ยเขียน

คันทาง ครนมาถึงคำหนักเห็นยายเฒ่าดู่เมธากำตั้ง
 ทำเด่นห้อยอยู่กับนางจันทา มีหัวผีโหลงพรายอยู่
 พร้อม ท้าวยศวิมตกรูว่านางจันทาทำเด่นให้
 หลงใหล จึงตั้งให้จับนางจันทากับยายเฒ่าดู่เมธา
 ชำระไค้ความตามเรื่องที่เป็นมา รู้อาขุนโหลงเป็น
 ใจด้วยอีกคนหนึ่ง จึงให้เอาไปประหารชีวิตครเดียว
 ทั้ง ๓ คน แล้วท้าวยศวิมตจึงตามออกไปของอ้อ
 นางจันทรเทวี วิงวอนจนนางดีด้วย แล้วพากัน
 ไปตามพระตั้งช้ยังเมืองดำนนท์ ครนไปถึงจึงให้
 พวกรพดช้มอยู่ข้างนอกเมือง ท้าวยศวิมตกับนาง
 จันทรเทวีปดอมเป็นไพร่เข้าไปในเมืองแต่ ๒ คน

ในวันท้าวยศวิมตกับนางจันทรเทวีเข้าไปใน
 เมืองดำนนท์นั้น พอเวลาดางคินพเอิญให้พระ
 ตั้งช้รอนใจไม่สบาย ครนเวดาเข้าจึงทรงช้างออก
 เตียบพระนคร ท้าวยศวิมตกับนางจันทรเทวีไป
 ดูแห่ในหมู่ราษฎร เห็นพระตั้งช้ทรงช้างมา ต่าง

คตังยन्छู ด้วยนางจันทร์เทวีจำได้ว่าเหมือนกับตูก
 พวกตำรวจเอาหวายหวดห้ามปรามให้หนึ่ง พระ
 ตั้งชัเข้าพระไทยว่าเป็นชาวบ้านนอก จึงว่าแก่
 ตำรวจว่าอย่าไปห้ามปรามยายตาแก่เดย ครั้น
 พระตั้งชัไป เห็นนางคล้ายมารดานัก เกิดคิดถึง
 มารดาเป็นกำลัง ก็ให้กตังกระบวณคืนเข้าวัง ฝ่าย
 ท้าวยศวิมตกับนางจันทร์เทวีปรึกษากันถึงการที่
 จะสืบสวนให้แน่ชัดต่อไป นางจันทร์เทวีจึงให้ท้าว
 ยศวิมตไปรับจ้างเป็นคนเฝ้าประตู ส่วนนางจันทร์
 เทวีเองเข้าไปอาศัยเป็นวิเศษอยู่ในห้องเครื่องของ
 พระตั้งชั พยายามทำเครื่องให้ด้วย นางจันทร์
 เทวีทำสิ่งใดไปก็พ้อเชิญพระตั้งชัโปรด มุตนาย
 จึงพากันชอบให้เป็นหัวหน้าในการทำเครื่องต้น อยู่
 มาวันหนึ่ง นางจันทร์เทวีแกลงพัก จึงตั้งเครื่อง
 ราวของพระตั้งชัลงในชั้นพัก ตั้งแต่นางคตอดตูก
 ออกมาเป็นหอยตั้งชั จนกระทั่งถึงพระตั้งชัต้อง

ถูกถ่วงตงหน้า แล้วได้ขึ้นพักเหต่านนไปในแก่ง
 พระสังข์จะเสด็จคักชนพิกชนมาเห็นรอยตักก็เอา
 ด่างน้ำวางไว้ แล้วคักชนอนชนมาเรียงไวต่อไป
 จนหมด เห็นว่าเป็นเรื่องของตนเอง ก็กตัญญู
 โศกโศกได้ จึงสั่งให้ไปเรียกควผู้แก่งขึ้นมา
 เมื่อนางจันทร์เทวีขึ้นไปถึงก็จำกันได้ว่าเป็นแม่ลูก
 กอดกันตบไปในที่นั้น นางรจนาคกใจเข้าแก้ไข
 พดางให้ไปทูลท้าวตามนตังมา ครั้นแก้ไขกัน
 พันแล้ว ได้ถามทราบเรื่องราวทั้งปวง จึงให้ไป
 รับท้าวยศวิมตเข้ามา ทงต้องฝ้ายกพากันชนม
 โต้มนัก แล้วท้าวยศวิมตกับนางจันทร์เทวีจึงทูล
 ตาพาพระสังข์กับนางรจนากลับไปเยี่ยมบ้านเมือง
 นิทานเรื่องสังข์ทอง มีเนื้อความดังกล่าวมานี้ ๆ

เรื่องสังข์ทองตอนพระสังข์ตัดลิ

เล่ม ๓

๐ ไตพังๆ ที่ถอยที่คำเจ้าฉายา ท่านท้าวสามนต์
 ราชา กัดบั่นเข้าไปปราสาทไชย เจ้าคิดไม่ผิด
 หน่องอา เงาะป้ามันแรงเปนเหตุอใจ หาเนื้อ
 หาปลาฆ่าหาได้ มากกว่าเขาไข้อยู่ทุกที่ พี่เห็น
 จะมีฤทธา เจ้าจะนั่งอยู่ซำก็ไซ้ที่ เจ้าออกไปเอง
 เห็นจะดี พังพี่จะอยู่ให้ซาไซ้ แม้นว่าเจ้าเงาะไม่
 เข้ามา บอกนางรจนารช่วยแก้ไข พังคำพี่ก่อน
 อย่างอนใจ เร่งไปบดหย่อยาไตซา ๆ

๐ เมื่อนั้น จิงโฉมนวนนางสุมณฑา ไตพังถอย
 คำพระราช หิวบีเมียวามิพังเคย พระมาชิงชิง
 แต่เจ้าเงาะ จำเภาะมารักแต่หกเซย ครนจนเข้า

เด้าเจ้าเมี้ยเอย หกเขยไม่ช่วยชีวาโดย เมื่อกระ
หจะให้^๕ออก^๕ไปหา อายแก่เงาะป่าฤหาไม่ เมี้ย
ทุดขอโทษสักเท่าไร ตั้งใจแต่^๕ดวงจะฆ่า^๕คั ครัน
ว่าเท่า^๕หนัก^๕เยอย่าง ออกมาจากปรางปราสาท
ศรี ถ้ำแก่แดงชาวแม่ขันที ตามแต่^๕คัจเท^๕เจ้า
ออกไป ๗ เพลด

๐ มาถึง ทับน้อยตูกยาเขาทำไว้ ให้หยุดวอ
ทองอัน^๕มอง^๕ได้ ร้องเรียกเข้าไป^๕มิได้^๕ซ้ำ ๗ เจรจา

๐ เมื่อ^๕นั้น นางรจนาไฉยา แดเห็น^๕ดม^๕เด็จพระ
มารดา กัดยาออกมารับ^๕ทันที ๗ เพลด

๐ ถึง^๕เข้า ประนม^๕ก้ม^๕เกล้า^๕คุษ^๕ฏี กุมกรพระราช
ชนัน^๕ เจ้า^๕พจร^๕ดี^๕เข้ามา ๗ เต็ม^๕ขอ

๐ อนิจ^๕มา^๕ต^๕ก^๕เช^๕ญ^๕ใจ อยู่^๕กระ^๕ท^๕อม^๕จ^๕ง^๕ไร^๕ที่^๕ป^๕ดา^๕ย
นา ดาว^๕ศรี^๕ท^๕ง^๕น^๕น^๕ท^๕ตาม^๕มา ว่า^๕ร^๕ก^๕ก^๕ด^๕ยา^๕อ^๕อ^๕ง^๕ไป ๗

๐ ขวัญ^๕เข้า มา^๕แม่^๕จะ^๕เด^๕า^๕ให้^๕เขา^๕ใจ ซ้ำ^๕ค^๕ัก^๕มา
ด^๕อม^๕พระ^๕เว^๕ียง^๕ไซย ย่อม^๕แจ^๕ง^๕แก่^๕ใจ^๕พระ^๕ดู^๕ก^๕น^๕้อย

พี่เขยทั้งหกไปตีคดี จะชนะไม่มีเท่ากึ่งก้อย แพ้
 แก่ท่านแล้วณตูกน้อย บิดาเคঁร่าสร้อยจิ้งใช้มา
 ขอเชิญผิวเจ้าไปตีคดี แก่เอาบุรีไว้ดีกว่า ให้ชนะ
 กับแขกเมืองมา เหน็ดุมารดาอย่าดูใจ ฯ

๑ เมื่อหนี โฉมนางรจนาหน้าตาไหล เห็นพระ
 มารดามาร่ำไร พดอยให้กรรแสงไศกา นางค้อย
 ระวังดับใจ ทราวมไวยกราบบาทเจ้าเงาะป่า พ่อ
 เจ้าประคุณของเมียอา พระมารดาออกมาถึงทับ
 น้อย พ่อทองนพคุณบุญเลิศ ถอดเงาะเดี่ยวเกิด
 พ่อยอดสร้อย ทุกซัรอนโคใหญ่มิใช่่น้อย พระ
 มารดาเคঁร่าสร้อยมาร่ำไร แม่นพ้อมมีช่วยครึ่ง
 รจนาหน้าที่จะตักไชย ไซ้เมียจะครองชีวิตไว้
 มีผิว ๆ ไม่เมตตา ฯ

๑ โฉมนางสุขุมณฑาทีกว่าเด่า เงาะไม่รักเรากระ
 มังหนา นิ่งเดี่ยวให้เมียกินหน้าตา ทั้งแม่ยายมาไม่
 อาโดย ฯ

๑ ไต่ฟัง พระสุวรรณสังข์ทุกขุไซ พระมารดา
จะว่าประการใด ดูกแจ้งใจแล้วพระพนมปี ถ้อย
คำพระแม่เจ้าครัดมา ดูกยาจะรับได้เกษี จะ
ให้ดูไปคัคคี เงาะขั้วอับรีพระมารดา รูปขั้วคว
คำอยู่รุ่งรัง พระบิดาซึ่งซึ่งจะปองฆ่า จะหาถูก
ไปก็พระภราดา ดูกยาจะทำประการใด ทั้งหกหน
เด้าเขาดีดี ยังไม่คัคคีด้วยท่านใด ดูกนเป็นคน
โหดไร นัยอะโรคะอ้ายเงาะทักดวงนา พระบิดา
พาดๆ จะเอาผิด ชีวิตรอนๆ อยู่หนักหนา ดูกไป
ไม่ได้พระมารดา ครัดมาจะรับได้เกล้าไว้ ฯ

๑ ดุ่มนทา ฟังเจ้าเงาะว่าหน้าคาโหด รจนามิ
ช่วยว่าไป นิ่งได้ไม่ช่วยพระมารดา ฯ

๑ บัดใจ ท่านท้าวหัดไฉนก็ร้องว่า ดูก่อนตามนต์
ราชา ดูกเขยท่านช้ำอยู่ว่าไร เราจะรับเอาราช
ด่มบัต แก้วแก้วเนาวรัตน์ทั้งกรุงใหญ่ ถัดมา
เด่นคดีไป ฤาจะว่ากระไรก็ว่ามา ฯ

๑ เมื่อนั้น ท่านท้าวสามนต์ราชา ได้ฟังถ้อยคำ
 พระอินทรา กระทบกตประหม่าในพระไทย แต่
 ชะเง้อชะเง้อแต่หา เงาะป่าจะมากี่หาไม่ เห็นตาย
 กว่าตายมาหายไป ท่านท้าวหัดไฉนมาเร่งแล้ว
 จึงเรียกดาวศรีมาตั้งความ เร่งไปติดตามนางเมีย
 แก้ว ให้เร่งเข้ามาเดี่ยงแล้ว เมียแก้วไปซำอยู่
 ว่าไร ๆ

๑ บัดนั้น กำนันรับตั้งบังคมไหว้ ไปด้วยเร็วรับ
 ฌับใจ บัดใจถึงบ้านรจนา ๆ เชิด

๑ ครั้นถึงทูตองค์มเหสี พระด้ามให้ตามออก
 มาหา ชำนักจักเดี่ยวพระภาราว ให้เจ้าเงาะป่า
 เร่งเข้าไป ๆ

๑ ได้ฟัง ว่าเจ้าเงาะยังหาไปไม่ อ้อนวอนว่าเจ้า
 ดักเท่าไร ท้าวโทมิได้จำนรรจา จึงว่าเจ้าเงาะ
 ของแม่เอ๋ย นิ่งเฉยเสียได้เป็นนักหนา ไม่เอนดู
 แม่แล้วฤาแก้วตา ภาราวจะเสียแก่ท่านไป ๆ

๑ เมื่อนั้น พระสังข์ตั้งอกจะแต่งไห้ด จะถอด
เงาะออกเดี๋ยงมีไต ที่ไหนจะพบพระมารดา ครัน
จะมีเข้าไปคักคัก รจนาน่าที่จะสังข์ขาร์ จะคิดโนน
ตึนออกอา จำจะอาดำพระภูมี ครันว่าคิดแต่วก
ทุตไป ไม่กต้วหัดไยเท่าเกษี ฝ้านุ่งฝ้าห่มไม่
ตัมประดี อายแก่โกตึยเป็นพันใจ ๑

๑ พ่อเงาะบ้ำ เครื่องทรงมารดาจะหาให้ แต่
พอพ่อรับว่าจะไป อयर้อนใจเดยจะจัดมา ว่า
แต่วกตั้งดาวไช เร่งรัดรีบไปจงนักหนา กราบทุต
ตัมเต็จพระราชา จัดเครื่องทรงมาให้เจ้าเงาะ ๑

๑ ไตพัง ดาวศรีรับตั้งแต่วังเหยาะ ตัใจจะได้
ดูเงาะ รบเหาะคักคักรีบไป ๑ เซ็ด

๑ ครนถิงจิงทุตคัก ว่าพระมเหษัตรีตีไช ให้มา
เอาเครื่องพระภูวไย จะให้เจ้าเงาะนทรงมา

๑ เมื่อนั้น ท่านท้าวสามนตรีราชา ไตพังดาวศรี
ทุตมา จัดหาเครื่องทรงทนต์ ด่วนแก่วมณมีคา

ให้อ้ายเงาะป่านำบัลลังก์ เสียขายของกุดฉนวนนี้ ๆ
 ดาวศรีจึงเร่งเอาไป ๆ

๑ เมื่อหน กำนัดกราบตาแต่้วคตาโคด รับวัด
 เร็วมาฉับไว บัดใจถึงบ้านรจนา ๆ เชิด

๑ ครนถถึงจึงถวายเป็นเครื่องทรง นางรับวางดวงไว้
 ทรงหน้า จึงว่าเจ้าเงาะของแม่อา เครื่องทรงเอา
 มาให้เจ้าแล้ว มงกฏตั้งวาดตระการตา ดาวพัด
 จัดมาให้ตุ๊กแก้ว เขมยเจ้าทรงเถิดให้เพริศแพร้ว
 รจนาเมี่ยมแก้วจะดีใจ ๆ

๑ เจ้าเงาะ ว่าเครื่องไม่เหมาะไม่ทรงได้ เครื่อง
 อะไรอย่างนี้ไม่ชอบใจ ไม่ควรจะทรงเข้าในคัว
 จะไปคึดคืดออกถนาม ข้าศึกจะหยามเหยียบหัว
 ตกแต่งนุ่งห่มไม่สมควร เครื่องชั้วเช่นนี้ข้าไม่เอา ๆ

๑ นวดนางดุษุมนทาก็ว่าไป เจ้าไม่ชอบใจฤ
 ทูตเถิด จะให้เขากลับเข้าไปเอา ตามแต่ใจเจ้า
 จะชอบใจ ว่าแต่ก็ตั้งนางกำนัด ฉับพด้นไปทูต

เอาพานใหม่ บอกว่าเจ้าเงาะไม่ชอบใจ เริงไป
กราบทูลเอาขึ้นมา ฯ

๑ กำหนดรับตั้งแต่วิ่งไป เห็นโหดไคดย้อยตง
โทรมหน้า ชวนกันรีบเร่งเร็วมา มีชากิ่ง
วังใน ฯ เชิด

๑ ครนถิงจิงทุดพระทรงเศษ อักเรค์เธอไซ้เข้ามา
ใหม่ เครื่องพนเจ้าเงาะไม่ชอบใจ มิได้เครื่อง
ใหม่ไม่เข้ามา ฯ

๑ เมื่อนั้น ตามนต์ไคฟงซ่งหน้าหน้า มันจะเอา
อย่างไรที่ไหนมา ซิอายเงาะบ้ำแพ้เหตุ้อใจ เครื่อง
ทรงของกุมิไซ้ซัว เกินควมมันเดี่ยเปนไหน ๆ จอง
ห้องพองชนเปนพันใจ มันเห็นไม้มทพงแด้ว ไค้
ควมเจ็บซ้าระกำใจ เพราะอัจญไรตูกแก้ว เดี่ย
คายของกูไม้อูแด้ว เครื่องแก้วแต่ครงพระไอยกา
จะให้อายเงาะถวมกาย ความกุดเดี่ยคายนก
หนา มิให้จำให้อายเงาะบ้ำ ตั้งให้อามาทั้นไค

ก็จะออกไปด้วยอัสวาศรี ทนมนจะว่าเปนโฉน
ว่าพดางทางตรงต้นนานใน ทรงเครื่องเรื่องไรพิริศ
แพรว ทรงเครื่องดำเร็จเด็ค้จมา ขนทรงพระยา
คชาแก้ว ครนว่าพร้อมเสร็จดำเร็จแก้ว คดาศ
แคว้นออกจากวงใน ฯ เชิด

๑ มาถึง ทบน้อยถูกยาอยู่อาไศรย หยตข้าง
พดางเรียกเขาไป ข้างหนึ่งเดี่ยวได้เจารจนา ทนบตา
ออกมาด้วย จงช่วยอ้อนวอนเจ้าเงาะป่า เครื่อง
คนเครื่องทรงอดงการ พ่อเอามาด้วยอย่าปรารมภ์
เร่งเอาไปให้เจ้าเงาะดู เครื่องพระเจ้าบุ้ท่านสร้าง
ต้ม รจนาตุกรักทรมขม เมืองพ่อต้มด้วยช่วย
ก็ไว้ ฯ

๑ เมื่อนั้น นางรจนาทรมไวย ได้ฟังถ้อยคำ
ของท้าวไท เขาเครื่องทรงใหม่ประทานมา ยอ
กรบังคมพระบิตูราช แล้วจึงกราบบาทเจ้าเงาะป่า
พ่อเจ้าประคุณของเมียอา พระบิดาออกมาถึง

บ้านเรา เครื่องต้นเครื่องทรงอดงการ ด้วรวพัด
จัดมาให้แก่เจ้า ถอดเงาะเดี่ยวเกิดให้เพริศเพรา
พ่อเจ้าจงได้เมตตา ฯ

๑ เมื่อหนั พระสุวรรณสังข์ดีทชฎทชา พระจิ้ง
พินิจพิจารณา ว่าเครื่องเอามาไม่ชอบใจ เหมือน
กันกับเครื่องเมื่อตะกั เช่นนฤพัจะทรงได้ อาย
หน้าข้าศึกจะไยไฟ ผัวทรงไม่ได้ธนางเมีย แม้น
เครื่องบนฟ้าเอามาให้ เงาะที่สวมได้จะถอดเดี่ยว
จริง ๆ ไม่พรางธนางเมีย ของบรรดาเดี่ยวไม่
ไยดี ฯ เจรจา

๑ มาจะกด่าวบทไป ถึงท้าวหัดไนโยโกตัย ตั้ง
วิศณุกรรมทนต์ พระหอยสังข์ยังมีถอดเงาะ เจ้า
เดอกเครื่องทรงไม่ชอบใจ ท่านเร่งคดาโคตรเห็จ
เหาะ เอาเครื่องทรงไปให้เจ้าเงาะ จงเร่งรีบเหาะ
ไปพตัน ฯ

๑ ไต่พัง ก็มเกิดารบตั้งแถวผายผัน พาเครื่อง
ทรงเหาะจำเกาะพดณ มีชากองเขาทนท ๗ เชิด

๑ เอาเครื่องทรงให้เจ้าเงาะป่า เทวาทอกแจ้ง
เปนนกวนถึ ซึ่งเจ้าจะเข้าไปคักคัก เครื่องนโถมยง
เอาทรงไป ครนแถวพระวิศณุกรรม ผายผันกดับ
มาหาชำไม้ เหาะรเห็จเครื่องฟ้าสุราโดย กดับไป
ยังองค์พระอินทรา ๗ เชิด

๑ เมื่อนน จึงโถมพดนางสู่มณฑา ครนเห็น
เครื่องทรงอดงการ กัดยาชนชมภิมย์ใจ เจ้าว่า
จะเอาเครื่องบนฟ้า เทวาก็เอาดงมาให้ กักดา
อานุภาพเป็นพันใจ บุญของทราวมไวยเจ้า
รจนา ๗ เจรจา

๑ เมื่อนน พระสุวรรณตั้งขมูรุงฟ้า ครนเห็น
เครื่องทรงองค์อินทรา คิดถึงมารดาก็เศร้าใจ
โอ้อนิจาศักวุกอ่ย กรรมตั้งโตเดยมารชดให้ คิด
ว่าจะต่อมรูปเงาะไว้ ไปแสวงหาไทพระมารดา

เอนทรจนาเทวี แก้วพระดับตั้งชัทอง จำจิตจรจำจน
 พ้นบุญญา เพราะนางรจนาเจ้ายาใจ คิดแค้นจึง
 ถอดรูปเงาะทรง ออกจากพระองค์แค้นตั้งให้
 รจนาเจ้าจงมาเก็บไว้ อย่าให้มาเป็นอันตราย ฯ รวด
 ๐ รูปทรงพระองค์เป็นทองคำ งามประเสริฐดุจ
 ดำเนิดนาย ฝ่ายนางสุมนทามุแม่ยาย เห็นดังจะ
 วายชีวิตรมวย ถูกเขยขังงามเป็นนักษา จะไป
 บอกพ่อมาให้ดูด้วย เร็ว ๆ มาพันทนวน ช่วยดู
 ดูกชายให้หทัยคา เจ้าถอดรูปเงาะออกเดี่ยวแค้น
 ถูกแกวขังงามชนนักษา ทานทาวด้ามพศผู้พศดา
 ไม่เชื่อเมียว่าซึ่งตายไป เข้าไปในทับเห็นดูเขย
 พ่อเจ้ากูเองงามเหลือใจ จึงเข้าสร่วมกอดดูเขย
 ไว้ ทำให้พ่อโกรธโกรธา พ่อไม่รู้เคยเท่ากึ่งถอย
 ดุคน้อยมางามเป็นนักษา พระอินทร์มาด้อมพระ
 ภารา จึงวอนดูยาให้ถอดเงาะ ฯ เสร็จ

๑ เมื่อนั้น พระสังข์คงจะดองดอยเหาะ จำจิตร
 จำใจจำเภาะ ถอดเงาะเดี่ยวแก้วก็เค้รำใจ ยอกร
 ษัณม์บังคมพระบิดา จะจำนรรจำก็หาไม่ แด้วเด็ด้จ
 ดินตาคตาโคต ภูงไยสรระสรังคองคา ฯ โทน

๑ ทรงดำอางองค์ประจงแต่ง นิคินมกถ้อง
 แถงงเด็นหา กถินฟุ้งตระหลดบอบกายา ทรงภูษา
 สรรพ์พรรณราย ชายแครงเปนแถงอยุ้ยบึ ๆ
 ชายไหวงามรับนิคินาย ทับทรวงดวงเด่นเพ็ชร
 พราย สอดสายสังวตตระการตา ทองคั้นพระ
 กรบวรรัตน ชำมรงค์ทรงหัดถงชายชวา ทรง
 มหามงกฎแกวแวงฟ้า ดิงนารายนรามาธิบตี ฯ

๑ ครนทรงดำเร้จเร้จแถ้ว คดาค์แถ้วมา
 ประนคบทศรี ทุดพระบิดาทันท์ ข้าขอพาสักทชอบ
 ใจ เอาที่เชอชาติพาสัก ชาวดังดำดีศรีได้ พระองค์
 จงตั้งเด็นาใน เร้งผูกมาให้อย่าไถ้ชา ฯ

๑ เมื่อนั้น ท่านท้าวสามนต์ผู้รุ่งฟ้า ครบตั้งมหา
เสนา ให้ผูกอาษาทันใด ฯ

๑ เสนา รับสั่งวิ่งมาไม่ช้าได้ จึงผูกอาษาเข้าไป
ถวายพระภูวไนยมิได้ช้า ฯ เชิด

๑ ท้าวไท เดอกมาไม่ได้ตั้งปราถนา จึงทูล
ล้มเด็จพระบิดา มาซึ่งเอามาไม่ชอบใจ อ้ายม
กาศะชาติชั่ว อยู่ทีคอกกรวช่าหมายไว้ เห็นจะชิต
คดีว่องไว เร่งจับมาให้ช้าเถิดรา ฯ

๑ ได้ฟัง เสนารับสั่งได้เกษา ขวบกั้นเร่งรีบ
ออกมา ได้จับอาษาทันใด บัดใจก็ได้พาช้ ชาว
คิงดำดีศรีได้ อาบน้ำชำระมโนไมย แล้วได้เบาะ
อานตระการตา สายต้นนั้นสุวรรณคอกกราย ภูห้อย
พลอยพรายซ้ายขวา ดำเร็จเดรัจฉกัเอามา
ถวายพระราชาทันใด ฯ

๑ เมื่อนั้น พระสุวรรณตั้งขัณฑ์ฤทธิไกร ครน
ได้พาช้ก็ดีใจ ขวโนดมทราวมไวยรจนา บังคม

บิดาแล้วบิดาโคต ทงองค์อรไทยเด่นหา ชนทรง
มิ่งม้าอาชา พานางรจนาเค็ดอนคตตาย ฯ

๑ ชักม้าไปตามมรคา คังพระสุริยาผืนผาย พ่อ
แม่เปนคู่ซัดนุกด์บาย หมิงชายทงนพชวณกันดู บ้าง
มาพิศวงหลงใหล ทรงโฉมประโดมใจทงคู่ ผัวนั้น
ตั้งสุวรรณกำภู เมียคุดังสุวรรณชมพูนุก ทงต้อง
เจ้างามดังหยาดฟ้า นรดกษณภักตราเปนที่ตุด
อันจะหาเปรียบองค์พระทรงภุช เห็นตุดไกลกัน
พันทิว บุญแม่รจนาเข้าได้ผัว เปนทงตงตัวเรื่อง
ศรี หมิงชายถวายอัญชดี อังมีไปทงวังใน ฯ

๑ เมื่อนพ พระสุวรรณตั้งชดิทธิฤทธิไกร เร่ง
รับอาชาคดาโคต บัดใจก็ถึงโรงพิชี่ ฯ

๑ มมาถึง จึงให้เมียรักโฉมศรี ดงจากมิ่งม้า
พาชี่ เข้าโรงพิชี่ฉบับพัน แต่พระโฉมยงทรงม้า
มิ่ง ชักวงเวียนนวกหกหัน มิได้ยอทัอค้อเทวัญ
ค้อหน้าพงษ์พันธุเจ้ารจนา ฯ

๑ เมื่อนพ ส้มเต๋จอมรินทร์อินทรา เห็นพระ
 หอยสังข์บนหลังม้า เทวาพิศุคไม่เอนองค์ งาม
 ทรงงามภักตร์ดิग्ขณา เทวาพิศุคมีไหตหง
 งงวยไปด้วยรูปทรง ต่างองค์ต่างพิศให้คิดใจ
 ส้มเต๋จท่านท้าวโกถี้ย จึงชักพาช้เข้าไปใกล้ ถือ
 ดูกคต๋ทองของโย ชูไวยังไม่โยนคต๋ ๆ เชิด

๑ เมื่อนพ พระสุวรรณตั้งช้อนเรื่องศรี พระองค์
 ไม่มีดุกคต๋ ภูม้เจ้าเร่งรำพึง ท่านท้าวผาคา
 ได้ตั้งไว้ ว่ามีความทุกข์ให้คิดถึง ครองทุกข์
 ใจคังไฟริง ขอให้ออนถึงเอาคต๋มา ๆ

๑ มาจะกต่างบทยไป ถึงองค์พระยานาคผู้คา
 บรรทมอยู่โชนแท่นไถยา ให้มาร้อนรดกต๋กต๋
 คัดถึงดุกนอยเจ้าหอยสังข์ ถูถูกคังจิตรทักคต๋หมาย
 จะเอาคต๋สุวรรณพรรณราย ฝั้นผายไปให้พระ
 ดุกยา ๆ

๑ คิดแล้ว พระยานาคคดาค์แค้นเข้าไปหา ได้
 ถูกคดของดอองคา แทรกพดุงาขึ้นไปพด้น ๆ
 คุกพาทย

๑ มาดบ พบองค์อุกรักจอมขวัญ ท่านท้าว
 นาคาเข้าหาพด้น พระหอยสังข์ชนนอญชดี เอาดู
 คดทองยื่นให้ กอดจูบดูได้พระโฉมศรี อวยไชย
 ให้พรสวัสดิ์ แล้วชำแรกบถพด้นไป ๆ เชิด

๑ เมื่อนั้น พระสุพรรณดงข์ทองมองได้ ครั้นได้
 ถูกคดก็คดใจ ชักม้าเวียนรไวไปมา ๆ

๑ ฝ่ายว่าท่านท้าวหัดไหย ชักม้าคดาโคดเข้า
 ไปหา ครนครงหน้าม้าพระราช โยนคดตมา
 ทนที พระดงข์ก็รับกดไป แล้วโยนคดให้ท้าว
 โกดีย์ หัดไหยรับได้ถูกคด เคด่าเด่นเบนที่แคว
 ต่ไป แล้วชำไปให้ทงดอง พระสุพรรณดงข์ทอง
 ก็รับได้ พระก็เคดาคดทองทงดองไป แควตชำ
 ให้อมรินทร์ ๆ เชิดฉิ่ง

๑ เมื่อนั้น จึงองค์ท่านท้าวหัดไผ่ แกล้งทำ
ให้แพ่ฤทธิไกร ท้าวไทจึงร้องประกาศมา ดุรา
ดำนนต์ขบตี ถูกเขยคนหนักหนา ดมบคตันทง
ภารา จงมายกให้พระภุม്മี ครันตั้งเดรั้งพด้น
ทันใด ท่านท้าวหัดไผ่โกตี้ย์ กับฝูงเทวัญจันทร์
ต่างแผลดงฤทธิรเห็จไป ฯ เชิด

๑ เมื่อนั้น พระสุวรรณสังข์ตีฤทธิฤทธิไกร พระ
องค์จึงชักอาษาไผ่ ลงไปยังพันพดุงธา ฝูงคน
มาคุดอยู่สดอน ให้พรยกกรเหนือเกษา พระองค์
ลงจากอาษา เด็ดจมาโรงราชพิธิ ฯ เด่มอ

๑ ท่านท้าวดำนนต์ทรงเดช กับองค์อคเรคมเหษี
ดีใจไปรับพระภุม്മี เข้าโรงพิธิณพด้น ฯ เจรจา

๑ วนน ฤกษัตพะจะให้ทำขวัญ กับโฉมรจนา
แจ่มจันทร์ พ้อจะมอบไอสวรรย์ให้วนน ว่าแต่
ก็ตั้งให้แต่งการ พนักงานเตรียมไวให้ถวนถ
ให้ยกบายศรีมาทนต์ เถ่าแก่ด้าวศรีมาพร้อมกัน ฯ

๑ ฝ่ายโอรสนวดนางสุมนธา แต่งองค์ชิตา
 เด็ดฉันทานทำวดามนต์ทรงธรรม แต่งองค์
 พระสุวรรณภูมิ ฯ

๑ ไตฤกษ์ ท้าวไทให้เบิกบายศรี เอาเทียน
 มาจุดอ้อคี่ ดาวศรีรับแว่นเวียนมา ฯ

๑ เวียนเอยเวียนเทียน ให้เวียนแต่ซ้ายมาขวา
 รับส่งค้อกันเป็นหล่นมา แล่กามะโหรีมีไป ครั้น
 ถัดจนเจ็ดรอบตามจำเนียร ดับเทียนแล้วโบกควัน
 ให้ เอาจันทร์จุนเจิมเฉลิมไร อวยไชยให้พร
 พระดกยา ฯ มโหรี

๑ ครั้นแล้วท่านท้าวดามนต์ราช มอบหม้ออำมาตย์
 ซ้ายขวา ม้ารถคชพดโยธา ส้มบักวัดถาผู้
 กำเนิด ยกให้พระสังข์ทั้งกรุงไกร ชาวทั่วภักดี
 ไปทุกเขตรชนันท์ ร้อยเอ็จเขตรขอบอภินันท์ มี
 บรรณาการมาทุกปี ฯ

๑ มาจะกล่าวบทไป ถึงท้าวหัตไผ่โกดีย์ คิด
ถึงนางจันทร์เทวี มเหสีท้าวยศวิมล ซึ่งเป็น
มารดาเจ้าหอยสังข์ ยังทนทุกข์อยู่ในไพร่ตณฑ์
เที่ยวเก็บพินชายเดี่ยวคน นฤมตยากแค้นแสนท้อ
ฝ้ายกรุงภาราดำมนต์ ประจัญได้คู่ขงเกษมศรี
ยังแต่นางจันทร์เทวี ครองจะช่วยนางนางเยาว์

ว่ากล่าวท้าวยศวิมล รุกรนเขาให้ตั้งไฟเผา อย่า
ให้หงตืดด้วยฤทธิเรา เอาจนให้รบกับเขาวัง ฯ

๑ คิดแล้ว พระแก้วเสด็จโดยหวัง เหาะรเห็จ
เตร็จไปด้วยกำลัง ดงยังเมืองยศวิมล ฯ กทม

๑ เหาะร่อนอยู่ตรงบัญชีไชย ร้องเรียกเข้าไป
เป็นหทัยหน เหวย ๆ ท้าวยศวิมล จะบ่นวัน
นับแสน จะเซียดเนื้อเถื่อนหงตั้งกพันชน กากิน
มิให้จะเห็ดอแค้น นอนชมอยู่ไยที่ไผ่แทน คี่คะ
จะแบนบแล้ว ฯ

๑ เมื่อเห็น ท้าวยศวิมลไต่ยีนแว่ว ตกใจอะ
 ใครหลาดกแล้ว ดูกจากแท่นแก้ววิ้งวางมา พระ
 ค่อยเยียมมองตามช่องแกลด แต่เห็นตกใจเป็น
 นึกหนา ระวังตัวตั้งตั้งค้ำปดา หนักดับเข้ามายัง
 แท่นทอง เสรจพาทักไม่ได้ จะหายเห็นอวยหาย
 ใจก็ขัดข้อง ทำนอนหนึ่งหลับกับแท่นทอง ไม่รู้ที่
 จะร้องไปหาใคร ๆ

๑ ฝ่ายว่าส้มเต๋จอมรินทร์ จะไต่ยีนชานมาก
 หาไม่ ถีบบัญชีรแก้วแว่วไว ถัดมไปด้วย
 ฤทธิมัทธวาน ๆ เติด

๑ เหวย ๆ ท้าวยศวิมล นอนกรนอยู่ไยเรียกไม่
 ชาน เป็นพระยาโง่เง่าไม่เอาการ จะตั้งหารชีวิต
 ให้มรณา จะตีเตี้ยให้แหดกเป็นมัน เพราะฟัง
 คำคนเป็นนุกหนา ถีบเอาแท่นทิพย์ได้ยา เปด่ง
 วาจาร้องก้องอึ้ง เหวยยศวิมลคนพาด วนนพระ
 กาดจะมาถึง เหตุไรไม่คิดรำพึง นอนขังกรน

ครอกญาหุดอกตาย ท้าวแกว่งตะบองร้องแรก
จะตีเดี่ยวให้แตกฉิบหาย คุณคามคำรามอยู่ดูนวย
มุงหมายว่าจะตีให้มรณา ฯ คุณพาทย์

๑ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมตราชา ตระหนกตก
ใจเป็นนักรหนา เห็นพระอินทรทำฤทธิไกร แกว่ง
ตะบองเหตักเท่าดำศาล ดนดานไม่จับอะไรได้
องค์สิ้นปากสิ้นพรันใจ จะหนีไปก็กลัวเทวา จวน
ตัวเด่วนั่งบังคมคิด เทวัญจงโปรดเกษา จง
บอกให้แจ้งกิจจา ท่านจะปราณาดังอันใด ฤ
จะเอาราชสมบัติ แก้วเก้าเนาวรัตน์จะยกให้ จะ
มาฆ่าเดี่ยวให้บรรโดย ข้าหลงฟังคำใครพระราชา ฯ

๑ ฝ่ายว่าท่านท้าวโกสิต คิดด้วยฤทธิตั้งฆ่าฆ่า
เหวยยศวิมตราชา เป็นพระยาหลงฟังคำคน นาง
จันทร์นนิมิตดังอันใด ชับได้ไปอยู่ในไพร่สนธ์
เจ้าสังข์เป็นหน่อทศพล ถ่วงดงทเดวนด้วยอันใด
ท้าวยศวิมตคนชั่ว รู้ความผิดตัวฤหาไม่ ควร

ฆ่าให้ม้วยบรโดย กัดวโภยไปรับเจ้าสังข์มา
ให้เจ้าครองราชสมบัติ เป็นกระษัตริย์สุริวงษ์
พงษา แล้วให้ไปรับนางจันทร์มา มีทำตาม
จะฆ่าเดี่ยบบัดนี้ ฯ

๑ อินทรา เมตตางงโปรดเกษี่ อันค้วนาง
จันทร์เทวี ว่าเปนกาดี่ในเวียงไชย ออกดู
มาเปนหอยสังข์ ขยับเดี่ยจากวังไปป่าใหญ่ ดู
ออกจากสังข์เป็นคนไป ผิดชาติวิไต้ยในแผ่นดิน
จันทร์ทูลว่าเป็นจัญไร ฆ่าให้ถวงเดี่ยในสายสินธุ์
ล่าบสูญไปแล้วอมรินทร์ ถ่วงดินไต้ถึงสืบห้าปี
จะไปรับมากระไรไต้ หัดไ้หยจงโปรดเกษี่ อัน
หวดนางจันทร์เทวี ปานนี้จะม้วยพิราโดย ฯ

๑ ไต้ยนิ อมรินทร์ก็ตอบเฉยไซ เจ้าสังข์
บุญหนักศักดิ์ใหญ่ ถึงจะทำอย่างไรไม่มรณา
เมื่อถวงเจ้าตงทเดวน ท้าวกัมพดรับไว้เปนศุข
แล้วไต้ดำภาดอยมา พันชุรตยักษาเดี่ยงไว้ นาง

เอยงเปนนบุครบุญธรรม ถึงกรรมนางยักษ์กตักไสย
 เธอได้รูปเงาะเหาะไป จึงได้เป็นเซยทั่วสามนค
 บदनครอบครองพระนคร ขจรพระเดชทุกแห่งหน
 นางจันทร์เทวณฤมต ยากจนบีมแทบตัวตาย แต่
 ฝ้าจะหุงก็ไม่ม่ เทวเทยวเก็บพันชาย นางอยู่ใน
 ไพรยังไม่ตาย รับรินชวนชวายไปรับมา มิได้
 เจ้าสังข์กับชนัน คินมาบุรีเปนคู่ชา ตัวท่าน
 จะม้วยมรณา อย่าคิดว่าจะรอดชีวิต ๑

๐ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมตเรืองศรี ได้ฟังพระอินทร์
 ก็ยหนัก ขดรับคำพระอินทรา ขอผิดแต่ในเจ็ดวัน
 จะเทยวตั้งญจรแสวงหา แม้นได้นางจันทร์กดับมา
 จะไปรับดูกยาเมืองสามนค แม้นได้เจ้าสังข์มา
 แล้ว จะอภิเศกถูกแก้วให้เป็นผด เมตดาอย่าฆ่า
 ให้วายนม จะรับรินชวนชวายไปรับมา ๑ เจรจา

๐ ได้ยิน ส้มเต้จอมรินทร์เจ้าฟ้า จึงร้องดำทับ
 ด้วยวาจา ถ้ามิได้นางมาในเจ็ดวัน ครนถึง

กำหนดจะมาดู ไม่เห็นโฉมตรูจะอาศัยนี้ ตั้งแต่เจ้า
 รเห็จเหาะพัดนี้ ไปเวไชยนั้นควิมาเวไชย ๆ เชิด

๑ เมื่อหนี ท้าวยศวิมลภูวไนย ครั้นพระอินทรา
 คดาโคต คิดประหวั่นพรันใจพระภุม്മิ บุญปตุก
 ตุกน้อยเจ้ายังอยู่ ไม่รู้ว่าจะมีศักดิ์ศรี ควรฤ
 ถ่วงเจ้าตงวารี กุณหงพังอัจฉินทา นางจันทร์เป
 เอกมเหสี ไม่ควรขับหนีไปอยู่ป่า สุริวงษ์พงษ์
 พันธุ์ด้วยกันมา อนิจจาเมียรักตกเข็ญใจ พระคิด
 ถึงนางพตางไค่กัศร้อย ชดเนตรหยดย้อยดงหตั้ง
 ไทล จะไปรับกตบเข้าเวียงไชย จะน้อยใจพิมิ
 เข้ามา พระอินทร์จะมาเอาชีวิตร พระคิดทุกข
 ใจเป็นนั้กหนา ไม่พอที่กูจะมรณา พังอัจฉินทาไม่
 ทนคิด พระทอดถอนหญไทยอยู่ไปมา พระสุริยา
 รุ่งรางไพจิตร คิดกตวัโกตย์ผู้มฤทธี ออกสถิตย
 พระโรงทันใด ๆ เสมอ

๑ พร้อมด้วยเตนหาพฤตมามาตย์ จึงมีพจนาดถ

เฉยไซ เมื่อโกตรุ่งแสงอินไทย มีท้าวหัดไหย
 ลงมา ถือตะบองเหล็กใหญ่เท่าดำคาด ทยาน
 เขาคู่เอาเกษา แล้วให้ไปรับนางจันทร์มา แม้น
 แขงชัคจะฆ่าให้บรรโดย แล้วให้ไปรับเจ้าสังข์
 ถ่วงตงน่านยังไม่ตักไซย นาคารับไปเดียง
 ใจ แล้วไปอยู่เมืองพันธุม บัดนี้เป็นเซยท้าว
 สำนงค์ ผ่านตักตไอศูรย์สมบัติ กรุงโตไม่
 เปรียบเทียบทัด เป็นจุดจักรพรรดิมหิมา ให้รับ
 เจ้าสังข์มาเมืองเรา ให้เจ้าครอบครองเป็นคู่ชา
 แม้นมิได้เจ้าสังข์แดมารดา ถ้าพ้นไปกว่าเจ็ดวัน
 พระอินทร์จะมาเอาชีวิต รุดคิดที่เราจะผ่อนผัน
 เสนาเร่งรัดไปพด้น เทยวหานางจันทร์เทวี ทอง
 เท่าตูกพักจงเอาไป นางอยู่บ้านใครในไพรศรั
 ให้ทองแก่เขาโดยดี แล้วทูลเทวีให้แจ้งใจ ว่าเรา
 ให้เชิญนางมา จะอภิเศกกัถยาให้เป็นใหญ่ อีก
 ทงษาข้าไท เอาไปคั้นให้นางกัถยา ฯ

๑ บัดนั้น เสด็จมารับตั้งโต๊ะเกษม ฆาตหมายวุ่นวาย
 เปนโกลา จัดหาได้พร้อมทุกประการ พากันออก
 นอกพระภารา คัมข้อมร้องมาทุกสถาน ทุกบ้าน
 น้อยใหญ่ไม่พบพาน ไม่รู้ว่านางคราญอยู่บ้าน
 ใคร ๆ เชิด

๑ เมื่อนั้น นางจันทร์เทวีระห้อยไห้ ทนยากดำ
 บากอยู่ในไพร จับสาแหวกได้ก็เดินมา ในจิต
 นางคิดถึงตูกน้อย หน้าตาหยดย้อยดวงอาบหน้า
 แดวคิดถึงตัวไต่เวทนา แต่ผ้าจะห่มไม่รอบกาย
 ฝ้านุ่งก็ทศบุรุษโปร่ง คนเดียวเที่ยวโคงเก็บพี่ชาย
 บาทาแตกชำระกำกาย เทียวกรายเตรโ
 พนาวา ๆ เพดง

๑ เก็บพี่นแต่วมัดกของไว้ หยุดอยู่อาไ้รยร่วม
 พฤกษา คิดถึงตูกน้อยก็ไค้กา เอนองคณิทร
 หนีไป ๆ ข้า

๑. นางทรงศุภินิหิตรณีน เป็นมเหสีจรรยาข้อใหญ่
 ฝันว่านางว่ายต์มุกไทย บีมจะจมลงในพระคงคา
 มีพระอาทิตย์อันปรากฏ ชักรถมาโดยพระเวหา
 ลงมารับนางกวางคงคา ชันได้รัถาแล้วพาไป
 ซ้ำมพันธ์จากชดตเดหดวง ฝันว่าศัทรวงเข้าร้อง
 ให้ คิดว่าจะไถ่ดูกรักไป ตกใจนางตื่นจาก
 นิทรา ฯ

๑. นางดูขันหนึ่งรำพึงคิด เร่งประหวัดพรันจิต
 เปนนักหนา เอะแต่หัวเหมือนฝันแต่ก่อนมา ยักษา
 มาตัดเอาเคี้ยวไป จันพั้นปราสาทราชวัง เซซัง
 มาอยู่ในป่าใหญ่ สังข์น้อยแม่พดอยมาบรรโดย
 จะเปนกระไรไปนอกอา ยากถึงเพียงนัยงมีหน้า
 ไ้อักรรมสิ่งไรเปนนักหนา สัถ์อันถอนใจอยู่ไปมา
 วิญญาณางร้อนดังไฟเดี่ย นางมาคำนึงถึงดูขันน้อย
 นางแค้นไค่กัสร้อยตะห้อยตะเหี้ย ครวงจะตายก็
 ตายเดี่ย แต่เบียดบีบเบียดก็ไม่มี คิดพดางนางดู

เวดา พระสุรียานหออหรัศมี ยกหาบชนบ้านนาง
เทวี จรดไปตามมรคา ฯ เผลง

๑ เมื่อนั้น จึงหม้ออำมาตย์เดณา คัมของกร้องบ่าว
มา กดางบ่ามิได้จะพบใคร เห็นคนโร ๆ มาขาย
บ่า เดินตรงเข้าหาจะถามไถ่ ครั้นเข้ามาใกล้
นางทราวมไวย จำได้เข้ากอดเอาบาทา แม่เจ้า
ประคุณของดุกเอ๋ย กระไรเลยได้ยากนักหนา ผูก
คนทงนบบรรดามา จะกตหน้าตาก็ไม่มี ฯ โอด

๑ เมื่อนั้น นางจันทร์กตยามารศรี ตระหนกตก
ใจไม่สมประดี เทวีจึงถามเนื้อความไป เด่น
เด่นนางก้านัด ชวนกันออกมาจะไปไหน จะมา
จับข้าฤว่าไร ข้าคนเข้ญใจไม่เวทนา ทังหตาย
จงเอนดูด้วย อย่าให้ข้าม้วยสังขาร ช่วยทุดแก้
ไขพระราชา ว่าแต่วกตยาเดินหนีไป ฯ

๑ สาวศรีเข้ายุตเอาบาทนาง รับหาบพดางทุด
แก้ไข บคนพระองค์ทรงไชย มีรับตั้งไขให้ออก

มา ให้เชิญแม่เจ้าเข้าเวียงไชย ครอบครองโก
 ไคยเปนศุขา เครื่องต้นเครื่องทรงประทานมา
 ขอเผ่าซ้ายขวากำหนัดใน มารับเด็ด้จปีนเกล้า แม่
 เจ้าอย่าคิดสงสัย ไทษไทยไม่มีอย่าตกใจ แม่
 เจ้ามาเข้าไปภารา ฯ

๑ เมื่อหนี นางจันทร์เทวีศรีไศภฯ พังพตางนาง
 คอบวจา อย่ามาดวงดอไม้ขอพัง ถูกน้อยของ
 ซ้ายยังฆ่าเดี่ย จะมารับเมียไปคืนหลัง จะสังหาร
 ผดายุษฐ์พิชัง เรามีขอพังอย่าว่าไป ทำดัง
 หนุมานกับดีดา โทณเกล้าเกษาทำร้องให้ ปด
 ว่าพระรามบรรโดย นางดีดาหลงใหลไม่รู้กด
 อย่างซำฤจะครองไธศวรยศ ท่านจะฆ่าเดี่ยวัน
 ตรี้อยหน อย่ามากด่าวแกดั่งแค้นกด น้ฤมด
 บิดหุไม้พาที้ ฯ

๑ เตณา วันทาแคว้ทุดถวนถึ วันหนึ่งปัจฉิม
 ราตรี มีท้าวโกด็ยตั้งมา ถือตะบองเห็ดถึใหญ่

เท่าดำคาด ทยานเข้าแทนอันเดชา กริ้วโกรธ
 แก่องค์พระราช จะตีเกษาให้แตกตาย องค์
 พระอินทราเชอตรัสตั้ง ให้ไปรับพระสังข์ฤดา
 ถ่วงตงพระคงคายังไม่ตาย ผูกนาคทั้งหุดายเดียง
 ไว้ บัดนี้^๕เป็นเขยท้าวสามนต์ ผ่านตักถล่มมบัค
 กรุงใหญ่ ให้รับมาครองราชไซย แทนไทท้าว
 ยศวิมต ให้รับแม่เจ้าเข้ามาวง ตามพระอินทร
 ตั้งอนุสนธิ จึงให้มารับนางนี้ฤมต เข็ญเสด็จ
 จรดตเข้าวงใน แม่น้ำเข้าไปถึงเจ็ดวัน ทรงธรรม
 จะม้วยคักไซย พระอินทรสัญญาว่าไว้ มิได้พบ
 องค์จะมรณา แม่น้ำว่าพระแม่มีเข้าไป ท้าวไท
 จะม้วยสังขาร์ พระองค์ก็ทรงพระอาญา บรรดา
 ออกมาไม่พ้นโทษ ฯ เสร็จ

๐ ได้ฟัง ว่าตูกน้อยยังไม่คักไซย นางค่อย
 สว่างทุกข์เป็นสุขใจ คริคริกนิกในอยู่ไปมา เมื่อ
 ถ่วงเจ้าตงคงคาโดย ฤาจะไม่มอดม้วยสังขาร์

จะจริงเหมือนคำเต้ณา คิดมากก็น่าสงไสยใจ แด้ว
นางจึงมีวาจา เราจะฟังเต้ณาอย่าสงไสย เจริจา
ปดเปเต้าพอเข้าใจ พระอินทร์ที่ไหนจะลงมา จะ
ให้รับข้ำๆ ไม่ไป จะสู้ม้วยบรโดยอยู่ในป่า ไม่
ควรจะอยู่ในภารา เป็นคนชั่วข้ำจะอยู่ไพร นั้บ
วันพันบีมคนหลัง ระวังหาขอเห็นไม่ ม้วยดิน
สิ้นฟ้าข้ำไม่ไป สู้ตายอยู่ในพนาว่า ว่าพตาง
นวดนางเจ้าคตาคิด เดินตรงเข้าไปในเคหา ฝูง
คนทงนบรตามา ตามนางกัตยามาถึงเรือน ๗
เชิด ๗

๑ เห็นกระท่อมน้อยๆ รายไป บ้านไร่อยู่ใน
ไพรเถื่อน เห็นมีหลังคาคั่วหาเรือน ฝ่อกมัน
กต่นเกดอนเขาปลูกไว้ ๗

๑ เมื่อหนี คาเฒ่าเพชรคงก็ตกใจ จึงบอกยาย
พดันทันใด เอะไครอะไรแน่นบ้านเรา ดีร้ายจะ
มาจับนางจันทร์ เอาไปฆ่าฟันเสียอีกเต้า ความ

ผิดจะคิดมาถึงเรา จะปรับเอาผู้ทศบไว้ ตัวเราฉิว
 เมื่อยจะพดอยตาย ตายายกอดคอกันร้องไห้ หัน
 เข้าไต่ถุนุ่นไป เอาพ้อมครอบตัวไว้ทั้งยายตา ฯ
 ๑ เมื่อนั้น จึงอรรคมหาเตนนา ให้หาผู้ใหญ่
 นายบ้านมา คนไข้เที่ยวหาไม่พบใคร เข้าใน
 ไต่ถุนุ่นเปิดพ้อมดู เห็นต้องเฒ่าอยู่คั่นควักไข้ว จับ
 เอายายตาพาไป ให้เตนนาในที่ออกมา ฯ เจรจา
 ๑ เตนนาห้ามว่าตาอย่ากลัว ตัวเมื่อยจะได้ดีไป
 ช่างน่า จะไปรับพระสังข์กลับมา เที่ยวหานาง
 จันทรทราวมไวย ทองเท่าตูกพักประทานมา พบ
 นางบ้านตาเราจะให้ จะรับนางไปพระเวียงไชย
 นางซัดไม่ไปพระภารา เราจะไปทูลพระทรงเดช
 ตามจะโปรดเกษเกษา ยายตาช่วยรักษากัดยา
 ตัวข้าจะไปทูลพระภุมมี ครั้นแค้นมหาเตนนา ให้
 ทำพดัมพดาพนาศรี ไว้รับเสด็จพระภุมมี กับบ้าน
 มิโกดัมมิโกดกัณ ครั้นพดัมพดาแค้นก็เข้าไป ทูล

องค์อรไทยจอมขวัญ ขอเชิญเสด็จจรจรัด ^๕ ขัน

มหาสุวรรณพิบัติ ^๖ ๗

๑ ^๕ เมื่อนั้น นางจันทร์ ^๖ จึงตอบเสนา เราไม่เคย
อยู่พิบัติ อยู่แต่กับข้าตามเชิญใจ ๗

๑ ^๖ เสนา เห็นว่าไม่ชอบอัชฌาไศรย จึงบังคมดา
กดาไคต แบ่งอยู่แบ่งไประวังนาง ครั้นจัดแจง
แล้วเสนา ^๕ ขัน ^๖ มาควมไปในไพรกว้าง รั้วรัต
ตัดป่าท่าทาง ^๕ ครั้นออกทุ่งกว้างก็กว้างไป ๗ เชิด

๑ ^๖ มาถึง ^๕ จึงเข้าในเมืองไม่เข้าได้ ดงจากหลัง
ม้าก็เข้าไป ^๕ เผ่า ^๖ ท้าวไทยศิวินด เสนาบังคม
ทูลความ ตามเหตุให้แจ้งอนุสนธิ ^๕ เข้าไปเที่ยวหา
นั้ฤมต ^๖ พันด้านปลายแดนภารา เห็นนางหาบ
พินมาแต่ไกล ^๕ จำได้ชวนกันเข้าไปหา ^๖ มิตรรูป
มิตรทรงกัศยา ^๕ ภักตรา ^๖ ก็คดดำไป ^๕ ม้านุ่งรุงรัง
ปะปุ ^๖ ทดดูไม่เอาขันได้ ^๕ ด่มคำอินทรา ^๖ ที่ว่าไว้
นางได้ดาบากเวทนา ^๕ ทูลเชิญเสด็จ ^๖ เข้าเวียงไชย

นางศศิกษาให้หนักหนา ว่าจะดวงมาฆ่าให้มรณา
 ข้าสับถึกให้กินไม่พอง พระอินทร์ว่าซาบประการใด
 เถ่าให้นางแจ่งแห่งความหลัง นางบีตหุเตี้ยไม่
 ขอฟัง รวิวังไม่ขอเห็นเคย ม้วยฟ้าม้วยดินไม่
 เข้ามา จะสู้ม้วยในป่าณพระเอ๋ย เครื่องประทาน
 ให้ไม่เอาเลย เดินเฉยไปบ้านยายกับตา นาง
 อยู่กระท่อมกะจิริค แฉงนิตขันตงบังเปนฝา เตื่อ
 ตำคมิไครวงกายา เห็นหน้าเวทนาพระภูมิ ข้า
 ทำพดบพดน้อยใหญ่ เสิญนางให้อยู่เกษมศรี
 นางว่าบุญน้อยไม่ไยดี ขอทราบชุดพระบาท
 เจริจา ฯ

๐ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมตผู้รุ่งฟ้า ไต่ฟังมหาเดณา
 พระราชาเค้ร่าสร้อยตะห้อยใจ หน้าเนตรคดงคดอ
 ไนยนา อนิจจากุทำกรรมให้ ตอายไพร่ฟ้าเดณา
 ใน แฉงพระไทยไฉนมีบัญชา เร่งเตรียมพหุดมนครี
 พรงนุกจะออกไปป่า จะอ้อนวอนชวนเจ้าเข้ามา

ญาณางจะว่าประการใด ตั้งเดี๋ยงเดี๋ยงคดาค์แคดัว
 เข้าในห้องแก้วพิศมัย ๆ เต่มอ ๆ โอ้ ๆ

๑ ทอดองค์ดงทรงโคกกาโดย ชดไนยไหดหลัง
 ทงภักตรา โอวนางจันทรเทวี เจ้าชงโกรธพิ
 เปนนักหนา ให้ไปรับเจ้ามิเข้ามา คตพิยาได
 ณนางเม็ย พรุ่่งนพระอินทรจะตงมา อนิจาจะให้
 พตายเด็ย ชะรอยชงวาพหตงพงเม็ย คตพิชบเด็ย
 เจานอยใจ ดุกนอยในไ้ที่เกิดมา พงคัจนทา
 ฆ่าเด็ยได คตพิชวเองทำผิดไป ไม่รู้ว่าดุกมีบุญ
 เคย โอเจาดังชนอยของพ่ออา ทงบิดาเด็ยณดุก
 เอ็ย เกิดมาพ่อไม่เห็นหน้าเคย ดุกเอ็ยจะงามด็ก
 เพียงไร เจ้าไปไ้คู้ชดัวดีดีแล้ว ดุกแก้วควรทง
 พ่อเด็ยไ้ โกรธพ่อว่าดงโทษโทษ ทงนางจันทร
 คตพิไ้ณอกกา ถึงเจ้ามาเมืองแล้ว ผัวแก้วจะ
 ไปขอไ้เห็นหน้า ออนวอนแก้วพมเขามา คตพิ
 กจะตากมหน้าตาย จะนอนนงให้พระอินทรพน

ช้วนใหม่วยนิบหาย ร้าพดางนำคางดงพุ่มฟาย
บีมจะวายช้กัทรพระภุมมี ๙ โอด ๗

๑ เมื่อหน นวดนางจันทามารศรี ร้าว่าพระองค์
ทรงไคก็ จะไปรับมเหษ้ให้เข้ามา เด่นห้เด่ห้กต
ทำไว้ เต้อมคตายหายไปเปนนักหนา พระกดับ
ร้าภกตรีกตรา ไคกาคร้าครวญถึงนางจันทร จะ
น้ญอยุณนกมไค จ้ากจะไปเยยหยัน อย่าให้คนึงถึง
นางจันทร ว่ากดำท้าวหนให้ไคอาย กิตพดาง
นางทรงภษา ด้ไบทองรจนาเนคินาย ออกจาก
ห้องแกวแพรวพราย ด้วศรีทงหลายก้ตามไป ๙
เพลง ๗

๑ ครนถจิงเข้าปราสาทศรี เห็นพระภุมน้งรอง
ให้ บังคมทถถามไปทันไค ร้องให้ว่าไรพระราชา
นางจันทรนหน้ามาอย่างไร ไม่เหมือนพระไทย
ปราถนา ไคยินว่านางไม่เข้ามา ฎัจจไคกาเปน
บ้าใจ โหรว้ากาด้ชบเดย รักเมยอยู่เดวจะชบไย

จะรับเอากตัญญูเข้ามาได้ เวียงไชยจะเป็นภักดิ์มีชุด
พระเป็นภรรยาตรีศรดีคำต้อง ไม่ตำริห์คริตรอง
ให้ถวนถึ ไม่อับอายไพร่ฟ้าในธานี เมียมเปนกาด
จะเลี้ยงไว้ ฯ

๑ แฉ่นคม ถนตมเจรจาจะหาไหน ว่าตาม
ประดาแต่หน้าใจ เหตุใหญ่ไม่รู้บ้างเดยนา พระ
อินทร์ลงมาถึงปราสาท ถือตะบองตวาดตั้งฟ้าผ่า
จะดีเคี้ยวให้แตกมรณา โกรธว่าฆ่าตักแด้ขับ
เมียม ให้เร่งไปรับกตัญญูมา ทั้งดูดยาทถวงหน้าเดี่ย
จิตรใจผัวร้อนตั้งไฟเดี่ย ฝ่ายข้างนางเมียมดบายใจ
ความทุกข์ของผัวกตัญญู เพราะกูปังคำเองฤ
มิใช่ ถูกกตัญญูไม่บรรโดย พระยานาคเลี้ยงไว้
เปนดูดยา จึงส่งไปให้นางพันธุรัต แด้วพดัดไป
จากนางยักษ์ฯ ไปได้โฉมนางรจนา พ้อตานั้นขอ
ท้าวสามนต์ บัดนี้ด้วยราชแทนพ่อตา ระวังอภ
ชาทุกแห่งหน ถูกกตัญญูเปนต้นพัน มิ่งแกตั้ง

แต่งกตว่าเป็นกาดี้ แม้นมีไปรับกตด้บมา จะตาย
 ด้วยอาญาท้าวโกสัย กุกดด้วพระอินทร์ด้นท้ ครง
 หนักุ้ไม่มาฟังใคร ทงตูกทงเมี้ยจะรับมา ใครว่าก
 จะฟังอย่าด้งได้ย นางจันทรมันเ็ยวออยู่ในไฟ
 กุจะออกไปรับวันพรุ่งนี้ ๗

๑ ได้ฟัง นางชดแค้นใจด้งไฟ้ ทุดไปด้วแค้น
 แदनทว้ ผิดิแผนทงหนักเพราะใคร ค้ด้าฆ่าพันจ
 ษบด้ย เพราะเมี้ยเพ็ดทุดฤาไณ โหราเขาว่า
 เปนจัญไร เอาไว้จะเปนกาดี้เมือง ให้ชบด้ย
 จากพระภารา กิจจาทงกรงก้ฟุงเพ็อง ถ่วงด้งช้
 เขากุอยู่ทงเมือง ใครทุดให้เคองพระบาทา ฆ่า
 กันชบกันไปด้ยเอง แदनเพดงนอนผ่นกระด้นหา
 เมี้ยไม่เชื่อเดยพระราชา ผ่นเห็นเขามาว่าเปนจริง
 พระอินทร์ท้ไหนดจะดงมา ช่างรำพรรณว่าเปนทูก
 ด้ง แม้นพระรำภกถึงกันจริง นิงไยรับมาก็เปน
 ไร เอาโทษมาได้น้อยใจน้ก กตด้บรักด้วเจรจา

ได้ เจริญไปรับมามีไปโย คือใครจะเลี้ยงซึ่งสังข์
 เต๋นาไฟระฟ้าจะดหมัน ว่าพระองค์ต้องดินเมียอาย
 หน้า น้าตายกายดงพลูธา ไม่ควรจะมาคั่นกิน
 ขบไปเลี้ยงแล้วจะรับมา เห็นว่ามีผู้จะคิดิน เหมือน
 น้าตายถ่มดงจนดิน กัดบ่กินได้ฤๅพระราชฯ

๐ กุณ ไม่เจรจาพาท่มุذا เห็นพระอินทร์องค์
 เรอลงมา ถ้อตะบองเห็ดก่งาดังเปดวไฟ มีไซ้
 ฝนเห็นอย่าเจรจา ได้คอบอินทราเป็นไหนๆ พระ
 อินทร์เรอคาดมาได้ มีไปรับมาในเจ็ดวัน ตะ
 บองเห็ดกใหญ่เท่าดำคาด มัชฌิมจะตีให้อาตัญญ
 ร่วงไปเลี้ยงเถิดณนางจันทร์ อย่ามารำพรรณเจรจา
 กุไม่เชอฟังแล้วครงน ไปเลี้ยงดี ๆ จะดีกว่า ชีชะ
 เต้หกถพันบุญญา ดินดมเจรจาก็พอรู้ เองไป
 เลี้ยงเองอย่าเข้าช ท่วงที่ของเองกูเกรงอยู่ ครงน
 เองมีมาฟังกู กุณกมีมาฟังเอง กุชวูกก็อายชาย

หน้า ไปอยู่ประจำให้เหมาะเหมง มากด่าวถ้อย
คำไม่ยำเกรง ตัวกูกับเองจะผิดกัน ฯ

๐ พี่พี่ พาท้ทุจจริตบิดมัน ควรแแต่คณังถึงนาง
จันทร์ ผูกพันเอาฉันมาเจรจา หน้าตายคายแแต่มา
คั่นกิน ปดว่าพระอินทร์บนเวหา กงการอะไรเธอ
จะตงมา มิใช่โคตรญาติกาของนางจันทร์ เมียไม่
เห็นควรก้ทุตห้าม ใ้ความว่าเมียนเยยหยัน พระ
จะพาดพาโดคี่รัน ขอรบโทษทัณฑ์ไม่ตงไป จะ
อยู่จนให้รบกตบมา จะขอดน้ำหนำมนให้ไ้ได้ ถึง
จะห้าหั้นให้บรโดย ตามเกิดทำให้ถันตมือ โกรช
แแต่กตบเด่าไม่เคยเห็น เขาจะหิวร่อเด่นอยู่อั้งอ้อ
ไพร่ฟ้าชาเมืองจะเตื่องภา ควรฤไม่อายในพระ
ไทย จะคั่นไปรบกตบมา พระจะเอาหน้าไปไ้
ไหน จะอยู่คเด่นให้สบายใจ จะหิวร่อเด่นให้
คณนา ฯ

๑ เหม่ ๆ จันทาอด้ามาน ^{ขึ้น}หน้าว่าชานเปนนัก
 หนา ใครจะอดนึ่งได้อัจฉนา ทุดอี่ชาติชาไม่กตว
 ใคร ดำบัดดำนวนกัถวนถึ ฎากูโบยคี่มิ่งไม้ได้
 กตาด้อย่าหนึ่กูไป ทุดอี่จัญโรชาติชา ๑ สัพไท ๑

๑ พระจิ้งฉวยจับตัวได้ กูจะคี่มิ่งให้ชกหนา
 โบายช่ายบ้ายชวา ปากกต่าเห็ดอใจ ว่าไรไม่ฟัง
 แต่งตั้งเปนใหญ่ กตวฎากูไม่ รอยไม้ทงคัว ๑

๑ เหยย ๆ อัจฉนา ^{ขึ้น}หน้าเถียงผัว อุบาทว์ชาติ
 ชัว ได้ห้วมิ่งไป ๑ รือ ๑

๑ นางจันทาเถียงเด้า พระองค์เจ้าหงโหด ได้
 คี่เมียโย พระไม่ปรานี่ เมียผิดตั้งโต พระได้
 โบายคี่ ฎาเปนกาดี่ เหมื่อนที่ขับไป ๑ รือ ๑

๑ อนิจาน่าหิ้วร้อเด่น พระจะเห็นบ้างฎาหาไม้
 อุบาทว์จัญโร รักใคร่ว่าดี รับเอาเถียงไว้ ได้
 ยอดบาศร์ เมี้ยนไม้คี่ คี่เด่นหน้าใจ ๑

๑ ถ้อยคำ กูจะดีซ้ำไม่ปราได้ อุบาทว์จัญไร
มิใช่การมิ่ง วาจากรรม ถนดมตอดัง จะได้คุ้ม
พระยั้งโกราธา ๆ เชิด ๆ

๑ เมื่อนั้น ^๕ นวดนางจันทากัถยา วิ่งหนีดมเด็จพระ
พระราช ไล่กามาถึงคำหนักพด้น เข้าไป
ในที่ได้ยา ^๖ แค้นเพียงชิวาจะอาสัญ อนิจาคี
เด่นได้เห็นกัน จะทำให้ทรงธรรมได้ดีจมา จึง
ตั้งสาวศรีที่หน้าใด จงเร่งคตาโคดลงไปหา ไป
บอกยายเฒ่าดูเมธา พบตัวพามาประเดี่ยวน ^๗ ๆ

๑ ไต่ฟัง ^๘ กำเนิดรับตั้งได้เกษี พลางทุกขโคก
ศัตย์พันทวี สาวศรีเร่งรีบไป ๆ เผลง ๆ

๑ มาพบยายเฒ่าดูเมธา ค้อยกระซิบเจรจา
เถดงไซ ^๙ ร่วงเร็วอย่าช้ามารับไป ยายจะ
ไต่ผ้าผ่อนแดงเงินตรา ๆ

๑ ยายเฒ่าดูเมธาก็ว่าไป เคยได้รับประทานมา
นักหนา เอนดูช้านักแม่จันทา ให้หาแด้วจำ

จะรีบไป เข้าไปในทับจับยามยา แดงจิ้งหุ่่ง
ผ้าตรางใหม่ หัวโหลงหัวพรายก็เอาไป ออก
จากทับได้ก็ไคตคตา ๆ เชิด ๆ

๑ มาถึง คำหนักนวนนางจันทา เข้าไปในห้อง
ไต้ยา นวนนางจันทาก็ดีใจ พินิจพิศดูนาง
โฉมยง เห็นพระองค์ยับย่อยเปนนรอยไม้ ยาย
เฒ่าจึงถามเือกความไป แม่เอ่ยเปนโรแม่จันทา
วิวาทบาทคตองประการใด ทรอยซึ่งทำไ้ไ้ไม่
รักษา ตะเตี้ยตั้งแต่วฤแม่อา เด่นห่มนคราที่
ไ้ไ้ไ้ ๆ

๑ เมื่อนั้น นวนนางจันทาน้ำตาไหล ดันเชิด
น้ำตาแต่วว่าไป ยายเอ่ยน้อยใจพันปัญญา เจ็บ
ตัวไม่เท่าเจ็บจิตร เจ็บใจสุดคคิดที่จะว่า เรา
จะคิดกะไรดีณยายอา เด่นห่มนครากก็เด้อมไป
ท้าวยศวิมตเชอกตอกกดับ จะไปรับเมียมาแต่
ป่าใหญ่ สังข์ทองน้ำนั้นไม่บรโดย จะไป

รับกันพรุ่งนี้ ขยายเอ๋ยแม่เฒ่าเรารับกันเข้ามา
 ค่อยยากกับข้ากว่าที่ จะมีพากันตายฤๅครวญ ขยาย
 คิดให้ดีให้พญไทย จึงทำเข้าไปให้คืนเดี๋ย อย่า
 ให้ไปรับเมียเข้ามาได้ ให้มาเล่นหากับข้าใช้
 ข้าจะกอบโกยให้ดูเมธา ฯ

๑ อย่าพรัน ดั่งนั้นเจ้าคณกษัตริย์ จะให้พระ
 องค์เจ้าลงมา ยังความรู้อาเป็นมากมาย จะ
 ให้เล่นหยิ่งกว่าเก่า รักเจ้าเหมือนอนิจิตรที่คิด
 หมาย ที่จะไปรับให้กดับกตาย โฉมฉายเจ้า
 อย่าตกใจ ว่าแต่ขยายเฒ่าดูเมธา มีข้าจึง
 แก่ยามใหญ่ เอาหัวโพงพรายออกทันใด ครอง
 ครีกตามในตำราทำ เอาดินหมาร่วมาทุบได้
 ประสมกันไว้ดินถน่ำ ยอดเม็ดดำโพงแก้วพรม
 หน้ำ จะทำให้เป็นคนขี้ขมา ขยายเฒ่าดูเมธา
 ไม่รู้ตัว จนนั่งถูกช้ำชวเป็นนักษหน้า ให้เอา
 ขันตำริดคักหน้ำมา เค้กตามตำราบังคับไว้ ฯ

๑ ขยายเข้ามาบริเวณเศกหน้าพรหม ยกขึ้นเพียงผม
 ประนมไหว้ เศกพลาตทางวักพรหมไป คึง
 ใจจะให้ดำโพงเปน บัดใจออกขึ้นเปนยอด ใน
 คาแกดอดแดเห็น พอพระสุริยาเพดาเย็น งอก
 เปนทงดุกทังใบ จึงเก็บเอาดุกดำโพงมา ผม
 พรายตายห่าประดมได้ บัดให้เดอียดทันใด
 บัดใจจึงว่าแกกัถยา จะขอเอาเดอดในอกเจ้า
 ประดมกันเข้ากัถยา มีได้เดอดในอกนาง
 กัถยา ขาดในคำราไม่ได้เลย นวดนางจันทา
 ก็ว่าไป ตามใจจะเอาเกิดยายเอ๋ย สุดแต่
 คำราไม่ว่าเลย ตามเคยของยายมาเอาไป ยาย
 เฒ่าเอามัดเข้ากรัดอก โดहितโหดตกลดงหลังโหด
 รongเอาเดอดนั้นมาทันใด โขดกัถยาดุกใบดำโพง
 บัด ประดมกับปุ่นจับพดู ใครกัถยาก็รักเอนดู
 หมด แม่นท้าวเธอมาแม้อย่างด เอาให้ท้าว
 ยศวิมลกิน แด่วบนเปนรูปพระราชา รูปนาง

จันทาเนคินิน กอดก้นพิศวันยวนยิน ทำด้
 แด้วได้โนได้เทียบ ให้นางโฉมงามตามเทียบไซย
 ห้ามใจอย่าคิดดัดถึยได้ถึยร แม่อยู่ด้าหนึ่งตง
 ความเพียร ตามเทียบอยู่ในห้องแต่ต้องคน ๆ

ดาชุกการ

๑ จันทาคงจิตรพิศฐาน กราบไหว้มัดการได้
 ตามหน ขอให้ท้าวยศวิมต ร้อนรนบ่อนั้น
 ในวันน ดงมาหาชาติห้องใน รักใคร่ภริมย์
 ดมศรี พอย่าذنขยารাত্রี ยายเฒ่าก็มีออก
 ไป ๆ ตระ ๆ ซ้า

๑ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมตเปนใหญ่ ดัดถึยยังแทน
 รัตนบรรหมใน คุณเฉียวพระไทยชั้นมาพด้น คิด
 ถึงจันทายาใจ ต้องโทษโพล่ไทยจะไค่กคัดถึย
 เจ้าจะน้อยใจพิว่าคัรณ เมียชวัญจะโกรธพิโรธ
 ใจ จำกูจะไปง้ออน อ่อนหวอนร่วมรักพิคัมย
 นางจันทรเทวีนันดัมไป รักใคร่ผูกพันนางจันทา

วนหน้าจะไปหาทางเม็ยขวัญ อนิจาคักรินเจ้าหนักหนา
 คิดแล้วพระเสด็จไคดคดา ล่าวศรั้ช้ายชวาไม่
 ทนรั้ ๆ เพลง

๑ ถึงห้องมองเห็นนางจันทา ภักตยานั่งตามเทียน
 อยู่ ยายเฒ่าดุ่มเมฆาหงจับพดู วางอยู่ทงหัว
 โหงพราย มันทำอย่างนเจียวดีหว่า วิญญา
 กุจิงระตำระด้าย เดชย่นค้ของมันมากมาย กู
 จิงหายโกรทพิโรทมัน หดงฟังถ้อยคำตำมัน
 เต็ย จนฆ่าตูกขับเม็ยไปไพร่ลันท์ ชัดไว้
 มิให้ไปรบจันทร มันทำให้คดุดมคดงใจ เห็น
 แล้วพระเสด็จกดับมา ยังปราด้าทรัตนาศรีได้
 เรียกได้เส่นามาทันใด พระเสด็จกดับไปบัตต
 ๆ เชิด

๑ ถึงจุ้เขาไปในห้อง ร้องเหวยอื่คน่อกุดต เห็น
 แก่ตาแล้วทงสองคน มิ่งจะพันตาอย่าฟังคิต

เหวี่ยง ๆ มหาเดณา ผู้กมัตริตมาอื่คนผิด เด่นห์
 เด่นห์กตเป็นพันคิด ชีวิตรของมิ่งจะบรรโดย ๆ

๑ เด่นาอุดตุดตุดเข้าดูคมา ใครจะเวทนาก้หาไม่
 จับตัวผู้กมัตริตมาอื่คนผิด เด่นห์
 พด้น ๆ เขต

๑ ผู้กยายเฒ่าดู่เมธาเขาเขียนถาม ชักไซ้เนื้อ
 ความซ้อซ้น เร่งให้การมาจนับพด้น ทำไม
 มันไม่กต้วฤว่าไร ๆ เจริจา

๑ ฝ่ายว่ายายเฒ่าดู่เมธา เจ็บปวดหนักหนาไม่ทน
 ได้ ให้การตามจริงทุกสิ่งไป ไซ้ซ้าจะไม่
 เกรงกต้ว จันทาให้หาซ้ามาทำ ถึงต้องซ้า
 แด้วพระทุดหัว ให้พระทรงศักตุนนรกต้ว ที่
 ซักกต้วไปให้เปนต์ ครังก่อนนนให้พระซิงซัง
 มารดาพระสังข์ให้ซบหน้ ถ่วงโอรตเดี่ยวในหน้
 ครานทำให้คต้วคต้วใจ ด้วยว่าจะไปรับกต้วมา

จึงให้หาขำมาทำใหม่ ให้การตามจริงทุกสิ่งไป
ท้าวไทจงทรงพระเมตตา ฯ

๑ ไต้ยี่น ดั้นแด่วถ้อยคำอ้เฒ่าว่า เร่งไปจับ
อ้ายโหรา อย่าช้าในกาตบัดนี้ ฯ

๑ เฒ่ารีบตั้งแถวแค้นไป บัดใจก็ถึงเข้างมมี
ผูกคอโหรนนมาทนต์ ดั้นก็พาเอาตัวไป ฯ เซ็ด

๑ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมลจึงถามไถ่ โหรามิ่งว่า
แต่จริงไป จะสอบได้กับคำอ้จันทา มิ่งยุให้ฆ่า
ลูกกุดี้ย ทั้งเมียก็ขับให้ไปป่า จริงของมิ่ง
ฤาในตำรา เร่งให้การมาจงฉับไว ฯ

๑ โหรเฒ่า เต้จจริงนั้นเฒ่าไม่แก้ไข ให้การ
ตามจริงทุกสิ่งไป ท้าวไทจงทรงพระเมตตา บน
ข้าให้คู่พระโอรส ข้าจึงทูลยศประดิษฐ์ว่า ข้า
มิได้ดูตามตำรา ขอพระราชาจงแจ้งใจ ฯ

๑ ไต้ฟ่ง พระยั้งกริ้วโกรธดังเพลิงไหม้ ตั้งให้
เอาโหรไปคุมไว้ กับเฒ่าจัญไรตุ้เมธา พระ

จิ้งจิบไม่ไหวยได้ ท้าวไทกริ้วโกรธเพนนักหนา
 เหวย ๆ คนคือจันทา ทำการหยาบซ้ำไม่กัด้ว
 ใคร ชั้วครของมิ่งจะมรณา พระโบายซ้ำบาย
 ขวาไม่ปราได้ มิ่งเร่งว่ามาแต่จริงไป จะ
 ประตังค้ดั่งไร้อัจฉา ครังก่อนมิ่งทำฤหาไม่
 เร่งเร่งว่าไป้อชาติซ้ำ ก็ครังมาเดวแต่ทำมา มิ่ง
 จะปรากนาดังอันใด ๆ ้อ

๑ พระพันปี นางจันทรเทวณนเพนใหญ่ เมียกิด
 ฤษยาประดาใจ ถูกนางจะได้พระนคร ถูก
 ซ้ำเมียน้อยจะเค้รำหมอง จะมีได้ครอบครอง
 สัมบตัก่อน ซ้ำจึงทำให้พระภุชช อารณณ์
 คดั่งคดุมกดุมใจ ให้พระรูกุซาแต่ผู้เดียว เคี้ยว
 ซ้ำนางจันทรให้มวดยใหม่ ถูกนางเพนตั้งซ้ำว่า
 จังไร นนขาบนให้ ไทรคู ซ้ำนางเด็ยจาก
 เวียงไชย เมียให้ไปดอดแหมอยู่ ตั้งชัักดับ
 เพนคนเมียจิงรุ - เมียน้อยใจอยู่คือไฟเด็ย จัง

ทำให้องค์พระทรงธรรม์ เอาเจ้าสังข์หนีไปถ่วง
 ด้ย เหตุผลต้นขนนครของเมีย คัดฆ่าด้ย
 ก็ทำตาย ฯ

๑ ทำผิด ควรทชีวิตระจะฉิบหาย มิ่งทำความชั่ว
 แด้วกด้ยตาย ด้ยตายชีวิตรมิ่งคิดโย มิ่งเปน
 แแต่ชาคินางต้นม เอนดอบรมชั้นเปนใหญ่ มิ่ง
 ช่างอาจองทงใจ ด้ยมิ่งไม่ได้้อจันทา ว่า
 พลงพระทางได้ฟาดฟัน ทรงธรรม์ด้ยช้ายบาย
 ขวา กุจะรับดุกเมียของกุนา มิ่งว่าทมคำ
 ให้เข้าใจ ครนกุโบยด้ยมิ่งหันมา ทำการหยาบช่า
 กุจับได้ กุจับดุกขบเมียกุด้ยโกด ทำไมอิก
 ด้ยอ้อจันทา ฯ โอ

๑ พระภูมินทร์ ได้ยินว่ายังไม่ด้งซาร์ พระจะ
 ออกไปรับกด้ยมา ความผิดถึงช่าจะวอดวาย
 เมียกบยายแต่ม่าสุเมธา กด้ยว่าชีวิตระจะฉิบหาย
 แก่ไขมิให้ด้ยตาย ฤด่ายจงประทานชีวิตไว้ ฯ

๑ ชาคิษฐ์ โทษตัวของมิ่งโตใหญ่ กุจะฆ่าให้
ม้วยบรโดย ก้มหน้าไปเกิดอัจฉา จึงตั้งเตนา
ทันใด เขาไปทำตามโทษา ทั้งโหรยาเยถ้ำดู่เมธา
ฆ่าไว้ที่หัวตะแดงแกง ตะเวนให้ถวนด้ามวัน ร้อง
ประจานครวมันไปทุกแห่ง ด้ามวันให้มันดำแดง
แล้วเอาข้างแทงเดี่ยให้ตาย ฯ

๑ ไตพัง เตนารับตั้งแล้วจดหมาย กราบอัญชดี
ทงตั้งนาย คนโทษถึงตายเขาออกไป ฯ เชิด

๑ เมื่อนั้น นวดนางจันที่ศรีได้ ดูกนางจันทา
ทรามไวย ร้องให้ไปเฝ้าพระบิดา ฯ เพดง

๑ ครนถึงกราบบาทพระบิดุเรศ หน้าพระเนตรพุม
พายทงซ้ายขวา พ่อเจ้าประคุณของดุกอา จะฆ่า
มารดาตูกเดี่ยโย ไม่คิดถึงดุกบ้างเดย พระพ่อ
เจ้าเอี่ยมมาทำได้ ดูกขอประทานชีวิตไว้ แม่
ตูกจะไต้เห็นหน้ากัน แม้นฆ่ามารดาตูกเดี่ยแล้ว
เหมือนฆ่าตูกแก้วให้อาตัญญู ดูกจะกินหน้าตาไม่รา

วัน น้าที่ตูกจะกตัญใจตาย ทูตพดางนวดนางเจ้า
ให้รำ คือกฟกชำระดำระส่ำ ร้องไห้กตัญใจเกิดอก
เดือดอกกาย ตั้งจะวายชีวิตด้วยมารดา ฯ โอต

๐ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมลราชา ได้ฟังถ้อยคำของ
ตูกยา กริ้วโกรธโกรธาตะดาไฟ กระทบพระ
บาทควาตเดียง พ่างเพียงพิภพจะหวนไห้ว มิ่ง
อย่ามาขอโทษไภย มิ่งใช้จะม้วยมรณา มารดา
มิ่งทำความชั่ว ตัวมิ่งเป็นตูกเด่นหา มิ่งเป็นชาติ
เหต่าเผ่ากา ชายผ้าคั้นกุกทุกเข้าเย็น ตัวมิ่งก็จะใคร่
ฆ่าเดี่ย ทงตูกทงเมียไม่ขอเห็น จะขอโทษทนต์
ให้มันเป็น กูไม่ขอเห็นอ้อจันทา มิ่งเป็นตูกน้อย
จะพดอยม้วย กูไม่ฆ่าเดี่ยด้วยคั่นักหนา มิ่งอย่า
มาขอรอนหน้าตา กูจะฆ่าให้ม้วยไปด้วยกัน ฯ โอ

๐ จันทักอดบาทบิดาไว้ นางตระหนกตกใจไม่มี
ขวัญ กตัญพระบิดาจะฆ่าพัน องค์ตั้งขวัญหนีไม่
มีใจ คิดถึงมารดาให้ใจหาย เป็นตายหากคิดชีวิต

ไม่ ไศกค้ำยี่รำพรรณทูตไป พ่อเจ้าจงได้เมตตา
 พ่อจะฆ่าแม่เสียให้ม้วยมิต ไม่คิดถึงตุกเด้นหา
 อยู่ไปจะได้เวทนา กำพร้ามาไว้พระชนนี ถึงพ่อ
 มีเลี้ยงไว้เป็นเมีย พ่อหย่าร้างเสียแล้วขับหนี ให้
 เหมือนแม่จันทร์เทวี พ่ออย่าฆ่าค้ำเสียให้ตาย ทูต
 พดางทางกราบกับพระบาท ใจนางจะขาดสูญหาย
 กัดถึงเกิดออกเดื่อออกไปไม่ไหวกาย ดังหนึ่งโฉมฉาย
 จะขาดใจ ๆ โอด

๐ ไต่^{๒๔}ฟัง พระยักริ้วโกรธดังเพลิงไหม้ พาดู
 ชั่วซ้ำจัญไร ไม่เกรงกลัวกันอันจันท์ นวรัชท์พระ
 แสงแกว่งไกล ค้ำแล้วเป็นไรจึงวิ่งหนี เจ้าแก่ผู้
 ใหญ่อยู่^{๒๕}ทงน เห็นค้ำอยู่แต่ฎาว่าไร ชวนกันหนึ่ง
 อยู่ค้ำเด้น ไม่เห็นบ้างเคยฎาไหน มีขับค้ำอนมัน
 ออกไป กูจะโบยค้ำให้เป็นขุดดี ๆ

๐ เมื่อ^{๒๖}นั้น เจ้าแก่ชาวแม่สาวศรี ตกใจไม่เป็น
 สัมประดี สาวศรีเข้ากุดมุ่มไป จันท์ทูตดาษมา

โทษ พระบิดาไม่โปรดประทานให้ เก้าแก้วชาว
แม่พาไป แสบโกธที่เขาคจะฆ่าฟัน ๆ เพลง

๑ เมื่อ^๕นั้น เสด็จนารักษาคนโทษทัณฑ์ พาตัวไป
ตะเวนเกณฑ์กัน ครั้น^๕ถวนด้ามวันก็เอามา คุม
ตัวไว้ททางบิดคด ผู้คนมาคูปะนนักหนา ช้าง
พดายนน^๕แต่ก็เอามา คอยท่าจะแทงให้วอดวาย ๆ

๑ เมื่อ^๕นั้น นวดนางจันทร์ก็ใจหาย สัมประดีไม่
มีอยู่กั้บกาย แดเห็น^๕ช้างพดายเขาเอามา นวดนาง
กรรแดงแดงไค้ก็ เทว^๕คงแต่จะแดหา จันท์ถูก
รักของแม่อา แต่จะตามแม่มาก็ไม่มี แดไปพอ
เห็นเขาพามา เสด็จ^๕ขับคนให้หัดบหนี ฝ่ายว่านวด
นางจันทร์ กอดบาทชนนี้เข้าว่าไร ๆ โอต

๑ แม่เจ้าประคุณของตูกแก้ว สุด^๕ความคิดแด้
จะทำไฉน ไม่^๕รู้ที่จะคิดอ่านประการใด สุด^๕ใจตูก
แด้ใน^๕ครงนี้ ตูก^๕ทุดขอโทษไม่โปรดให้ ภูว^๕ไนย
จะฆ่าให้เป่นผี ไค้^๕กรรมอะไรพระชนนี้ เมื่ออยู่

ค่ำๆ จะหนีไป แม่เอาชีวิตกูไปด้วย กูจะขอตัว
 ม้วยไปเกิดใหม่ อยู่หลังกูวงเวงใจ กูจะเห็น
 หน้าใครเหมือนมารดา แม่เจ้าประคุณของกูเอ๋ย
 ไม่ควรเดยจะม้วยสังขาร พากันตายทั้งยายตุ้เมธา
 ทั้งขุนโหรากัฟตอยม้วย รำพดางนางเด่นไค้ก
 คัดย คังหนึ่งนางนั้นจะตายด้วย ใจนางสดตระทด
 ระทวย ระทวยเหียนเวียนวิงนังแน้ไป ฯ โอด
 ๑ เมื่อนั้น นวดนางจันทาน้ำตาไหล เห็นกูร้อง
 ให้ไม่หายใจ จะตายด้วยแม่เฒ่าแม่จันท กูชน
 พังแม่จะสอนเจ้า กูจงจำเอาให้ถวนถึ อย่าดู
 เยียงแม่หน้ไม่ดี ตำมิฆ่าเดี้ยก็จำตาย ตัวเจ้าจะ
 อยู่ไปกับพ่อ รูปหล่อของแม่จะสืบสาย จะมีคู่
 ต้มภริมย์ชาย อย่าแค้นร้ายคิดกดกับคนพาด
 ทานเมตตาแด่คุณกูรัก ถึงหน้าตม้ผลกว่าหวาน
 ไม่รักอย่าพิกมาทำการ หน้าออยหน้าตาดก็จัดไป
 อุประมาเหมือนหนึ่งตัวแม่ จะทนเถาทนแก้กหา

ไม่ ทำโทษได้ตัวไม่กั้วโกย ท่านจึงฆ่าเสียให้
 มรณา ใครจะปรานีหามีไม่ ทำความชั่วไว้เป็น
 นกหนา อย่าควรทำจำคำของมารดา ถ้าพร้าอยู่
 หลังระวงค์ตัว สอนพดางนางตั้งดุกแก้ว กรรม
 ของแม่แล้วณทูตหัว เดียงกนิมทินรอดชั่ว ทูต
 หัวของแม่จะดาไป ฯ

๑ เมื่อนั้น นวดนางจันทิตถ์ห้อยให้ ไต่ฟังมารดา
 น้ำตาไหล แล้วทำบุญให้พระมารดา ฯ

๑ เมื่อนั้น จึงนายเพ็ชฌฆาฏแกดวกดำ เห็น
 ควรจวนได้เพดา เรียกข้างเข้ามาอยู่ณวนาย จึง
 มัดยายเฒ่าดู่เมธา ทังขุนโหราน่าใจหาย คอก
 หลักไว่นานทรมานกาย แล้ววงแกชรวนายเถ้าแก่
 ไป องค์พระบุตรยังอยู่ โฉมครุจะตุกระไรได้
 จงพากันกดับเข้าวังใน ฤาจะอยู่ดูได้ก็ตามใจ ฯ

๑ เมื่อนั้น นวดนางจันทิตถ์น้ำตาไหล พิศดูมารดา
 เพียงขาดใจ จะจากไปอย่างไรณอกอา จึงเอา

รูปเทียนดอกไม้มี่ กราบไหว้ทุกเด้าเกษา แด้ว
 กราบกับบาทพระมารดา เขาจะพาเอาคัวตูก
 ไปแด้ว ตูกได้ผิดพลั้งแต่หตั้งมา ขอประทาน
 โทษาแก่ตูกแก้ว คิดเห็นเอนดูไม่รู้แด้ว ตูก
 แก้วจากไปมิได้เดย ฯ โอด

๑ นวดนางจันทาน้ำตาไหล แสงใจไปเกิดณตูก
 เอ้ย เจ้าอย่าคิดรักแม่นักเดย ตูกเอ้ยทราวมรัก
 แม่หนักใจ ปากว่าน้ำตาไหลดงดอ ๆ แม่ตูก
 กอดคอกันร้องไห้ ตูกเอ้ยเขาจะว่าซ้ำไป ไปเกิด
 ตูกไปแม่ชอลดา ฯ

๑ ฝ่ายนายเพ็ชรมหาฏักร้องเตือน เจ้าแก้วแซ่เขื่อน
 อยู่หนักหนา ยังมีพานางไปว่าไรนา ฤาจะให้
 เราฆ่าให้นางตูก ควันเย็นดงถึงปตายไม้มี่ ยังมีพา
 นางไปทำไมอยู่ เวดาก็ควรจวนประคุด รุ่งพว
 โฉมตรูเข้าวงใน ฯ

๑. สาวศรีไคพึ่งแล้วไคดคดา จึงเข้ามาบอกแจ้ง
 แดงไข เพ็ชฌฆาฏกราดกริ้ววเปนพันใจ เขม
 แม่มาไปจากมารดา ฯ

๑. นวดนางจันทที่ค้ทรวงให้ เปนห้วงบ่วงโยยูนั้ก
 หนา พิศุรูปทรงพระมารดา คิตหุคิตดาอยุ่ทงตัว
 แม่เจ้าประคุณของตุ้กแก้ว ไปไม่ได้แล้วแม่
 ทุดหัว ดูเดี่ยวชีวิตรไม่คิตกตัว คายตามอยุ่
 หัวของตุ้กไป ร้องไห้กตั้งเกด็อกกับบาทา สยาย
 เกษาเซ็ดบาทให้ แ่นสาวเก่าแกกั้รำไร ซ้ำได้
 ดักกิ่งครึ่งโมง ฯ

๑. เมื่อนน เพ็ชฌฆาฏเมาเบรียงเดี่ยวโง่ จวน
 ซ่างมาเขาจะเข้าโรง เมาเบรียงเดี่ยวโง่ไม่
 กตัวใคร เขาเซือกเข้าผูกนางจันทา จะเกรง
 พระชิตากั้หาไม่ ดูรามันพาให้กั้ดำใจ มิได้
 เมตตาปรานี่ ฯ

๑ จันทกรนเห็นก็ตกใจ ดั่งจะม้วยบรโดยดงกับ
ที่ ต้มกตึงนึ่งไปไม่ต้มประดี เก้าแก้วสาวศรีพุงไป
เพลง ๑

๑ เมื่อนน องครักษ์จักรนารายณ์นายใหญ่ กำกับ
พร้อมกันบรรดาไป เรียกพลายเพชรรดน้ำเข้ามา
แทง ๑ เซ็ด

๑ บัดเดี๋ยวก็ม้วยบรโดย ภาที่วักตัวไปทุกแห่ง
เดี่ยบไวทหวัดระแดงแกง แดงกดับไปทุดแจ้ง
พระราชา ๑ เจรจา

๑ เมื่อนน ท้าวยศวิมตมูรงฟ้า ได้ฟังถ้อยคำ
เสนา จึงว่าเดียงไวก็ไม่ควร เดี่ยแรงกรุกอ
จันทา ยิ่งกว่าทงนงตักพันด่อน มันทำทจริต
ผิดฉวน ควรแล้วฆ่ามันให้บรโดย เจ้าของ
เงินทองทงนง ขอเฝ้าสาวดรรคน้อยใหญ่ ภิรมมา
อย่าเบียดบังไว้ ส่งให้ดูกมันอ้อจันทา ๑ เจรจา

๑ ดั่งเสด็จ พระเสด็จเข้าห้องอันเดชา ทอด
องค์ดงกับที่ไต้ยา ราชารำจนวนบ้วนใจ คิดถึง
นางจันทร์เทวี ทั้งกตวท้าวโกศีย์เปนใหญ่ พรั่ง
หัตถ์พอจะออกไป เกิดอกนางทราวมไวยมิเข้ามา
ผู้จะคิดอ่านประการใด ท่านท้าวหัดไฉนเธอตั้งว่า
เจ็ดวันแล้วมิไปรับมา พระอินทร์จะฆ่าเอาชีวิต
เธอมาไม่เห็นนางโฉมตรู ที่ไหนตัวกูจะพ้นผิด
น่าที่ชู้จะม้วยมิต คิดกตวโกศีย์ไม่นิทรา เพราะ
อัจฉนาเจ้ากรรม มันทำให้เจ้าไปอยู่ป่า คิด
พลาดพระทางโคกกา ราชาก็เค็ดมหดดับไป ฯ ๑ ตรี

๑ ทรนรุง พระสุรียาพวยพุงแดงได้ เสด็จ
ออกห้องพระโรงไชย พร้อมไปด้วยหมู่เสนา
พระจิ้งคริ์ดั่งไปบัดคด เร่งเตรียมมรดช้ายชวา
จะไปรับนางจันทร์กตยา อยู่ด้วยยายตาที่ไพร
ข้าไทเงินทองของเจ้า จัดแจงแต่งเอาออกไปให้
ตั้งทงข้างนำช่างใน เตรียมไว้พร้อมกันอย่าได้ช้า ฯ

๑ เมื่อ^๕นั้น เฒ่า^๕ผู้ใหญ่^๕ทง^๕ชาย^๕ชวา^๕ รับผิดชอบ^๕
 แด^๕วัง^๕คม^๕ตา^๕ ตั้ง^๕ทง^๕ข้าง^๕หน้า^๕ข้าง^๕ใน^๕ เข้า^๕ของ^๕
 นาง^๕จัน^๕ทร^๕เทวี^๕ ขอ^๕เฝ้า^๕ดาว^๕ศรี^๕รัก^๕จิต^๕ได้^๕ พร^๕อม^๕
 ทง^๕พ^๕ห^๕ด^๕ส^๕ก^๕ด^๕ไ^๕กร^๕ แด^๕ว^๕เข้า^๕ไป^๕ท^๕ด^๕อง^๕ค^๕้^๕พระ^๕ภ^๕ม^๕
 บ^๕ค^๕น^๕พ^๕ห^๕ด^๕ส^๕ก^๕ด^๕ไ^๕กร^๕ เค^๕ร^๕ย^๕ม^๕ไ^๕ว^๕พร^๕อม^๕แด^๕ว^๕ถ^๕ว^๕น^๕ถ^๕
 เข้า^๕ของ^๕นาง^๕จัน^๕ทร^๕เทวี^๕ ขอ^๕เฝ้า^๕ดาว^๕ศรี^๕รัก^๕ก็^๕เอา^๕ไป^๕ ฯ
 เจ^๕ร^๕จ^๕า

๑ เมื่อ^๕นั้น ทำ^๕ว^๕ย^๕ศ^๕ว^๕ิม^๕ด^๕ก^๕เ^๕ม^๕อง^๕ได้^๕ ไ^๕ด^๕พ^๕ง^๕เ^๕นี้^๕
 ก^๕ี^๕ดี^๕ใจ^๕ เ^๕ด^๕ี^๕จ^๕ไป^๕ด^๕ระ^๕ด^๕ร^๕ง^๕ค^๕ง^๕ค^๕า^๕ ฯ เ^๕ด^๕ม^๕อ^๕

๑ ท^๕ร^๕ง^๕ด^๕ุ^๕ค^๕น^๕ร^๕บ^๕น^๕ร^๕ุง^๕พ^๕ุง^๕เพ^๕อง^๕ ภู^๕ษ^๕า^๕ค^๕ำ^๕เม^๕ือ^๕ง^๕เร^๕ือ^๕
 เ^๕ด^๕ชา^๕ ช^๕า^๕ย^๕แ^๕ร^๕ง^๕แ^๕ด^๕ง^๕ระ^๕ย^๕บ^๕จ^๕ับ^๕ค^๕า^๕ น^๕ด^๕อง^๕อง^๕ค^๕
 อ^๕ด^๕ง^๕ก^๕าร^๕เพ^๕ริ^๕ศ^๕พ^๕ร^๕าย^๕ ท^๕ร^๕ง^๕ด^๕ัง^๕ว^๕า^๕ด^๕ก^๕า^๕ญ^๕จ^๕ัน^๕แ^๕ก^๕ม^๕แ^๕ก^๕ว^๕
 ท^๕บ^๕ท^๕ร^๕ง^๕ป^๕ระ^๕ค^๕บ^๕แ^๕ว^๕เ^๕น^๕ิ^๕ด^๕น^๕าย^๕ พ^๕ระ^๕ท^๕ร^๕ง^๕ก^๕ั^๕น^๕ร^๕ู^๕อ^๕พ^๕ก^๕
 ร^๕อบ^๕ร^๕ัต^๕ก^๕าย^๕ ท^๕อง^๕ก^๕ร^๕เ^๕ิ^๕ศ^๕ด^๕าย^๕พ^๕ร^๕าย^๕ค^๕า^๕ ส^๕อ^๕ด^๕ได้^๕
 ช^๕ำ^๕ม^๕ร^๕ง^๕ค^๕้^๕ท^๕ร^๕ง^๕ถ^๕ว^๕น^๕ ถ^๕ว^๕น^๕ท^๕บ^๕ท^๕ิม^๕แ^๕ด^๕ง^๕แ^๕ด^๕ง^๕ก^๕ด^๕ำ^๕ ท^๕ร^๕ง

มหามงกุฏแก้วแววฟ้า ชาติพระขรรค์ดีดาออก
 เกยไชย ๑ เต็มอ

๑ พระองค์ชนทรงบุญชร แกด้วกต่างางอน
 ดั่งใหญ่ ช่างประเทียบเรียบเรียงกันไป ดั่งให้
 เด็กพลโยธา ๑ กราวนอก

๑ มาถึง ยั้งซึ่งบ้านไร่ชายป่า ถึงที่ประทับ
 พดับพดา ให้หยุดอาชาเด้นี้ ดงจากคชาคดาโคด
 ไปขึ้นพดับพดาพนาครี ไม่เห็นนางจันทร์เทวี
 ภูมิจึงถามไปทันใจ พดับพดาทำให้โหมมครุ ไม่
 เห็นนางอยู่เจ้าไปไหน ฤนางเทวีหุดบดไป ไม่
 เห็นอยู่ในพดับพดา ๑

๑ ฝ่ายว่าเด่นาบังคมทูต ตามมุดเหตุนางว่า
 ขอเชิญเสด็จนางไม่มา บอกว่าทุกข์ยากเปนมาก
 มาย เคยอยู่ประด้ายากไม่จากทပ် เผ้ากระท่อม
 จะได้ขับกาไก่ บดินอยู่บ้านตากบียาย ฤด้าย
 จงทราบพระบาท ๑

๑ เมื่อหนี ท้าวยศวิมลราชา ได้ฟังมหาเดชะ
 ราชารัจจังสั่งกำหนัดใน เกรงเข้าไปหานางโฉมงาม
 แจกความให้สิ้นสงสัย ถึงเจ้ามิเข้าไปเวียงไชย
 ให้ออกมาแต่ที่พดด้วง

๑ เมื่อหนี กำหนัดรับสั่งได้เกษากันเกิด
 ถวายบังคมตา เข้ามาในบ้านตายาย

๑ ครั้นว่ามาถึงนางโฉมงาม กราบลงแล้วทูล
 นางโฉมฉาย เนื้อความทงนบบรรยาย พระ
 ฤๅษายมารับแม่กตัญญู ให้เชิญเสด็จไปพดด้วง
 จะขอโทษามาแต่บัดนี้ จะรับแม่กตัญญูเข้าครองวัง
 จะไปรับพระสังข์เจ้ากตัญญูมา

๑ เมื่อหนี จึงทูลนางจันทร์กตัญญู ได้ฟัง
 ถ้อยคำเดชะ กตัญญูคริคริกนักใน โอษฐ์กู่เอ๋ย
 เวทนา จะฉินหน้าเดินไปกะไรได้ ความอาย
 แก่คนเปื้อนพื้นใจ จะออกไปอย่างไรนอกอา
 คิติดั่งจิ่งว่านางสาวศรี ชานไม่แกดั่งแต่ว่า

จนใจจะไปถึงพดด้วง คิ้วขมวดไม่สบายใจ คิด
ถึงตุกรักเป็นนักรัก จะไปเล่นหน้ากระไรได้ เมื่อ
จิตรขำไม่เป็นใจ ขำไหว้วานกดับไปเกิดรา ๗

๑ ไปรตเกล้า แม่เจ้าจงไปรตเกษา เอนดูขำไท
ที่ไซ้มา ผ่านฟ้าจะเอาโทษทัณฑ์ จะดงอาญา
ฆ่าตี มีช่วยชีวิตดาวสวรรค์ อันพระตุกยาที่ฆ่าพัน
แม่หมั้นไม่ม้วยบรรโดย เติญแม่ไปเฝ้าพระทรง
เดช ท่านจะแจ้งเหตุทั้งปวงให้ ถ้อยคำอินทราเธอ
ว่าไว้ ไม่ม้วยบรรโดยเป็นมั่นคง พระอินทร์เธอ
โกรธโกรธา ว่าพระราชาเป็นคนหงด เติญออก
ไปเฝ้าให้ถึงองค์ โคมยงจงแจ้งในพระไทย ๗

๑ เมื่อนั้น นางจันทร์เทวีศรีได้ ได้ยินว่าตุกไม่
บรรโดย ทรามไวยหนึ่งนึกตรึกตรา เด่นนามาว่าที่
กตางไพโร เหมือนคำดาวไซ้เป็นนักรัก แม่
จริงตุกรักไม่มรณา จะไปฟังกิจจาให้แจ้งใจ
ออกไปแต่เพียงพดด้วง อันจะไปภาราอย่า

สังข์ไต่ย เหน็ดดูกรักเป็นพันใจ ครั้นจะมีไปไม่
 แจ้งเคย แม่นมเป็นห่วงด้วยตูกแก้ว จะสู้ตาย
 เตี้ยแต่้วนอกเขย เกิดมาชาตินี้ไม่ดีเคย ออกเขย
 รักตูกก็จำไป คิดแล้วจึงมีวาจา มีคิดด้วยตูกยา
 ที่ตกไซย ข้ามิอยากไปจะทำไม นี่ข้าจุนใจด้วย
 ตูกยา ฯ

๑ เมื่อนั้น ตัวครีดีใจเป็นนักหนา กราบดงกับ
 บาทบาทา เชิญส่งรงคองกาให้สบาย เครื่องคัน
 เครื่องทรงอดงการ ราชาประทานให้โฉมฉาย
 เชิญไปฟังข่าวพระตูกชาย ยกเครื่องมาถวายนาง
 กติยา ฯ

๑ เมื่อนั้น นางจันทร์อายใจเป็นนักหนา นางไม่
 ส่งรงคองกา ใครจะว่าเท่าไรก็ไม่ฟัง จับได้
 กะทากินหมาก ออกจากทับน้อยเจ้าห่วงหตั้ง
 แม่เขยฝากด้วยช่วยระวัง อยู่หลังท่านช่วยระวัง
 ทับ กาไก่จะกินเข้าปลา เมตดาซ้ำด้วยจง

ช่วยขับ ผักปลาข้าวไร้โทในทับ ฝากกับบ้านแด้ว
ก็คดาไคด ๆ เพดง

๑ ครนถึงพดด้พดไชยศรี เทว้เดินไปมีใครได้
อับอายเด้นาข้าไท มีใครจะขึ้นพดด้พด ด้าว
ศรีบ้งคมทุดเชมู นางย้งดำเนินเมินหน้า น้งแค
ชนนอกออกมา เห็นพระราชาดะด้าดะดั่ง ยก
มือประนมเหนือเกษา คิดว่าจะดวงเหมื่อนหน
หตง ความกตวณนพนักัดง เคยเห็นคดุดมคดง
แต่หตงมา

๑ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมลราชา ครนเห็นนางจันทร
กตยา เดดัจมาดรว่มสอดกอดนางไว้ ผิดรูป
ผิดร่างนางไป มาได้ดำบายากเย็น เพราะผัว
ฟังคำอัจนทา แก้วตาจ้งไต้เกิดเชมู ชั่วครผัว
แทบจะกระเด็น เห็นเมี้ยกบิมจะบรโดย ชรอย
ว่ากรรมเรานักหนา เวรจ้านงจงให้ บดินสัน
กรรมที่ท้าวไว้ ผัวจะรับกดับไปพระนคร ๆ

๑ เมื่อนั้น นางจันทร์เทวีศรีรัศมี ได้ฟังถ้อยคำ
 พระภุชฌ จะรับไปนครพระเวียงไชย นวดนาง
 ทุดคอบพระราชาก็จะเข้าไปภารายังไม่ได้ คิด
 ถึงตุกรักเปนนั่นไป ต่ำวไซ้ไปบอกจึงออกมา
 ว่าถูกข้ายังไม่บรรโดย ต่ำวไซ้จะไปเที่ยวเสาะหา
 พระองค์จึงแจ้งกิจจา บอกมาเถิดข้าจะดาไป ฯ

๑ น้องแก้ว แม่แท้แม่แท้ด้วยอย่างดั่งได้ย ด้วรัก
 จะเด่าให้เข้าใจ บัดนี้หัดไยเธอลงมา จะฆ่า
 ชีวิตของด้วเดี่ย ว่าฆ่าถูกขบเมียไปอยู่ป่า ท้าว
 ไทว่าไม่มรณา ถูกยาได้ครองเมืองด้ามนต์ เมีย
 นนชอนางรจนา ระเบิดอกาษาทุกแห่งหน ด้วมา
 จะพานั้ฤมต ยกพตไปรับพระถูกยา จันทาพี่ฆ่า
 มันเดี่ยเด่ว น้องแก้วอย่าพวงกิ่งชา ทังไทรยาย
 เฒ่าด้เมธา มอดม้วยชีวาทังด้ามคน เขิญเจ้ามา
 ไปฟังด้วว่า จะเดี่ยกันเมื่อนำให้เป็นผล ทังพระ
 ถูกยาอยู่ด้ามนต์ สามคนจะร่วมชีวิตรกัน ฯ

๐ พระทรงเดช ทนทเวศ์อยู่ในไพร่ดิษฐ์ ยาก
 ไร้ใครเลยจะเทียบทัน จะผูกพันถึงไรก็ไม่ม
 คิดถึงแต่ถูกเปนนักรักษา บัดนี้จะม้วยเปนผี
 จะครองเวียงไชยไม่ไยดี พันที่จะทรงตำรังใจ
 เข้าคำพร่ากินแต่หน้าตา จะเว้นว่างเวดาก็หาไม่
 คิดถึงถูกตนเปนพันใจ แม้นจริงเจ้าไม่มรณา
 จะอุส่าห์แข่งใจไปติดตาม ด้วยความรักถูกเปน
 นักรักษา ขอเชิญเด่คัจไคศคดา จะเปนทาสทาสา
 ตามไป ฯ

๐ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมตก็มองใต้ ได้ฟังนางรับ
 ว่าจะไป ท้าวไทขึ้นชมปรัดดา จึงตั้งสาวสวรรค์
 กำหนดใน บรรดาข้าไทจงมาหา ตามอย่างแต่
 ก่อนนั้นมา ไม่ช้าเราจะยกพลไป ฯ

๐ เมื่อนั้น สาวสวรรค์กำหนดน้อยใหญ่ บรรดา
 ออกมาแต่เวียงไชย ข้าไทนางจันทร์ก็ดญา เข้า
 ไปนอบนบอภิวาท กราบบาทรำรักเจ้าหน้ารักษา

แม่เจ้าประคุณของลูกอา ลูกอ่อนรอนบ่นหาทุก
ราตรี ฟังได้ล้นความปราถนา ผุ่งข้าจะคู่ชกเกษม
ศรี จะไต่ฟังบุญญาบารมี ปกเกล้าเกษมสืบไป ฯ

เจรจา

๐ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมตเบญใหญ่ พระองค์เบิก
บานตำราญใจ จิงครัดสั่งไปแก่เตนหา ให้หาสอง
เฒ่ามาบดิน แกมมีความชอบเปนนักษนา แก
เดียงนางไว้ไม่มรณา หามาจะให้พระราชทาน ฯ

๐ เเตนารับสั่งแต่ວิ่งไป เร็วรีบจิตใจเข้าในบ้าน
ถึงคาพิทคงยายพิทกาน แจ้งตำรแล้วพาเอาตัว
มา ฯ เชิด

๐ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมตผู้รุ่งฟ้า สั่งให้ประทาน
ยายตา เงินตราผ้าผ่อนแพรพรรณ ให้ช้อเจ้า
ชรวายตา ข้าหญิงข้าชายสับสรรพ์ เปน
นายบ้านป่าพนาวัน พระราชทานรางวัลเปนมาก
มาย ฯ เจรจา

๑ เมื่อนั้น สองเฒ่าได้ประทานมากหลาย บังคม
ดาหอบผ้าเงินตะพาย ตายายเดินยิ้มกระหึ่มมา
ทหนักไม่เข็ดใจ กูได้เงินทองเปนนักหนา มิได้ยัก
๒๕
ทเดยงนางมา บ่นบ้างบ้านดำราญใจ ฯ เชิด

๑ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมตเป้นใหญ่ ประทับอยู่ที่
พดด้พบดาไชย อโณไทยรุ่งราชราตรี จึงตั้งเฒ่า
ทันใด เร่งเตรียมพดไกรไชยศรี จะยกไปตามนค
พระบุรี รับพระสังข์ศรีดุยกยา ตั้งแเดวกัษวน
นางเทวี กำนัดดาวศรีช้ายชวา ลงจากตุ้จรรณ
พดด้พบดา พากันไปขึ้นคชไกร จึงตั้งให้ยกโยธา
ไปตามมรคาป่าใหญ่ บ้าระหงดงยางสด้างไป
แรมไพรได้หลายวันมา ฯ เชิด

๑ มาถึง โกด้แดนตามนค้พระภารา จึงตั้งให้
หยุดโยธา ตั้งตุ้จรรณพดด้พบดาทันใด พระองค์
ลงจากคชด้าร ภูบาตเดด้จันเกษไชย กับเมี้ย
รักนัถ์นหมกรรมใน ท้าวไท้จิงมีวาจา เราจะช้

หนักก็ไม่ได้ เกินมัดหัดไฉนนักหนา จำเราจะ
 แปลงกายา เป็นคนต่ำช้าเข็ญใจ ปดอมเข้าไป
 เมืองดามนคฺ์ อย่าให้คนทั้งปวงเขาสงสัยได้ย เดีนา
 นึกดนมกรรมไฉน ตั้งให้คอยรับอยู่พับดับพลา ครัน
 ตั้งเด็วจด้าเร้วแจ้ว กับเมียแก้วจึงผดักฎษา นาง
 นุ่งผ้าเก่าเดือนศา พระองค์ทรงผ้าดีข้างควาย
 ตะพายยามใหญ่ไฉ่ของ แก้วแหวนเงินทองมาก
 หดาย ของกินนั้นไฉ่ในกะทาย นางจันทร์โฉม
 นายกระเดี้ยตมา ฯ

๑ เจ้าตงจากพับดับพลาคดาโคด ข้าไทรำรักเปน
 นักหนา พากันเดินเดาะเดาะมา เข้าแดนภารา
 ดามนคฺ์ ฯ เชิด

๑ เดินปนกับเหต่าชาวไพร่ ถามไถ่มาทุกแห่งหน
 ใครไม่รู้จักแต่ดักคน จนเข้าดามนคฺ์เวียงไชย
 ผัวเมียเดินตามถนนหดวง ผุงคนทั้งปวงไม่สงสัย
 ควันบ้ายชายแดงอโณไทย มาถึงคตาดใหญ่

กตางภารา บ้างซ้อบ้างชายตีบต้น ฝูงคนกต่น
 เกิดอหนักหนา เข้าไปพดอยซ้อผกปลา แม่คำ
 แดงกุดุ่มไป ดางคนร้องว่าตายาย ซ้อเกิดซ้ำจะ
 ชายแต่ท่อนให้ ทำว่าจะซ้ออย่าออกไป เบียม
 ต้องไฟซ้ำได้มา ฯ

๐ เมื่อนั้น ท้าวยศวิมตราชา ออกจากคตาด
 เดินมา พอเวดาเย็นลงไร ๆ ฯ เชิด

๐ จึงเห็นคำดาอยู่กตางหน เขาทำให้คนอาไศรย
 ชวนกันชนคำดาโดย เบนที่อาไศรยดำราย โนม
 นวดนางจันทร์กตยา จัดแจงโภชนาของหวาน
 ที่ในกะทายเขาวมาดย์ ถ้วนของตระการโศธา
 ถวายส้มเต็จพระตำมี้ ส่องศรีเสด็จหรรษา ค่อย
 สบายคตายใจที่เห็นอยมา ส่องราไม้มที่เห็นใคร
 เสวยแล้วพต้นมิทันช้า เวดาอย่าแสงพระสุริได้
 ส่องพระองค์บรมภรมิรมย์ใจ อยู่ในที่บรรณ
 คำดา ฯ ตรี

- ๐ เมื่อนั้น พระสุวรรณดังขผู้รุ่งฟ้า ครอบครอง
 ตามนตร์พระภราดา กับโฉมรจนาเควกถึง ผ่องได้
 ไพบุญภูมิตัดดี ทั่วทุกกระษัตริย์ไม่เทียมถึง
 เทवादตใจให้คำนึง เมื่อต้องท้าวมมาถึงพระนคร
 เสร็จจะออกเทียบพระภราดา บอกโฉมรจนาดวง
 ส้มร ผู้วิรกันจกบทจร ออกเทียบพระนครเวียง
 ไชย ว่าพตางภิมย์ชมชิต แล่นสนิทแนบน้องผ่อง
 ได้ เข้าหยอกดัพยอกยวนใจ อยู่ที่ห้องในไฉยา ฯ
- ๐ ครั้นแล้ว คดาค่เค็ดวจากห้องเดชา เดีดัจ
 ออกพระโรงโอพา จึงตั้งเด่นาทันใด เร่งให้
 เตรียมเครื่องพยุหบาตร เราจะประพาศกรุงใหญ่
 ตั้งกำขบกันทันใด แดไบบดินอย่าช้า ฯ
- ๐ เมื่อนั้น เเด่นารับตั้งได้เกษา บังคมก้มเกล้า
 แล้วออกมา ให้หาทั่วทุกพนักงาน จึงตั้งพร้อม
 กันทันใด เตรียมทั้งรถไชยคชด้าว ด้าวพัศตรวจ
 จบครบการ ทั่วทุกพนักงานก็เข้าไป กราบทูล

พระองค์ทรงฤทธิ ตามกิจทั้งปวงแถมชั้ การ
 จบครบแล้วพระภูไย ขอทราบพระไทยพระ
 ราชา ฯ

๑ เมื่อหน้ พระสุวรรณดั่งข้ผู้รุ่งฟ้า ไต่ฟังมหา
 เต้ณา มาดระดั่งรงคองคาคันใด ฯ เต้มอ

๑ ทรงดู่คนธ์ปันทองกดินเกดดา เต้แล้วทรงด้นับ
 เพดาผ่องไต้ ภูษาพันสุวรรณาไฟ ชายไหว
 สุวรรณาพรพรรณราย ไต้ดตององค์แจ่มจำรัต
 กัณฐอพกรอบริดแต้เงนาย ทับทรวงกุดันพรพรรณ
 ราย ดร์้อยด้ายดั่งวาดวรรณคุดันดวง ทองกร
 แด้ดั่งช้ำมรงค์เพ็ชร ทรงมงกุฎเก้จแด้ช่วง
 แด้แแก้วแหว้ววาวดั่งดาวดวง โชติช่วงรองรัตนา
 ไมย ทรงพระชรรค์ไชโยคดคดา ชันมหารถทอง
 ผ่องไต้ โยธาเท้แห่นแน่ไป ดั่งให้ดาร์ถั้ข้บรค
 ออกนอกทวารวังไย เท้ยวรอบขอบ ฯ

